

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Julija Štumberger

Participacija stanovalcev doma za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja

Diplomsko delo

Ljubljana, 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Julija Štumberger

Participacija stanovalcev doma za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ljubljana, 2023

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Jani Mali za vso pomoč in strokovno svetovanje.

Hvala družini za skrb, podporo in spodbudo med celotnim študijem in med pisanjem
diplomskega dela.

Zahvala gre tudi prijateljicam in sošolkam za motivacijo pri raziskovanju.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Julija Štumberger

Naslov diplomske naloge: Participacija stanovalcev doma za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja

Kraj: Ljubljana **Leto:** 2023

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Število strani: 129 **Število prilog:** 17

Povzetek:

V diplomskem delu sem raziskovala participacijo stanovalcev doma za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja. Teoretični del sem namenila definiranju in opisovanju kakovostne starosti, domov za stare ljudi, osebnega načrtovanja v domovih za stare, pojma participacije in oskrbe v domovih, pomena odločanja o lastnem življenju v starosti in nenazadnje opisovanju socialnega dela v domovih za stare. S kvalitativno raziskavo sem podatke zbirala v obliki metode delno standardiziranega intervjuja, kjer je moj vzorec predstavljalo pet stanovalcev in ena socialna delavka, ter metode opazovanja z udeležbo, kjer so moj vzorec predstavljali štirje stanovalci. Raziskovala sem načine, kako se stanovalcem omogočajo možnosti odločanja o svojem življenju in participacije pri organiziranju oskrbe v domu za stare. Zastavila sem si tudi štiri raziskovalna vprašanja, ki so me vodila skozi proces zbiranja podatkov. S kvalitativno obdelavo podatkov sem ugotovila, da zaposleni v domu za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja vključujejo stanovalce v obliki pogovorov, kjer lahko izrazijo svoje želje, predloge, pripombe, zadovoljstvo in kritiko. Zagotovljeno imajo možnost izražanja lastnega mnenja, vendar se pri nekaterih pojavi pomanjkanje občutka udobja pri sporazumevanju z zaposlenimi o delovanju doma in zaposlenih v njem. Pridobljeni rezultati so pokazali tudi, da imajo samostojno giblivi stanovalci več možnosti izbire pri organiziranih skupinskih aktivnostih v domu, kot pa stanovalci, ki zaradi nesamostojne giblivosti redko zapustijo sobo. Predlagam, da se v domu razširi nabor ponudb aktivnosti za vse stanovalce doma in vzpostavi skupina za spodbujanje izražanja mnenja stanovalcev, kjer lahko vključijo uporabo anonimnih anket.

Ključne besede: socialno delo, avtonomnost, samoodločanje, participacija, stari ljudje, institucionalno varstvo, osebno načrtovanje in izvajanje storitev

Title: Participation of the residents of the home for the older people in the organization of everyday life

Summary:

In my thesis, I conducted research on the participation of residents of the home for the older people in organizing their daily lives. The theoretical part focused on defining and describing quality aging, homes for older people, personal planning in homes for older people, the concept of participation and care in homes for older people, the importance of decision-making in one's own life in old age, and finally, describing social work in homes for older people. Through a qualitative study, I collected data using a partially standardized interview method, with a sample consisting of five residents and one social worker, as well as participant observation, with a sample of four residents. I examined ways in which residents are enabled to make decisions about their lives and participate in organizing care in the home for older people. I also formulated four research questions that guided me throughout the data collection process. Through qualitative data analysis, I found that the staff at the home for elder people involve residents in discussions about their desires, suggestions, comments, satisfaction, and criticism regarding the organization of daily life. Residents are provided with the opportunity to express their own opinions, but some experience a lack of comfort in communicating with the staff about the functioning of the home and the staff themselves. The results also revealed that independently mobile residents have more choices in participating in organized group activities in the home for the older people compared to residents who are less mobile and rarely leave their rooms. I recommend expanding the range of activity offerings for all residents and establishing a group to encourage resident expression of opinions, where they can use anonymous surveys.

Key words: social work, autonomy, self-determination, participation, old people, institutional care, personal planning and implementation of services

KAZALO VSEBINE

Vsebina

1. TEORETIČNI UVOD	1
1.1 Kakovostna starost.....	1
1.2 Domovi za stare ljudi.....	3
1.3 Osebnostno načrtovanje in izvajanje storitev v domovih za stare	6
1.4 Pojem participacije in oskrbe v domovih	8
1.5 Pomen odločanja o lastnem življenju v starosti.....	11
1.6 Socialno delo v domovih za stare	13
2. FORMULACIJA PROBLEMA.....	16
3. METODOLOGIJA	17
3.1 Vrsta raziskave	17
3.2 Merski instrument in viri podatkov	17
3.3 Populacija in vzorec.....	18
3.4 Zbiranje podatkov	18
3.5 Analiza podatkov	19
3.6 Definiranje tem raziskovanja	21
4. REZULTATI.....	22
4.1 Prosti čas.....	22
4.2 Vpliv na lastno življenje	22
4.3 Participacija pri organiziranju vsakdanjega življenja	24
4.4 Dejavnosti v domu.....	24
4.5 Udeležba dejavnosti.....	25
4.6 Občutki	25
4.7 Oskrba.....	26
4.8 Delovanje zaposlenih.....	27
5. RAZPRAVA	29
6. SKLEPI.....	34
7. PREDLOGI.....	36
8. LITERATURA	38
9. PRILOGE.....	43
9.1 Priloga A: Vprašalnik za stanovalce.....	43
9.2 Priloga B: Vprašalnik za socialno delavko	45
9.3 Priloga C: Intervju A	47

9.4	Priloga D: Intervju B	50
9.5	Priloga E: Intervju C.....	53
9.6	Priloga F: Intervju D.....	56
9.7	Priloga G: Intervju E.....	59
9.8	Priloga H: Intervju F.....	62
9.9	Priloga I: Odprto kodiranje intervjujev	68
9.10	Priloga J: Osno kodiranje intervjujev	89
9.11	Priloga K: Shema opazovanja z udeležbo	101
9.12	Priloga L: Shema opazovanja A	102
9.13	Priloga M: Shema opazovanja B	104
9.14	Priloga N: Shema opazovanja C	106
9.15	Priloga O: Shema opazovanja D.....	108
9.16	Priloga P: Odprto kodiranje opazovanja z udeležbo	110
9.17	Priloga R: Osno kodiranje opazovanja z udeležbo	119

KAZALO TABEL

Tabela 3-1: Primer odprtega kodiranja intervjujev	19
Tabela 3-2: Primer odprtega kodiranja opazovanja z udeležbo	20

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 Kakovostna starost

Kakovost življenja postaja osrednja družbena vrednota, vendar pa zaradi njene kompleksnosti ne obstaja univerzalna definicija, ki bi jo natančno opredelila (Lah, Pahor in Hlebec, 2008). Serber in Rochelle (2010) omenjata, da se danes govori o konceptu kakovosti življenja, pri katerem gre za subjektiven večspektni konstrukt, ki se nanaša na kakovost, vrednote, pomen in smisel življenja. Svetovna zdravstvena organizacija pa kakovost življenja opredeljuje kot posameznikovo doživetje življenja v povezavi z njegovimi cilji, vrednotami, standardi, pričakovanji in interesi (World Health Organization, 1998).

Vprašanje kakovosti življenja v starosti postaja vse bolj aktualno, saj je življenjska doba vedno daljša, število starih ljudi pa se večja. Kakovostna starost in kakovostno staranje sta pomembna na več ravneh in sicer za starega človeka, za njegove sorodnike, za širšo okolico, lokalno skupnost in za družbo kot celoto (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010).

Prvi pogoj za kakovostno staranje je upoštevanje celotnega človeka z vsemi njegovimi zmožnostmi in potrebami, pri čemer je treba biti seveda bolj pozoren na tiste, ki so posebej značilne za tretje življenjsko obdobje. Drugi pogoj za kakovostno staranje pa je upoštevanje dejstva, da je vsak človek edinstven in enkraten. Za kakovostno staranje se moramo na starost pripraviti in vzpostaviti sodobne postmoderne socialne mreže za zadovoljevanje vseh človeških potreb. Pomembno nalogo ima tudi država, ki mora s primernimi ukrepi zagotoviti pogoje za pripravo posameznikov na kakovostno staranje, pogoje za ustvarjanje civilnih mrež za stare ljudi ter za sožitje generacij in zagotavljati pravico do osnovne materialne varnosti za vsakega starega človeka. Za doživljanje vrednosti in smisla starosti pa je sploh pomembno, da človek svojo starost sprejme, se aktivno trudi za njeno kakovost in sprejema pomoč in podporo drugih ljudi (Ramovš, 2003, str. 49-51).

Ker se vse generacije gibljejo proti starosti, smo bolj pozorni na staranje v tretjem življenjskem obdobju, kjer govorimo o kakovosti starosti. Večina govorjenja in pisanja o starosti poudarja materialno preskrbljenost in zdravje, saj je osnovna materialna varnost temeljnega pomena za učinkovito staranje in samo preživetje. Če pa hočemo govoriti o kakovostnem staranju, ne smemo pozabiti na neločljivost stare generacije od mlade in srednje. Z zagotavljanjem široke in predvsem raznolike socialne mreže, ki vključuje tudi mlajšo in srednjo generacijo, se izognemo težavam osamljenosti, socialne praznine in občutkov izgube radosti. Enako pa velja

za mlajši generaciji, saj se v primeru, da niso v osebni stiku s starim človekom, soočijo s praznino, ki povzroča onemogočeno kakovostno razvijanje in staranje. Govorimo torej o kakovostni starosti tretje generacije, ki vključuje povezanost in hkratno kakovostno staranje obeh mlajših generacij (Ramovš, 2003, str. 43-45).

Ker je človek po naravi družbeno, socialno bitje, so za kakovostno življenje pomembne socialne mreže posameznika, ki predstavljajo nekaj temeljnega in nujno potrebnega za preživetje (Ramovš, 2003). Mali (2008, str. 75) pojasnjuje socialne mreže kot povezave med posameznikom in drugimi ljudmi v njegovem življenjskem okolju, ki delujejo kot varovalni dejavnik, saj star človek, ki biva v domu, iz socialne mreže črpa socialno oporo. Socialne mreže na eni strani blagodejno vplivajo na psihično in fizično zdravje, na drugi strani pa so zaščita pred vplivi kriznih situacij. Na ta način pripomorejo k ohranjanju in izboljševanju počutja ter hitrejšemu okrevanju (Pahor, Domanjko in Hlebec, 2009, str. 221-222).

Kakovost starosti se stopnjuje od zelo nizke do zelo visoke, do slednje pa nam pomagata priti materialno premoženje in zdravje. Bolezenska nebogljenost in revščina sta kruta usoda, vendar pa ne do te mere, da bi uničile vse, kar je človek. Bistvo kakovostne starosti in bistvo človeka je svoboden duh, katerega značilnost je tudi kljubovalna moč, da v neizogibni usodi odkrije smisel in živi človeško življenje (Ramovš, 2003, str. 46-47).

Stare ljudi, ki imajo moč, da ohranjajo nadzor nad svojim življenjem, je treba spodbujati in angažirati tudi v prihodnosti, ko izgubijo fizično zmogljivost in niso več samostojni. V družbi, ki se nerada ukvarja s težavami ob koncu življenja, lahko strokovni delavci, predvsem zdravstveni in socialni delavci, učinkovito podpirajo posameznike, da opredelijo in uresničujejo svoje želje ob koncu življenja in s tem omogočajo kakovostno starost (Chaddock, 2018, str. 70).

Kakovostno življenje v domu za stare in učinkovito osebno načrtovanje ter izvajanje storitev pa si težko zamišljamo, če pri oskrbi s človekom ne sodelujemo, ne upoštevamo njegovih želja in potreb ter mu ne damo občutka pripadnosti v skupnost. Občutiti, da je tvoje mnenje pomembno, da imaš možnost skupnega načrtovanja vsakdanjega življenja in soustvarjanja storitev, odločilno pripomore k zagotavljanju kakovostnega življenja (Jordan, 2007, str. 22 – 23).

V post modernem svetu je v ospredju oskrbe posameznik, zato so raziskovalci življenjskega standarda v domu za stare ljudi prešli od bolj objektivnega merjenja kategorij do ugotavljanja kakovosti življenja posameznika. Pri tem se pojem kakovost enači z zadovoljstvom z življenjem in tudi z zadovoljevanjem potreb ter dostopnostjo virov za posameznika. Seveda pa kakovosti

življenja ne moremo ocenjevati na splošno, saj je njihovo zadovoljstvo z bivanjem odvisno od številnih dejavnikov. Pri tem je pomembno upoštevati psihofizično počutje, življenjski stil, pričakovanja do institucije, socialne mreže itd. (Milošević Arnold, 2005, str. 54).

Človek, ki je zadovoljen, živi veliko lažje. Biti zadovoljen pomeni, da imaš moč spreminjati stvari na bolje ali pa sprejemati to, česar se ne da spremeniti. Za starega človeka je zelo pomembno, kako na koncu ocenjuje svoje življenje, saj se bo, če je z njim zadovoljen, veliko lažje poslovil od tega sveta (Klevišar, 2016, str. 77).

1.2 Domovi za stare ljudi

Staranje družbe zadeva hitro ukrepanje in prilagajanje na razmere tako, da se starim ljudem zagotavlja socialno vključenost, oskrbo in pomoč pri zagotavljanju dostojnega življenja v starosti (Šiplič in Kadiš, 2002). Zaradi zdravstvenih težav so poleg socialne oskrbe za stare ljudi pomembne tudi zdravstvene storitve, ki človeku pomagajo čim dlje ohranjati sposobnost in samostojnost. Ljudje pa se pri tem srečujejo s pomanjkljivo mrežo pomoči na domu, saj velikokrat socialne oskrbe, zdravstveni sistem in patronažne službe ne morejo zadovoljiti hitrega povečevanja zdravstvenih težav starajoče se populacije. Tako jim je onemogočeno samostojno življenje doma (Gjura Luci, Požaršek in Bizaj, 2017).

»V sodobni družbi se ljudje nenehno povezujemo z različnimi institucijami, v nekatere vstopamo občasno, druge pa obiskujemo v določenem obdobju. Že od samega začetka našega življenja se znajdemo v institucijah, kot je porodnišnica, nato pa nadaljujemo v vrtcu, šoli, fakulteti in kasneje v službah, kjer smo zaposleni. V starosti pa soočamo še z drugimi institucijami, najpogosteje bolnišnicami in domovi za stare ljudi. Kljub obstoju številnih različnih oblik pomoči za starejše je za Slovenijo značilna izrazita usmerjenost v institucionalno oskrbo« (Mali, 2008, str. 9).

»Beseda »dom« se najpogosteje uporablja za institucije, v katerih bivajo stari ljudje, vendar pa ima ta beseda zavajajočo simboliko, saj ustvarja mit o privlačnem in dostopnem okolju za starostnike. V resnici pa dom za stare ne more predstavljati pravega doma ali domačega okolja, če je posameznik del velike organizacije, kjer se mora prilagajati potrebam celotne skupine in nenehno sprejemati medsebojne kompromise« (Mali, 2008, str. 57).

V Republiki Sloveniji na področju oskrbe starih ljudi prevladujejo storitve institucionalnega varstva (Ministrstvo za zdravje, 2016, str. 16). Ciljna skupina celodnevnega institucionalnega

varstva starih ljudi pa so ljudje, stari 65 let in več (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022-2030, 2022).

Ker je delovanje domov za stare namenjeno zadovoljevanju in nadomeščanju človekovih potreb, je sprejem v dom več kot zgolj preselitev iz enega kraja v drugega. Posamezniku je v določeni meri odvzeta odgovornost za lastno oskrbo, kar pa lahko privede do tveganja izgube povezanosti z lastno identiteto (Mali, 2002, str. 319-320). V Sloveniji so najpogostejša in najbolj razširjena oblika organizirane institucionalne stanovanjske oskrbe domovi za stare. Storitve v domovih za stare obsegajo vse oblike pomoči in sicer bivanje, organizirana prehrana, tehnična oskrba in zdravstveno varstvo (Cijan in Cijan, 2003).

Ko govorimo o oskrbi v institucionalnem varstvu, ne moremo mimo termina dolgotrajna oskrba, ki združuje področja zdravstva, socialne, stanovanja in druga področja. Pojem dolgotrajna oskrba pa je povezan s pojmom oskrba starih ljudi v skupnosti, vendar se prvi, kot omenja Timonen (2008, str. 110), preveč usmerja v zdravstvene in premalo v socialne vidike (Filipovič Hrast idr., 2014).

Dom za stare je zavod, v katerem veliko ljudi preživi zadnje obdobje svojega življenja. Stanovalci ga lahko sprejmejo kot breme ali pa kot najboljšo rešitev za svojo življenjsko situacijo. Življenje v domu ima svoj dnevni ritem, ki ga temeljno odredjajo dnevni obroki (zajtrk, kosilo, večerja), med njimi pa čas zapolnijo različne dejavnosti (telovadba, ustvarjalne delavnice, družabne aktivnosti itd.). Slednje pa moramo prilagajati na različnost želj stanovalcev, saj je vsak izmed njih celovita osebnost, ki se je morala privaditi na nove življenjske pogoje (Belič, 1997, str. 127 – 134).

Lynch (2014) opisuje, da je človek partner v procesu oskrbe, kjer uporabnik in strokovnjak soustvarjata v enakopravnem odnosu, raziskujeta potrebe in rešujeta stiske. V središču oskrbe niso institucija in strokovnjaki, pač pa človek, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo.

Pri sprejemanju odločitve za odhod v dom za stare pa obstaja nevarnost, da je to bila odločitev sorodnikov ali strokovnih delavcev, ne pa starega človeka. Prav zato bi mu moral socialni delavec omogočiti, da samostojno sprejme odločitev odhoda v dom in da se ga ne sili v institucijo, če si tega ne želi. Pri prehodu iz domačega okolja v dom za stare morajo biti upoštevane potrebe in želje, ki jih izrazi posameznik sam, ne pa drugi (Mali, 2008, str. 67).

Odhod v dom je pomembna odločitev, saj človek za sabo pusti materialne dobrine, ki jih je pridobil v aktivnem življenjskem obdobju, zapusti prijatelje, sosede, predmete, na katere ga

vežejo spomini. Posledice te odločitve so prilagajanje na novo življenjsko okolje, sprejemanje novih pravil in ljudi, s katerimi bo mogoče delil svoje zadnje trenutke v življenju. Danes domovi poskušajo upoštevati različne življenjske navade stanovalcev in ponujajo različne dejavnosti, da lahko vsak stanovalec najde kaj zase in se lažje integrira v okolje (Schlauer, 2005).

Dom za stare stanovalcem, ki so aktivni in samostojni, ponuja veliko prostočasnih aktivnosti, s katerimi si lahko popestrijo dan. Dejavnosti doma stanovalcem omogočajo zaposlitev, krajšanje prostega časa, izvajanje in ustvarjanje novih hobijev ter druženje z ostalimi stanovalci doma. Stari ljudje se lahko na podlagi svojih zmožnosti, želja in interesov sami odločijo, katerih dejavnosti se bodo udeleževali. Razlika pa je pri ljudeh, ki niso gibljivi in mobilni, saj se v novem okolju težko znajdejo in pogosto nimajo ničesar, s čimer bi se zamotili (Mali, 2006, str. 25).

Ponudbo storitev v domu za stare je potrebno prilagoditi posameznikom, kar pa se lahko zagotovi s spodbujanjem stanovalcev, da sami izrazijo svoje želje. Prav tako pa bi se moralo organizirati več aktivnosti za stanovalce, ki niso samostojno gibljivi, saj je za njih situacija drugačna, ker se večino domskih dejavnosti ne morejo udeležiti (Čuk, 2011, str. 100-106). Za zadovoljstvo v življenjem sta pomembni pogosta udeležnost v aktivnostih kot tudi njihova stopnja intimnosti. Večja kot je izbira dejavnosti, večje je zadovoljstvo z življenjem (Menec, 2003).

Samostojnost, veselje do življenja in življenjski optimizem so lastnosti, ki starim ljudem v domu za stare pomagajo preseči negativne elemente institucionalizacije. Zaposleni s pristopom, ki je človeški in empatičen, lahko marsikaj spremenijo – še tako nespremenljiva, toga pravila hišnega reda in omejitve v zakonodaji se lahko dojemajo tako, da bodo stanovalci zadovoljni in veseli. Zato ni vse odvisno od dojemanja življenja v domu stanovalcev, ampak tudi od zaposlenih in njihovega prepoznavanja negativnih učinkov institucionalizacije na stare ljudi. Potreben je pogovor, v katerem se kaže medsebojno zaupanje, občutki varnosti in zavetja, vzajemno spoštovanje ljudi in želja po življenju v medsebojni harmoniji (Kambič, 1998).

Dolgotrajna oskrba mora starim ljudem zagotavljati pomoč in podporo, znotraj katere bi morali razvijati nove posodobljene oblike oskrbe, ker pa je vedno več ljudi odvisnih od pomoči in podpore (ne)formalnih oskrbovalcev, se je njihova obremenitev povečala. Prav zato je v prihodnosti dolgotrajna oskrba ključna pri zagotavljanju pomoči posameznikom in pri zagotavljanju družbene stabilnosti (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 13-15).

1.3 Osebno načrtovanje in izvajanje storitev v domovih za stare

Osebno načrtovanje in izvajanje storitev predstavlja temeljno metodo usklajenega pristopa v skupnosti. Kot metoda vključuje štiri ključne operacije socialnega dela: raziskovanje življenjskega okolja uporabnika in omogočanje dostopa do virov, vzpostavljanje delovnega odnosa, analizo tveganj ter krepitev moči. Poleg tega vključuje osnovne metode delovanja v socialnem delu, ki vključujejo dokumentiranje, komunikacijo, terensko delo in timsko sodelovanje (Flaker, Mali, Rafaelič, Ratajc in Balantič, 2013, str. 19).

Pri osebnem načrtovanju je osrednji poudarek na raziskovanju življenjskega sveta uporabnika ter krepitvi njegove moči. Skupaj s socialno delavko uporabnik sodeluje pri ustvarjanju celostne slike svoje življenjske situacije, s ciljem aktiviranja virov, ki mu bodo omogočili izboljšanje kakovosti življenja. Naše usmerjenje je osredotočeno na iskanje rešitev in mobilizacijo virov, ki jih najdemo v uporabnikovem življenjskem okolju, pri čemer poudarjamo pomen soustvarjanja rešitev in ciljev (Rapoša Tajnšek, 2007, str. 7–9).

Osrednjo vlogo osebnega načrtovanja ima vedno zgodba človeka, lastnika načrta, ki je ekspert iz izkušenj in določa kdo je on in kaj so njegove potrebe. Pri uresničevanju posameznih ciljev mu pomaga socialna delavka, ki temelji na vrednotenju osebnih izkušenj uporabnikov. Izhodišče za povečanje uporabnikove moči so njegove želje in interesi, posledica pa večja samostojnost in neodvisnost (Videmšek in Mali, 2018, str. 30-39).

Osebno načrtovanje in izvajanje storitev mora potekati v smeri krepitve moči posameznika, hkrati pa mora biti življenjsko, živahno in spreminjati življenjsko situacijo starega človeka. Posameznik ne sme izgubiti vpliva v procesu načrtovanja in pri izvajanju načrta, ki izhaja iz konkretnega in kompleksnega življenja. Koliko se je uporabnikova moč okrepila je pokazatelj uspešnosti tako v življenju kot v samem procesu načrtovanja (Flaker, Mali, Rafaelič in Udovič, 2010, str. 20).

Z vstopom v sistem socialnega varstva človek izgubi velik del vpliva nad odločitvami v svojem življenju. Prejemniki socialnovarstvenih storitev zavračajo pokroviteljsko držo strokovnjakov, skrb države in oblikovanje ukrepov po principu od »zgoraj navzdol«, saj v slednjem nastajajo paketi storitev, načrtovani za povprečne potrebe neobstoječih povprečnih skupin uporabnikov (Flaker idr., 2008, str. 15).

Temelj metode izhaja iz posameznikove ocene potreb po storitvah, ki mu bodo omogočile uresničevanje ciljev in izboljšanje kakovosti življenja. Takšna vrsta individualizirane oskrbe ne temelji na paketu storitev, kot so jih ponujale klasične socialne službe, zastavljene za povprečne

potrebe skupin uporabnikov, pač pa temelji na zavedanju, da ima vsak človek svoje potrebe, sanje in želje, o katerih ima pravico samostojno odločati in z njimi razpolagati, kljub temu da včasih še vedno potrebuje socialne storitve (Videmšek in Mali, 2018, str. 29).

Individualizacija socialnovarstvenih storitev predstavlja usmeritev, ki vključuje zbir načel, metod in postopkov za ohranjanje ali povečanje vpliva uporabnika nad pomembnimi odločitvami v njegovem življenju. Pri zagotavljanju socialnovarstvenih storitev se individualizacija osredotoča na uporabnika in krepitev njegovega vpliva nad celotnim procesom. Pomembna sta tudi možnost izbire in ohranjanje vpliva nad ključnimi življenjskimi odločitvami. Socialnovarstvene storitve v tem kontekstu predstavljajo orodje, preko katerega posameznik uresničuje svoje državljske pravice ter si organizira kakovostno življenje v skupnosti (Škerjanc, 2007, str. 81-82).

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 19) opisujejo koncept kakovostnega življenja kot široko obsežen pojem, ki vključuje sistem vrednot, pričakovanj, želja in življenjskih okoliščin, tako duševno kot tudi fizično zdravje, možnost integracije z okoljem in povezovanje z drugimi ljudmi. Omenjajo, da kakovostna oskrba temelji na personalizaciji in individualizaciji in ne na v naprej pripravljenih nefleksibilnih standardnih paketih storitev.

Personalizacija oskrbe je sodobni koncept celostnega obravnavanja človeka in sprejemanje njegove individualnosti, kjer se preko njegove osebne izkušnje soustvarjajo cilji za zagotovitev kvalitetnega življenja. Glavno izhodišče koncepta celostne personalizirane oskrbe je raziskovanje in zadovoljevanje potreb stanovalcev ter osredotočanje na posameznika. Stanovalec doma in strokovnjak ustvarjata partnerski odnos, v katerem pri iskanju in soustvarjanju rešitev izhajata iz dejanskega stanja uporabnikove življenjske situacije (Mali in Kejžar, 2017, str. 179 – 183). »Personalizacija podpira samostojno načrtovanje oskrbe s strani človeka, ki oskrbo potrebuje. [...] Cilj tega pristopa je opolnomočiti oskrbovance in jim omogočiti dostop do zanje najprimernejših storitev v lokalni skupnosti« (Lipar, 2017).

Ko govorimo o individualizaciji, govorimo o določeni storitvi, namenjeni enemu prejemniku, ko govorimo o personalizaciji pa želimo poudariti tudi subjektivni vpliv človeka na oskrbo v domu za stare. Storitev je namenjena le njemu, mu je prilagojena in ker jo ustvarja tudi on osebno, je njegova lastna in osebna (Flaker, Nagode, Rafaelič in Udovič, 2011, str. 138).

Skozi življenje se potrebe ljudi spreminjajo, zato je potrebno zagotoviti kakovostno in prilagojeno oskrbo. Potrebe starih ljudi se med seboj razlikujejo, nekateri v poznejši starosti

potrebujejo več pomoči, drugi manj, vsi pa imajo pravico do kakovostnih in dostopnih storitev (Jerinc, 2011).

Metoda individualne oskrbe, ki smo jo začeli uvajati že sredi devetdesetih let 20. stoletja ni novost v slovenskem prostoru. Pomenila je konceptualni premik, saj se pri izvajanju oskrbe ljudi označuje kot inovativna, v institucionalni oskrbi starih ljudi pa je denimo omenjena kot pogoj za inovacije (Videmšek in Mali, 2018, str. 28). Kot omenjajo Mali idr. (2017, str. 28) brez individualne oskrbe oz. individualnega načrtovanja in spremljanja potreb stanovalcev doma za stare trajnostnih sprememb v institucionalnem varstvu ni mogoče zagotoviti.

Osebni načrt je za socialno delo pomembna metoda, saj upošteva cilje stroke, udeležanje njenih konceptov in hkrati zagotavlja, da se upošteva glas ljudi z osebno izkušnjo. Po metodi osebnega načrtovanja se stroka razlikuje od vseh drugih poklicev zagotavljanja pomoči, saj ekspertom na podlagi osebnih izkušenj zagotavlja avtonomnost (Videmšek in Mali, 2018, str. 40).

Univerzalna pomoč in podpora, ki nista ustvarjeni po meri posameznikove življenjske situacije, slednjemu odvzameta moč definiranja svoje situacije in iskanja rešitev, kar pomeni, da se izgubi vpliv in možnost odločanja o lastnem življenju. Prav zaradi tega sta pomembna osebno načrtovanje in izvajanje storitev ter individualiziran pristop, saj pri načrtovanju storitev v središče postavljata posameznika in njegove potrebe. Posameznik tako vodi organiziranje svojega življenja in s tem izboljšuje kakovost življenja, njegove informacije o zadovoljstvu storitev pa strokovnjakom na državni ravni omogočijo učinkovitejše načrtovanje in izboljševanje ukrepov (Flaker idr., 2008, str. 15).

1.4 Pojem participacije in oskrbe v domovih

S staranjem prebivalstva smo postali pozorni na preskrbljenost celotnega prebivalstva, še posebej pa starejšega dela populacije. Nova perspektiva starosti nam lahko pokaže sposobnost in moč starih ljudi za aktivno vključevanje v sodobno družbo, za uresničevanje slednjega pa potrebujemo sodelovanje vseh generacij (Mali, 2010, str. 41).

Participacija je v demokratičnih družbah pogosto uporabljen pojem, ki omogoča različen obseg vpliva udeležencev, kjer pa možnosti velikega vpliva ni, uporabniki ne morejo uveljavljati svojih interesov. Prejemniki socialno varstvenih storitev morajo imeti vpliv nad oblikovanjem, izvedbo in oceno prejetih storitev ter možnost izbiranja, da lahko uveljavljajo lastne interese in obdržijo vpliv nad odločitvami v svojem življenju (Škerjanc, 2006).

Sodelovanje oziroma participacija v domu za stare pomeni, da lahko posameznik vpliva na naravo služb, ki jih uporablja, da ima dostop do informacij, ki jih potrebuje, da se zaposleni posvetujejo z njim glede aktivnosti, ki jih izvajajo v domu, da ima možnost zagovorništva, je udeležen pri odločanju in da je moč enakomerno razporejena med stanovalcem in osebo. Sodelovanje pri odločanju pa je velikokrat le simbolično, saj se je pri pogovorih s stanovalci velikokrat odkrilo, da njihovega nezadovoljstva ne upajo zares povedati na glas, ker bi po tem bilo še slabše. Številne raziskave, ki poskušajo ugotavljati kakovost življenja stanovalcev v domovih ali njihovo zadovoljstvo, dobijo običajno zelo ugodne rezultate, zato se hitro pojavi dvom v objektivnost in iskrenost zbranih podatkov. Prav to, da si stanovalci domov za stare večkrat ne upajo povedati, kaj zares mislijo, kaže na njihov občutek odvisnosti od delavcev in nezmožnost odločati o lastnem življenju (Milošević Arnold, 2005, str. 58-63).

Participacija se nanaša na procese soustvarjanja odločitev in vključevanja potreb, želja in pogledov tistih uporabnikov, ki so vpleteni v procese in imajo manj družbene moči. Pomembno je, kako pojem participacije zaznavajo in doživljajo stanovalci doma za stare, saj je odhod v dom velika življenjska sprememba, ki vpliva na moč odločanja o svojem življenju. Zmanjšanje možnosti sodelovanja in pomanjkanje pravic pripomoreta k občutku, da izgubljajo identiteto, samozavest, individualnost in avtonomijo (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 136-137).

Pojem avtonomija lahko opredelimo kot nadzor posameznika glede sprejemanja lastnih odločitev. Povezujemo jo s pojmi svoboda izbire, samoodločanje, neodvisnost ter izpolnitev želja (Sandman, Granger, Ekman in Munthe, 2011). Avtonomijo stanovalcev v domovih za stare lahko definiramo kot lastno nadzorovanje življenja v domu, kjer je zagotovljena možnost samostojnega odločanja o vsakdanjem življenju. Z avtonomijo sta povezani participacija stanovalcev in oskrba po osebni meri, ki zadovoljuje potrebe na individualni in kolektivni ravni (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 228-229).

V vseh starostnih obdobjih imajo ljudje veliko željo po avtonomnosti in lastnem uravnavanju svojega življenja, vendar pa se v starosti pri ljudeh pojavi omejevanja samokontrole s strani ljudi, ki spadajo v njihovo socialno mrežo in jim poskušajo vsiliti svoj nadzor. Za stare ljudi je pomembno uresničevanje in doseganje lastnih ciljev, ki so najpogosteje zastavljeni za bližnjo prihodnost (Pečjak, 2007, str.155).

Kakovost življenja posameznika se meri po tem, koliko so zadovoljene njihove potrebe. Pogosto se pojavlja preskrbljenost z materialnimi potrebami in nezadovoljstvo na področju medčloveških odnosov (Ramovš, 2003, str. 88). Kavčič in Filipovič Hrast (2010, str. 48)

opisujeta socialno oporo kot pomemben vir preprečevanja tveganj in zagotavljanja kakovosti življenja.

Osnovni izziv institucije, ki jo sestavljajo posamezniki, je usklajevanje s celotno osebnostjo posameznika, saj je njena glavna naloga skrb za množico ljudi. Vsak stanovalec ima svojo unikatno zgodbo, individualnost, potrebe in želje, kar odraža njegovo človečnost in celovitost. Vendar se stanovalci v procesu prilagajanja novemu življenjskemu okolju pogosto hitro podredijo rutini in pravilom doma. Zato je ključno zagotoviti, da so uporabniki vključeni v procese odločanja in da se njihove ideje dejansko uresničijo v praksi (Mali, 2006).

Laslett (1996) opozarja, da bi morali stari ljudje imeti priložnost za aktivno participacijo, kar bi jim omogočalo več besede pri organiziranju storitev v domu za stare. Posameznikom se morajo nuditi storitve, kakršne želijo in potrebujejo, pri tem pa jih moramo podpreti, da najdejo motivacijo za življenje v domu.

Socialni delavec mora pri sodelovanju sprejemati posameznika v vsej njegovi doživljajski in funkcionalni drugačnosti. Pri načrtovanju oskrbe mu mora zagotavljati enakovredno vlogo in moč, da lahko odloča pri določevanju problemov, rešitev, ciljev in postopkih izvedbe oskrbe. Socialni delavec oziroma delavka mora upoštevati potrebe in želje starih ljudi ter pri tem dajati pozornost na to, da sta njuni realnosti prepleteni (Eržen, 2012, str. 15).

Oskrba po meri človeka pomeni, da ima stanovalec zagotovljeno možnost izbirati tak način življenja, ki mu bo v domu za stare najbolj ustrezal. Zaposleni se morajo truditi prilagoditi institucionalno življenje takšnemu življenju, kot ga je stanovalec imel že pred prihodom v dom v domačem okolju. K temu lahko pripomorejo razporeditev in urejanje prostorov, oprema, ohranjanje določenih življenjskih navad, fleksibilnost pravil doma, predvsem pa metode dela, kot je na primer osebno načrtovanje in izvajanje storitev, s katerimi zaposleni spoznavaajo stanovalca in njegove življenjske cilje, želje ter pričakovanja (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 133-134).

»Predstavniki stanovalcev verjamejo, da v domovih za stare ni ovir, ki bi onemogočale aktivno vlogo stanovalcev. Menijo, da so težave bolj pogosto povezane s samimi stanovalci, ki bodisi zaradi zdravstvenega stanja ali pa preprosto pomanjkanja zanimanja ne sodelujejo aktivno v takšnih vlogah. Pomembno je najti načine, kako motivirati stanovalce in jih vključiti v načrtovanje razvoja doma. Poleg tega bi morali razmisliti tudi o drugih različnih oblikah sodelovanja stanovalcev pri načrtovanju in izvajanju oskrbe. Na ta način bi stanovalci lahko

izrazili svoje želje in potrebe ter prispevali k spremembam na področju kulture in družabnega življenja» (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 55-56).

Pri raziskovanju moči uporabnika v procesih participacije v domovih se lahko upiramo na vprašanja, kot so: Koliko lahko stanovalec odloča o svojem življenju? Koliko možnosti ima in je že imel v preteklosti, da pokaže svoje močne strani, znanja in spretnosti? Kdaj jih lahko uporablja in kaj ga pri tem ovira? Koliko vpliva ima stanovalec pri sprejemanju pomembnih odločitev glede svojega življenja? Itn. Socialno delo mora torej prepoznavati, razvijati in krepiti sposobnosti, zmožnosti in talente posameznikov, da se krepí njihova moč in spodbuja njihova pravica do avtonomije (Rapoša Tajnšek, 2007, str. 12-13).

1.5 Pomen odločanja o lastnem življenju v starosti

Svobodno odločanje doživljamo v situacijah, ko moramo sprejeti odločitev na podlagi več možnosti ravnanja. Odločitve spremljajo občutki lastne iniciative in svobode, ni pa občutka, da bi na našo odločitev vplivala neka zunanja prisila. Čutimo, da smo se odločili na podlagi lastne presoje, spoznanj in interesov. Svobodno izbiranje je pogoj samouresničevanja, to pa pomeni, da se človek uresničuje na najboljši možni, avtentični, eksistencialno polni način (Musek, 1982, str. 156-157).

Jerinc (2011) opozarja, da se ne glede na starost posameznika in ne glede na njegovo odvisnost nikomur ne sme omejevati človekovih pravic. Vsi ljudje imajo pravico do dostojanstvenega življenja, telesnega in duševnega blagostanja, svobode in varnosti, tudi stari ljudje, ki potrebujejo pomoč in oskrbo drugih ljudi. To vključuje tudi pravico do samoodločanja, saj je sploh s staranjem potrebno ohraniti pravico ljudi do sprejemanja lastnih odločitev, sploh tistih, ki se nanašajo nanj in upoštevanja njihove volje.

»Osebam, ki potrebujejo dolgotrajno pomoč in podporo za samostojno življenje, ni smisel življenja le v osnovnih opravilih vsakodnevnega življenja, kot so vstajanje iz postelje, osebna higiena, priprava hrane in čiščenje. Pomembnost samostojnega življenja se kaže predvsem v njihovi avtonomnosti pri odločanju in organizaciji svojega življenja, kar prinaša osebno veljavo in zmanjšuje stigmatizacijo« (Flaker idr., 2008, str. 357 - 358).

»Vsakdanje življenje sestavljajo rutine, različne dejavnosti pa nam omogočajo socialni občutek življenjskega ritma, lastne identitete in pripadanja okolju, v katerem živimo. Napredovanje časa in življenjskih dogodkov, kot je na primer proces staranja, pogosto vzbuja mešane občutke

strahu in upanja. Za obvladovanje teh izzivov potrebujemo različne življenjske spretnosti ter sodelovanje drugih ljudi. Naša vrednost je pogosto odvisna od priznanih in družbeno sprejetih življenjskih vzorcev, zaradi česar smo podvrženi moralnemu presojanju naših vsakodnevnih rutin. Potrebe, ki se nanašajo na spretnosti vsakdanjega življenja, se pojavljajo tako na zasebni ravni (skrb zase, osebna higiena, gospodinjska opravila, vzdrževanje doma ...) kot tudi na javni ravni« (delo, prosti čas, družbeno angažiranje itd.) (Flaker idr., 2008, str. 191 - 230).

»Zdravniki, zdravstveni tehniki, socialni delavci in drugo strokovno osebje v ustanovah večinoma delujejo v korist ljudi, vendar to počnejo z vidika svoje stroke, kar lahko pomeni, da se njihovo delovanje ne ujema vedno s posameznikovimi željami. Odločitve, ki temeljijo na strokovnosti, pogosto povzročijo občutek, da starejši izgubijo pravico do odločanja o lastnem življenju. Počutijo se nemočne in prezrte. Pri sprejemanju odločitev bi se moralo zato vsaj na nek način upoštevati njihove želje in interese« (Flaker idr., 2009).

V večini sodobnih institucij imajo uporabniki omejene možnosti izbire, tako kar zadeva nastanitve (vrsta sobe, število postelj, razgled itd.) kot tudi način oskrbe. V sodobnih družbah se vse bolj uveljavlja delovanje domov za stare po načelih socialnega modela, ki temelji na holističnem razumevanju posameznika. To pomeni, da se človeka obravnava celovito in se mu zagotavlja možnosti za zadovoljevanje vseh njegovih potreb. Socialni model delovanja institucije vsebuje tudi koncept avtonomije stanovalcev, pri čemer je poudarek na ohranjanju in spodbujanju njihovega socialnega funkcioniranja. Pomembno je, da dom kot celota deluje na način, ki stanovalcem zagotavlja občutek varnosti ter pravico do pomoči, ko jo potrebujejo (Milošević Arnold, 2005, str. 60-61).

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 79-82) menijo, da imajo samostojni in zdravi stanovalci pogosto visoko stopnjo avtonomije, nesamostojno gibljivi ljudje s kognitivnimi motnjami ali demenco pa je nimajo oziroma je zelo nizka. Dokaz tega so izjave o čakanju stanovalcev, ki niso samostojni, da ima nekdo od zaposlenih čas, da jim lahko pomaga vstati iz postelje, pomaga pri hranjenju, osebni negi itd.

V domu za stare mora socialna delavka vsakomur omogočiti, da lahko izrazi svoja pričakovanja, želje, potrebe, pripombe in nezadovoljstvo ter ustvariti varen prostor, kjer posamezniki ne bodo v skrbeh, da jih bodo zaradi izražanja svojega mnenja pričakale negativne posledice oziroma sankcije (Milošević Arnold, 2005, str.65).

Ko se posameznik umakne iz aktivne družbene vloge, se zmanjšujejo priložnosti za izražanje lastne uspešnosti in veljave, tako drugim kot tudi samemu sebi. V starosti se pogosto pojavijo

situacije, ko imajo ljudje manj možnosti za sprejemanje pomembnih odločitev v različnih življenjskih situacijah, kot so resna bolezen, izguba bližnjih ali omejena mobilnost. Te situacije zahtevajo, da starejši preoblikujejo svoje poglede in pričakovanja. Sodobna družba poudarja mladost, učinkovitost in hitrost ter pogosto izključuje starejše. Zato je ključno, da imajo starejši možnost izbire in se sami odločajo, kam se želijo vključiti in kako želijo preživeti svoj čas, saj jim to omogoča občutek svobode in možnost izbire (Matjanec, 2005, str. 47-53).

1.6 Socialno delo v domovih za stare

Mesec (2006, str. 235-237) opiše socialno delo kot stroko, katere temeljna naloga je krepitev moči posamezniku, skupini in skupnosti pri reševanju socialno problemskih situacij. Namen je zadovoljevanje osnovnih potreb ljudi za izboljševanje kakovosti življenja in socialno vključenost. Kot navajajo Šugman Bohinc, Rapoša Tajnšek in Škerjanc (2007, str. 5-7), so za socialno delo značilni antidiskriminacijska usmeritev in postmoderni koncepti procesa pomoči, ki omogočajo partnerski odnos med strokovnim delavcem in uporabnikom. Omogoči se tudi aktivna vloga vseh udeležениh v procesu ter večji vpliv uporabnika kot eksperta iz lastnih izkušenj pri soustvarjanju rešitev, saj se upoštevajo njegovo znanje in izkušnje kot dragoceni vir moči.

Kornhauser in Mali (2013, str. 324) opišeta vlogo socialne delavke v domovih za stare kot sopotnico starega človeka od njegovega prvega stika z institucijo, kjer ga popelje v institucionalno življenje in ga spremlja v času bivanja v domu, navzoča pa je tudi ob koncu stika stanovalca z domom oziroma ob njegovem odhodu iz doma. Ima vlogo zagovornika, mediatorja, usklajevalca zahtev in potreb oziroma ciljev stanovalcev in osebja doma.

V domu za stare v Sloveniji je razmeroma skromno število socialnih delavk v primerjavi s številom delavcev drugih strok. Kljub temu lahko opazimo več značilnosti socialnega dela pri delovanju v tej ustanovi. Uporaba elementov socialnega dela je še posebej izrazita ob prvem srečanju posameznika z institucijo, pa tudi že pred njegovim prihodom v dom, ko se preučujejo njegove potrebe in želje. Spremljanje življenja stanovalcev v instituciji se spreminja glede na različne faze bivanja, vendar pa mora socialna delavka skrbeti, da izpolnjuje vlogo mediatorja, zagovornika in usklajevalca zahtev, potreb ter ciljev stanovalcev in zaposlenih (Mali, 2008, str. 84-87). Prva faza so naloge socialne delavke pred prihodom stanovalca v dom, kjer socialna delavka raziskuje vire in oblike pomoči v socialni mreži starega človeka ter ob sodelovanju s sorodniki in drugimi strokovnimi delavci odloča o sprejemu človeka v dom. Druga faza so

naloge socialne delavke v času bivanja stanovalca v domu, kjer mora stanovalec imeti podporo pri integraciji in prilagajanju na novo okolje, pomoč pri vzpostavljanju nove socialne mreže znotraj doma in pomoč pri ohranjanju stare socialne mreže v domačem okolju. Socialna delavka ima pomembno vlogo tudi v fazi odhoda stanovalca iz doma, kjer se pripravi odpust stanovalca v domače okolje, drugo institucijo ali v neko novo okolje. Urejati mora tudi prenehanje bivanja stanovalca v primeru smrti, o tem obvestiti svojce in organizirati sloves od pokojnega (Kornhauser in Mali, 2013, str. 325).

V domu za stare ljudi ima socialna delavka ali delavec pomembno poslanstvo, saj je odgovoren za zagotavljanje vsega, kar posamezen stanovalec potrebuje za kakovostno življenje v domu. S svojo aktivno vlogo mora sodelovati pri vseh dejavnostih doma ter nenehno spremljati življenje stanovalca od trenutka prejema vloge za sprejem v dom pa vse do njegovega odhoda. To pomeni, da ima neposredne izkušnje o dogajanju v domu in lahko hitro reagira na znake slabega počutja ali morebitnega nezadovoljstva stanovalcev. To sporoči vsem, ki lahko vplivajo na izboljšanje stanja stanovalca, npr. zdravstvenemu osebju in sorodnikom, to pa posledično vpliva na kakovost življenja stanovalca (Milošević Arnold, 2005, str. 65).

Splošen mandat socialnega dela je zavzemanje pravic za tiste ljudi, ki v določenem trenutku nimajo možnosti in moči, da bi se zagovarjali sami (Gajič, 2005). V času bivanja stanovalca v domu mora socialna delavka podpreti stanovalca v procesu prilagajanja na življenje v domu, podpreti ga pri sodelovanju pri dnevni dejavnosti doma, posredovati v konfliktnih situacijah in sodelovati pri organizaciji različnih interesnih dejavnosti in prireditev (npr. praznovanje rojstnih dni stanovalcev). V domu za stare pomembno področje socialnega dela predstavlja tudi zagotavljanje dobrih medosebnih odnosov med vsemi prepletajočimi se sistemi – med stanovalci, sorodniki in zaposlenimi doma, kar zagotavlja dobro počutje in sproščeno klimo (Mali, 2011).

V Sloveniji je institucionalno varstvo najbolj razširjena oblika skrbi za stare ljudi. Ker to predstavlja svojevrsten izziv, je strokovna vloga socialnih delavcev v domu zelo pomembna. Ko se star človek sreča z institucijo, potrebuje pomoč pri vključevanju v novo življenjsko okolje. Pri tem se pojavi potreba po individualizirani oskrbi za stare ljudi, saj se stanovalci na življenje v domu ne pripravljajo, pomoč sorodnikov pa velikokrat ne zadošča njihovim potrebam. Vloga socialnega dela se zato v domu povečuje, potrebno pa je tudi nadaljevati raziskovanje socialnega dela s starimi ljudmi, ga redno evalvirati in strokovno razvijati (Kornhauser in Mali, 2013).

Na področju domov za stare ljudi v Sloveniji so se v zadnjih šestdesetih letih pojavile spremembe. Prej so veljali za »hiralnice«, danes pa predstavljajo zapletene institucionalne sisteme, ki opravljajo zelo pomembno vlogo na področju skrbi za stare ljudi. Posebej pomembno vlogo ima socialno delo, ki se v zadnjih letih dobro uveljavlja v domovih in jih kakovostno razvija. Institucija zagotavlja kakovostnejše življenje na področju samostojnega odločanja, saj dejavnosti prilagajajo željam ter interesom stanovalcev in si prizadevajo za njihovo dobro počutje. Socialna delavka ima pomembno vlogo, saj mora pri svojem delu uporabljati socialne koncepte in metode dela za uveljavljanje socialnega modela (Mali in Milošević Arnold, 2006).

Mali (2008, str. 87-92) navaja, da morajo stanovalci in socialni delavci sodelovati in skupaj soustvarjati ugodne rešitve. Domovi za stare so institucija, ki si v ospredju prizadevajo za skrb večjega števila starih ljudi, ne pa za prilagajanje na individualne interese in želje posameznikov. Prav zato morajo socialni delavci pozorno raziskovati in krepiti potrebe stanovalcev, ter jih ob tem podpirati, da se čimbolj vključijo v novo življenjsko okolje. Vloga socialnega delavca je še posebej pomembna v domskem timu, kjer ostale zaposlene opozarja na individualne posebnosti stanovalcev in koordinira različne strokovne službe za namen zagotavljanja kakovostnega življenja v domu. Da pa se dobro raziščejo želje in pričakovanja stanovalcev doma za stare, so dober vir informacij tudi njihovi sorodniki, ki z raznimi podatki pomagajo preprečevati nesoglasja in zagotavljati kakovostnejše odnose ter oskrbo stanovalcev.

Socialni delavci v domu za stare z ljudmi sodelujejo v enakovrednem odnosu, kjer v središče postavljajo človeka in ga informirajo o pomoči, ki temelji na podlagi njegovih potreb in želj. V odnosu lahko tako stari ljudje izrazijo svoje mnenje, predloge in ideje, ki se navezujejo na njihovo osebno življenje, na delovanje doma ter na odnose med stanovalci in zaposlenimi. Socialni delavci v soustvarjalnem odnosu stanovalcem tako zagotavljajo aktivno sodelovanje, saj skupaj raziskujejo težave in odkrivajo rešitve za življenjsko situacijo starega človeka. Socialno delo tako ustvarja pozitivno in podporno okolje v domovih za stare, ki prispeva k kakovostnemu življenju stanovalcev (Bergman Rossi, 2001, str. 746).

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Življenje in delo v domovih za stare sta zadnja leta postavljena pred nove naloge, saj uporabniki ustanov in strokovnjaki, ki so v njih zaposleni, ugotavljajo, da koncepti iz preteklosti, ki so narejeni po univerzalnih določilih, niso primerni za zagotavljanje kvalitetnega življenja posameznikov, ki so edinstveni in enkratni (Mali, 2008, str. 9). Ker stare ljudi ob prehodu od doma v institucionalno varstvo spremlja veliko sprememb, prav tako pa pride do pomanjkanja podpore pri integraciji v dom, se stanovalci večkrat odmaknejo in izgubijo motivacijo za kakovostno življenje. Pomembno je, da se pri organiziranju domskega življenja zato upošteva njihove potrebe, želje in interese, prav tako pa mora biti poudarjena njihova pravica do izbire.

Raziskovalni problem se nanaša na vključevanje in participacijo starih ljudi pri organizaciji vsakdanjega življenja v domu za stare. K raziskovanju me je vzpodbudilo zanimanje za socialno delo s starimi ljudmi, s katerim sem se srečala med študijsko prakso v domu za stare. Prakso sem opravljala v dveh različnih domovih, kjer sem tri mesece soustvarjala s stanovalci, največ v obliki družabništva in pri tem opazila, da nimajo vsi ljudje v domu za stare občutek, da živijo kakovostno življenje. To je posledično vodilo v željo po raziskovanju kakovosti vsakdanjega življenja stanovalcev doma za stare in raziskovati, ali se v domu za stare stanovalcem zagotavlja možnost samoodločanja o lastnem življenju. Namen moje raziskave je skozi dialog in opazovanje ugotoviti na kakšne načine se stanovalcem dejansko omogočajo možnosti participacije pri organiziranju vsakdanjega življenja v domu za stare in kako imajo stanovalci zagotovljeno možnost odločati o svojem življenju. Pri tem želim odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?
- Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
- Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?

3. METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskavo sem opravila v Domu sv. Eme, ki je najmanjši dom za stare v Sloveniji s koncesijo – v njem živi 21 stanovalcev. Raziskava je kvalitativna, kar pomeni, da v raziskovanju zbrano osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi ali pripovedi, gradivo pa je tudi obdelano in analizirano na beseden način, kjer se ne uporabljajo merski postopki za zbiranje in obdelavo števil (Mesec, 2017/2018, str. 11). Raziskava je tudi eksplorativna oziroma poizvedovalna. V teh raziskavah skušamo opredeliti osnovne značilnosti, jih definirati; lahko se zadovoljimo tudi le s kvalitativnimi besednimi opisi in pripovedmi. Značilnost te raziskave je tudi, da si ne prizadevamo proučiti celotne populacije ali reprezentativnega vzorca, ampak se omejimo na manjše število primerov (Mesec, 2009, str. 80).

Teme mojega raziskovanja so kakovostna starost, domovi za stare ljudi, osebno načrtovanje in izvajanje storitev v domovih za stare, participacija in oskrba v domovih, pomen odločanja o lastnem življenju in socialno delo v domovih za stare.

3.2 Merski instrument in viri podatkov

Merski instrument, uporabljen v raziskavi za pridobivanje podatkov, so vnaprej pripravljene smernice oziroma vodilo za delno standardiziran intervju, ki je metoda mojega raziskovanja. Smernice sem zasnovala na podlagi štirih raziskovalnih vprašanj in jim dodala še podvprašanja ter teme za pogovor, kot so hrana, čas obrokov, organizirane dnevne aktivnosti, oblačila, postavitev pohištva v sobi, čas vstajanja in čas spanja, odhod iz doma, druženje z bližnjimi, prosti čas, nega ter kopanje. Socialni delavki pa sem postavila še dodaten sklop vprašanj o osebnem načrtovanju v domu za stare. Raziskovalnemu načrtu sem dodala še metodo opazovanja z udeležbo, kjer so moje teme bile prosti čas, vpliv na lastno življenje, participacija pri organiziranju, udeležba dejavnosti, oskrba in delovanje zaposlenih. Opazovala sem štiri stanovalce, ki imajo oteženo zmožnost besednega sporazumevanja, prav tako pa niso samostojno gibljivi in zato večino časa preživijo v postelji v sobi. Merski instrument je v teh primerih predstavljal opazovalna shema.

3.3 Populacija in vzorec

Populacijo diplomskega dela predstavljajo vsi stanovalci Doma sv. Eme v letu 2022. Vzorec pri izvajanju metode intervju je majhen in priročen, sestavljajo ga SOCIALNA DELAVKA (ženska, 42 let, v domu zaposlena 5 let), MOŠKI A (66 let, v domu 1 leto, socialno mrežo predstavljata hči in vnuk), ŽENSKA A (82 let, v domu pol leta, soc. mrežo predstavljata dve vnukinji), ŽENSKA B (61 let, v domu 8 let, soc. mrežo predstavljajo sin, hči, prijateljici), ŽENSKA C (84 let, v domu 3 leta, soc. mrežo predstavlja ožja družina in prijateljice), ŽENSKA Č (69 let, v domu 3 leta, soc. mrežo predstavlja 5 prijateljic). Tudi pri metodi opazovanja je moj vzorec majhen in priročen, sestavljajo pa ga štirje stanovalci: MOŠKI B (71 let, v domu 9 let, soc. mrežo predstavljata dva sinova in prijatelji), MOŠKI C (79 let, v domu 4 leta, soc. mrežo predstavljata dva prijatelja), ŽENSKA D (90 let, v domu 2 leti in pol, soc. mrežo predstavljajo družinski člani – dva sinova, vnuk in vnukinja, štirje pravnuki), ŽENSKA E (75 let, v domu 1 leto, soc. mrežo predstavljajo njen partner, tri hčere in dva sinova).

3.4 Zbiranje podatkov

Za pridobivanje podatkov sem uporabila delno standardiziran intervju, saj sem imela pripravljen seznam tem in okvirna vprašanja, vrstni red in vsebino vprašanj pa sem sproti prilagajala intervjuvancem. Vse intervjuje sem opravila v časovnem terminu od 3. do 5. marca 2023. Potekali so v živo v Domu sv. Eme, s stanovalci v njihovih sobah ali pa po želji v zimskem vrtu, s socialno delavko pa v njeni pisarni znotraj doma. Vsakemu intervjuvancu sem predhodno pojasnila namen svojega raziskovanja in se dogovorila za uro intervjuja, trajanje vsakega pa je bilo dolgo od trideset do petinštirideset minut. Pred intervjujem sem sogovornike prosila za dovoljenje, da sem pogovor lahko snemala s snemalnikom zvoka in ga nato doma za učinkovito analizo podatkov tudi prepisala. Pojasnila sem, da je identiteta vseh vključenih v raziskavi anonimna in da bodo rezultati raziskovanja tudi javno objavljeni. Njihovo identiteto sem označila s črkami abecede in jim dopisala njihov spol, starost, čas bivanja v domu za stare in socialno mrežo. Enako pa sem ponovila tudi s štirimi stanovalci, ki predstavljajo vzorec metode opazovanja z udeležbo, niso samostojno gibljivi in sobo redko zapustijo. Opazovanje je potekalo v domu v sobah stanovalcev, med katerimi sem krožila in si sproti beležila opažanja.

Značilnost opazovanja z udeležbo je vključevanje opazovalca v skupino, ki jo namerava opazovati, in prevzame v njej eno izmed vlog, ki jih navadno zavzemajo tudi drugi člani skupine (Mesec 1998, str. 79). Pred samim začetkom sem s stanovalci vzpostavila stik s pozdravom in

poskušala čim bolj jasno in enostavno pojasniti svojo vlogo. Omenila sem, da bom prisotna skozi njihov (vsak) dan in za namere raziskave v domu za stare opazovala, kako lahko sodelujejo pri odločanju o različnih stvareh, kot sta na primer čas obrokov in prosti čas. Opažene podatke sem si sproti zapisovala v opazovalno shemo in pri tem poskušala biti čim bolj pozorna.

3.5 Analiza podatkov

Pridobljene podatke intervjujev sem posamezno zapisala v obliki vprašanj in odgovorov, jih označila s črkami in jim pripisala podatke (Priloge C, D, E, F in G). Uredila in kvalitativno obdelala sem jih s pomočjo kodiranja, to pa sem storila tako, da sem najprej določila enote kodiranja. Nato sem ustvarila tabelo, vanjo vpisala posamezne enote in jim pripisala ustrezen pojem, uvrstila pa sem jih tudi pod ustrezno temo in kategorijo (Priloga I). Po odprtem kodiranju je sledilo še osno kodiranje, s pomočjo katerega sem bolj pregledno uredila teme (Priloga J).

Primer odprtega kodiranja:

Tabela 3-1: Primer odprtega kodiranja intervjujev

Če je za tisti dan določena skupinska dejavnost, grem tja pogledat.	Sodelovanje	Organizirane dejavnosti	Prosti čas
Se sproti odločam, kar mi paše.	Sprotno odločanje	Preživljanje dni	Prosti čas
Ko smo se pogovarjali z družabnicama in stanovalci o idejah, kaj bi delali.	Pogovor o idejah	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
To pa ne vem.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju

Primer osnega kodiranja:

Tema: Udeležba dejavnosti

❖ Prisotnost pri dejavnostih

- Pogosta udeležba (A11, A41, D11, E17)
- Udeleževanje vsega (B18, B83)
- Prisotnost samostojno gibljivih stanovalcev (B20)
- Neprisotnost nesamostojno gibljivih stanovalcev (B21)
- Občasna udeležba (C13)
- Želja po pogostejši udeležbi (C14)

- ❖ Lastna volja
 - Udeleževanje aktivnosti po želji (A12, B60, B61, E18, E56, F6)
 - Zaposleni ne silijo (C54, D42, E57, F102)
 - Izražanje mnenja (F101)
- ❖ Možnost izbire
 - Ni veliko dejavnosti (A40)

Podatke, pridobljene z opazovanjem z udeležbo, pa sem zapisala v shemo opazovanja, kjer sem imela določene okvirne teme raziskovanja: prosti čas, vpliv na lastno življenje, participacija pri organiziranju, udeležba dejavnosti, oskrba in delovanje zaposlenih (Priloga K). Analizirala sem jih s pomočjo odprtega (Priloga P) in osnega kodiranja (Priloga R), kjer sem najprej določila enote kodiranja, nato pa jim določila še pojme, kategorije in ustrezne teme.

Primer odprtega kodiranja:

Tabela 3-2: Primer odprtega kodiranja opazovanja z udeležbo

H23	Zjutraj ga v čista oblačila obleče zdravstvena delavka, zvečer pa mu obleče pižamo.	Oblačijo zaposlene	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
H24	Sam se odloča o tem, kaj bo počel čez dan.	Lastno odločanje	Preživljanje dni	Prosti čas
H25	Vendar se organiziranih aktivnosti ne udeležuje.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
H26	Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti.	Ne sodeluje	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju

Primer osnega kodiranja:

Tema: Udeležba dejavnosti

- ❖ Prisotnost pri dejavnostih
 - Ni prisoten (G4, G17, G21, G22)
 - Neudeležba aktivnosti (H5, H25, I27, I31, J28, J29)
 - Občasna udeležba (H27)
 - Alternativna rešitev udeležbe nastopa (I9)
- ❖ Možnost izbire
 - Nima možnosti izbire (G24, J26, J30)

- Odobritev udeleževanja aktivnosti (H29)
- Neodobravanje udeležbe predstave (I6)
- Ne sodeluje (J27)

❖ Lastna volja

- Želja po udeležbi (H28, I5, I32)

3.6 Definiranje tem raziskovanja

- Prosti čas: »Čas, kjer si svobodno izberemo aktivnosti, v katerih uživamo« (Lawsoon, Jones in Moores, 2004, str. 96).
- Vpliv: »Tako delovanje na kaj, da se to spreminja« (Fran, b.d.).
- Delovanje zaposlenih: »Opravljanje dela in nalog na kakem področju« (Fran, b.d.).
- Participacija: »Udeležba, sodelovanje« (Fran, b.d.).
- Udeležba: »Dejstvo, da se kdo česa udeleži« (Fran, b.d.).
- Občutki: »Čustva kot odziv na zunanje ali notranje dražljaje« (Fran, b.d.).
- Oskrba: »Kar obsega vse potrebno za zadovoljevanje zlasti telesnih potreb koga« (Fran, b.d.).

4. REZULTATI

4.1 Prosti čas

Stanovalci doma za stare veliko svojega prostega časa namenijo socializaciji in druženju s sostanovalci, prijatelji in sorodniki, ki pridejo na obisk. V domu sta zaposleni dve družabnici, katerih glavna naloga je družabništvo, torej preživljanje časa s stanovalci v obliki pogovorov, branja knjig, pesmi, izvajanja pevskih vaj in podobno. Skupaj preživijo veliko časa (*»Te javne delavke, družabnice, ki veliko časa preživijo z njimi.«* (F93)), še posebej pomembne pa so stanovalcem, ki niso samostojno gibljivi, saj z njimi veliko klepetajo in jim krajšajo čas (*»Ko je šla mimo njegove sobe družabnica, se je večkrat na hitro za nekaj minut ustavila pri njemu v sobi in sta se skupaj pohecala.«* (H4)). O preživljanju dni se stanovalci sproti odločajo sami (*»Drugače pa se sproti odločam, kar mi paše.«* (D2)), njihovi hobiji so gledanje televizije, poslušanje radia, počivanje, branje knjig, sprehodi, telovadba, urejanje okolice, sestavljanke in lesarstvo. Slednje predstavlja izdelovanje izdelkov iz lesa v delavnici, ki jo je vzpostavil eden izmed stanovalcev (*»In si je zimski vrt dejansko na pol že spremenil v svojo delavnico, kjer lahko to vsak dan počne.«* (F121) *»Reže iz lesa, žge v les, izdeluje okraske in tako dalje.«* (F122)). Veliko svojega prostega časa pa stanovalci namenijo tudi dnevnemu počivanju, sploh tisti, ki niso samostojno gibljivi in postelje razen v primerih oskrbe na zapuščajo (*»Čez dneve je veliko počivala, saj je izčrpana.«* (I10)).

4.2 Vpliv na lastno življenje

Pri urejanju sobe se stanovalci lahko sami odločajo po želji, kako bo izgledal njihov prostor (*»V sobi tudi imam svoje stvari, kjer želim.«* (A22)). Okrašene jih imajo z rožami, slikami, pozimi jih v času praznikov tudi božično okrasijo. Vpliva pa nimajo pri postavitvi pohištva, ki je določena že ob vselitvi, saj so omare velike in jih ne gre premikati. To stanovalcev ne moti, saj nimajo konkretnih želj po preurejanju pohištva (*»...vendar jaz nimam potrebe po tem.«* (E39)).

Glede hrane imajo stanovalci zelo malo pripomb, saj vse jedo, v nasprotnem primeru pa se jim zaposleni prilagodijo (*»Lahko dobiš kaj drugega, če ne ješ.«* (B39)). Nekateri v tem primeru, ko določene hrane ne jedo, pustijo del obroka ali pa ga kar preskočijo, saj ne želijo biti breme kuharicam (*»Zadnjič nekaj nisem jedla, ker nisem marala...«* (C33), *»...sem pa pustila hrano.«* (C34) *»Niti nočem se pritoževati.«* (C36)). Kuharice pa vsak dan, ko delijo hrano v jedilnici, vprašajo stanovalce, kaj si želijo, da še vključijo v tedenski jedilnik, kako so zadovoljni s hrano in če imajo željo po kakšni specifični hrani (*»Kuharica nas vsak teden vpraša, česa že dolgo*

nismo jedli...» (A49) »...in bi si želeli imeti na jedilniku.« (A50)). Stanovalci, ki pa svojih postelj ne zapuščajo, jedo v sobah, kjer jim pri hranjenju pomagajo zaposleni in jim hrano po potrebi prilagajajo na način, da jim pripravijo mehkejšo, tekočo hrano (»Vendar pa za njo pripravijo bolj tekočo in mehko hrano, da jo lažje pojé.« (I15)*). Vsakega, ki se sam ne zmore prehranjevati, zaposleni hranijo vse obroke, kar jim vzame do največ deset minut na osebo. Čas vseh obrokov je določen enako za vse stanovalce, s katerim so zadovoljni (*»Glede časa obrokov ne bi ničesar spreminjala, ker se mi vse zdi ustrezno urejeno.« (B25)*), se jim pa v primeru raznih opravkov lahko tudi prilagodijo in jim hrano dajo predčasno oziroma po končanih opravkih (*»Pa tudi če greš kam ker maš kaj za zrihtat, lahko ješ prej ali pa ko prideš nazaj.« (E32)*).*

Samostojno gibljivi stanovalci so pri oblačenju samoiniciativni (*»Tudi glede oblačil sem samoiniciativna.« (B28)*), saj si oblačila izbirajo sami in se oblačijo brez pomoči. Stanovalci, ki pa jim pri oblačenju pomagajo zaposleni, včasih s spraševanjem po željah k sodelovanju vključijo stanovalce, včasih pa slednji nimajo izbire, saj jim oblačila določijo zaposleni sami. Čista oblačila jim menjavajo vsak dan oziroma največ na dva dni v hladnejših mesecih, poleti pa tudi večkrat dnevno (tri-krat).

Čas zbujanja in spanja je odvisen od vsakega stanovalca posebej, saj se čisto vsi sami odločajo, kdaj bo to. Se pa velikokrat zgodi, da stanovalca zbudijo zaposleni zaradi hrupa (*»Se pa zbudim kdaj zjutraj, ko zaposleni glasno hodijo po hodniku.« (D25)*), ali pa jih zbudijo zaradi izvajanja nege – na primer v primeru menjave nočne pleničke (*»Zbudijo ga med 5. in 6. uro zjutraj...« (H18) »...ko mu zaposleni pridejo zamenjati pleničko.« (H19)*).

V domu imajo organizirane tudi različne aktivnosti, ki se jih lahko udeležujejo po želji, saj udeležba ni obvezna (*»Imamo možnost, da jih zavrremo, seveda.« (B59)*). Stanovalci, ki niso samostojno gibljivi, se teh aktivnosti večinoma ne udeležujejo, lahko pa se sami odločajo o aktivnostih v sobi, na primer o gledanju televizije in poslušanju radia (*»...in na čas poslušanja radia, saj mu visi na steni ob postelji na dosegu roke, tako da ga sam prižiga, ugaša, menjava radijske postaje in glasnost.« (G19)*).

Stanovalci doma za stare imajo prost izhod, vendar morejo o svoji odsotnosti obvestiti enega od zaposlenih (*»Glede odhoda iz doma pa je tako, da moraš nekomu od zaposlenih povedati, da greš.« (B36)*). Stanovalci, ki so samostojno negibljivi, dom zapustijo samo v primeru odhoda v zdravstveni dom ali bolnico, ob tem pa jih spremlja nekdo od zaposlenih, v večini primerov so to družabnice.

4.3 Participacija pri organiziranju vsakdanjega življenja

Stanovalci lahko pri organiziranju vsakdanjega življenja sodelujejo na različne načine. Eden izmed teh je izražanje želj in predlogov zaposlenim, še posebej socialni delavki, družabnicama in medicinski sestri. V domu sta vzpostavljeni tudi knjiga želja in skrinjica za izražanje mnenja (*»Drugače je pa tudi skrinjica mnenj, pripomb, pritožb, kamor lahko anonimno vložijo opozorila in želje.«* (F100)). Omenjene so bile že želje po petju, želje po določeni hrani in želje po raznih izletih (*»Ko smo želeli iti na izlet, da bi kaj videli.«* (B54)). Pri organiziranju aktivnosti stanovalci ne sodelujejo, saj nimajo interesa (*»Ne sodelujem...«* (A7) *»...ker nimam interesa.«* (A8)), prav tako pa pogosto nimajo idej o tem, kaj bi še lahko počeli (*»Res je tudi, da pri njih bolj malo naletim na ideje, da bi na primer sami rekli, gremo peči kekse ali pa gremo štrikati.«* (F127)). V primeru, da se stanovalci spomnijo ideje o možnih aktivnostih, pa jih izrazijo zaposlenim skozi sprotne pogovore (*»Po navadi se o aktivnostih pogovarjamo tako mimogrede.«* (D48)).

Za doseganje sprememb se stanovalci obračajo na javni delavki, torej družabnici, na glavno sestro in na socialno delavko, kjer lahko izrazijo nezadovoljstvo in želje (*»...povem pa, če me kaj moti...«* (B11), *»...ali pa omenim, če si kaj želim.«* (B12)). To storijo na način spoštljivega pogovora (*»...ker se s pravo besedo lahko vse pogovoriš.«* (B86)), kjer pa zaposleni tudi sami podajo predloge, stanovalci pa lahko na podlagi slednjih izbirajo aktivnosti, ki bi si jih želeli (*»Jaz mislim, da oni bolj rabijo podajanje idej in da potem sami razmislijo, kaj si bi želeli.«* (F128)). Stanovalci, ki niso samostojno giblivi, pri organizaciji aktivnosti ne sodelujejo (*»Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti, saj se jih ne udeležuje.«* (I30)).

Možnost vplivanja imajo pri oblikovanju jedilnika, saj jih kuharica vsakodnevno sprašuje o željah in predlogih, ki jih nato vključi pri oblikovanju tedenskega jedilnika, nimajo pa možnosti vplivanja pri organiziranju kopanja, saj je za ustrezno organizacijo to urejeno s strani zaposlenega kadra (*»Na kopanje...«* (A42), *»...vendar to sami organizirajo zato, da je red.«* (A43)).

4.4 Dejavnosti v domu

V Domu sv. Eme imajo stanovalci možnost participacije pri pevskih vajah, ki jih vodi ena izmed družabnic, večkrat pa se ji pri tem pridružijo tudi zaposlene, ki skupaj s stanovalci zapojejo nekaj pesmi. Praznujejo tudi rojstne dneve in godove stanovalcev, ob torkih jim v domsko kapelico pride maševati duhovnik, organizirane imajo različne predstave, kot so nastopi

glasbenih skupin, pevskih zborov, vrtčevskih in osnovnošolskih otrok, razne delavnice, kot so trenje orehov, štrikanje, izdelovanje adventnih venčkov in izdelovanje okraskov za določen letni čas oziroma praznike. Stanovalci imajo na voljo tudi možnost telovadbe, skupnih sprehodov, udeležijo se lahko bralnih uric, piknikov, tekmovanja v družabni igri Človek ne jezi se, urejajo lahko okolico in se udeležijo organiziranih skupinskih izletov, za katere se velikokrat odločijo stanovalci in zaposleni skupaj (*»Tak primer je Mozirski gaj, tja smo šli na tak način, da smo prišli na idejo med pogovorom.«* (F126)).

4.5 Udeležba dejavnosti

Stanovalci, ki so samostojno gibljivi, se pogosto udeležujejo dejavnosti (*»Skoraj vedno, ko so.«* (A11)), vendar pa si nekateri želijo, da bi njihova prisotnost na aktivnostih bila pogostejša (*»Bi želela bolj pogosto.«* (C14)). Stanovalci, ki samostojno niso gibljivi, se dejavnosti ne udeležujejo (*»Dejavnosti se ne udeležuje.«* (G4)) in nimajo možnosti izbire dejavnosti (*»Tisti, ki ležijo, pa tako ne morajo priti.«* (B201)), vendar pa si zaposleni čim bolj prizadevajo iskati alternativne rešitve za sodelovanje pri dejavnostih (*»Njihova rešitev je bila ta, da so odprli vrata njene sobe na stežaj in ji rekli, naj posluša, saj je nastop v jedilnici, ki pa se nahaja blizu njene sobe, vendar eno nadstropje nižje.«* (I9)). Zaposleni prav tako stanovalce ne silijo k udeležbi dejavnosti (*»Nobenega ne silijo v nič.«* (E57)), saj se lahko sami po želji odločajo o preživljanju prostega časa (*»Aktivnosti se udeležujemo po želji.«* (A12)).

4.6 Občutki

Svoje stiske stanovalci zaupajo različnim osebam, na primer zaposlenim, prijateljem in svojim sorodnikom, nekateri pa jih zadržijo kar zase, saj nočejo nikomur biti breme (*»Sem taka, da nočem bit komu v napoto.«* (C5)). Za sprotno reševanje težav lahko stanovalci zaposlenim skozi pogovor zaupajo svoje pripombe, misli, želje in podobno (*»...če ima kdo kakšno željo, da lahko kar sproti razrešijo stvari.«* (F131)), velikokrat jim zaupno osebo predstavlja socialna delavka (*»...velikokrat sem to tudi jaz, torej socialna delavka.«* (F23)). V večini stanovalci nimajo nobenih pripomb (*»Enostavno ne morem reči, da imam kako pripombo...«* (B85)), nekateri pa niti nimajo želje po pritoževanju ali kreganju (*»...nočem se nič pritoževati ali kregati.«* (C67)).

Vsem stanovalcem je pomembno zdravje, ki pa jim večkrat omejuje udeležbo aktivnosti (*»...vendar včasih zaradi zdravja ne morem.«* (C15)). Dom večini stanovalcev predstavlja zadnje prebivališče, zato je izbira bivanja pomembna odločitev njihovega življenja (*»...in vejo,*

da od tu naprej se ne bodo več selili nikamor drugam in bojo svoj konec dočakali v domu.» (F150).

Zadovoljstvo stanovalcev socialna delavka preverja sproti (*»Drugače se pa tudi sproti preverja in vključuje stanovalce, ko pridejo k meni v pisarno...« (F160) »...ali pa, ko se srečamo na hodniku in se pogovarjamo.« (F161)*), v večini so stanovalci zadovoljni (*»Jaz sem zadovoljen.« (E70)*) in nimajo občutkov neslišnosti (*»Ne, nisem se kdaj počutila neslišano.« (A31)*), spet drugi pa nimajo želje po pritoževanju in upiranju (*»Nočem dajat kakih pritožb...« (C24) »...ali pa da bi se kaj upirala.« (C25)*).

4.7 Oskrba

Socialna delavka ob sprejemu stanovalca v dom naredi osebni načrt (*»Z vsakim stanovalcev se ob sprejemu v dom naredi individualni načrt.« (F1)*), kjer razišče njegovo življenje pred prihodom v dom (*»...to pomeni, da se pogovorimo o stvareh, ki so jih radi počeli še pred vstopom v dom...« (F2)*) in želje o tem, kaj si želi, da se ohrani isto še naprej (*»...in kaj so tiste aktivnosti, s katerimi bi želeli nadaljevati tu v domu.« (F3)*). Pri integraciji v dom je pomembno spremljanje sorodnikov (*»Na začetku so svojci tisti, ki jih spremljajo, sploh tiste prve mesece.« (F15)*) ter tudi spremljanje zaposlenih, ki veliko časa preživijo s stanovalci in jih vključujejo v vsakodnevno življenje (*»Drugače v samem domu bi pa rekla zdravstveni kader...« (F17), »...ki veliko časa preživi z njimi...« (F18), »...tudi družabnice, ki so javne delavke.« (F19)*).

Pri osebnem načrtovanju sodeluje več strok (*»Pri individualnem načrtu sodelujemo socialna delavka, diplomirana sestra in pa vodja kuhinje.« (F163)*), ki načrtajo okvir potreb, vendar pa se slednji lahko prilagaja posameznikovim potrebam skozi življenje v domu (*»Jaz mislim, da imaš podan nek okvir...« (F172), »...vendar pa ga lahko tudi spreminjaš in se prilagajaš.« (F173)*). Učinkovitost osebnega načrtovanja je najbolj vidna tekom leta, ko se oskrba dejansko začne izvajati (*»...če so učinkoviti pa je po mojem bolj pomembno in vidno tekom leta, kako dejansko stanovalec živi in ne samo, da so stvari lepo zapisane na papirju.« (F169)*). Za preverjanje osebnega načrta se izvajajo letne evalvacije (*»Evalvacije se delajo enkrat letno...« (F164)*), da se preveri, če je kje potreba po spremembi (*»...po potrebi pa tudi vmes, na primer če se spremeni zdravstveno stanje.« (F165)*) ali če ima stanovalec sam željo, da se nekaj spremeni (*»...in po tem kaj spremenilo, če bi stanovalec imel željo po tem.« (F175)*).

Zdravstveni kader vsem stanovalcem nudi ustrezno oskrbo, saj je s pomočjo osebnega načrtovanja določena za vsakega posameznika. Pomoč jim nudijo pri negi, kjer jim mažejo in

povijajo noge, roke, da se preprečuje bakterijske okužbe, celi rane in neguje kožo. Stanovalci, ki so samostojno gibljivi in so v dobrem zdravstvenem stanju, se tuširajo sami, ostali, sploh tisti, ki samostojno niso gibljivi, pa pri tuširanju dobivajo pomoč. Urnik kopanja oziroma tuširanja (kad v domu zaradi več razlogov že več let ni funkcionalna) je določen s strani zaposlenih, da se ohranja red organizacije (*»Kopanje imam enkrat na teden, vendar zaposleni odločijo, kateri dan in uro pride kdo na vrsto«* (A21)). Kopanje oziroma tuširanje je za posameznega stanovalca organizirano enkrat tedensko, po navadi so stanovalci z urejanjem zadovoljni (*»...drugače me pa po navadi fajn uredijo na kopanju«* (D19)). Bolezenska stanja, s katerimi se soočajo stanovalci, so multipla skleroza, posledice kapi, na primer težko besedno izražanje, slab sluh, slepota, nesamostojna gibljivost in drugo.

4.8 Delovanje zaposlenih

Zaposleni v pogovoru s stanovalci dopuščajo možnosti, da se lahko izražajo želje glede aktivnosti, prehrane, prostega časa itd. Njihove želje so vedno upoštevane (*»...ker konec koncev kar sem si želela, je še vedno bilo uslišano...«* (B62), (*»Kuharica upošteva želje glede hrane«* (A46)) in nimajo občutka, da bi bili neslišani glede njihovega mnenja (*»Tukaj sploh ni problemov.«* (B49)). Prav tako ima večina občutek, da se zaposleni stanovalcem pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na njihove potrebe in želje (*»To pokažejo preko pogovorov in vprašanj o željah.«* (E44)), vendar ne čisto vsi (*»Nekajkrat me niso posedli na voziček, ko sem želela...«* (C49)). Zaposleni pogosto sprašujejo po mnenju (*»Tako da nas vprašajo, če nam je nekaj v redu ali ne.«* (A29)), vendar si nekateri stanovalci vseeno ne upajo izraziti svojega mnenja (*»...potem sem pa rajši kar tiho...«* (C40)).

Za dober odnos med zaposlenimi in stanovalci je pomemben pogovor, preko katerega lahko rešujejo problemske situacije (*»Pogovor vse razreši.«* (E42)) in dobijo občutek pripadnosti (*»Vedno ti nekdo prisluhne.«* (B50), *»Kar je za človeka zelo pomembno.«* (B51)). V pogovorih se zaposleni pogosto zanimajo in sprašujejo stanovalce po njihovih željah o aktivnostih v domu (*»Kar pogosto se skupaj pogovarjamo o tem...«* (D44)), vendar se velikokrat zaradi preobremenjenosti kadra zgodi, da jim vseh želj ne uspe upoštevati (*»Ampak se pogosto dogaja, da se zaradi preobremenjenosti zaposlenih ali pa zaradi pomanjkanja kadra kake stvari ne morejo izpeljati.«* (F85)). Zaposleni stanovalcem nudijo pomoč tudi preko preskrbovanja z različnimi stvarmi, na primer s prinašanjem knjig, ki jih lahko berejo stanovalci, s prinašanjem materiala in pripomočkov za delavnico (*»Na primer takrat, ko potrebujem kaj za svojo*

delavnico.» (E49)), s podajanjem informacij in predstavljanjem aktivnosti, ki so jim na voljo (*»Mi jim predstavimo te aktivnosti...«* (F4)), ter z opravljanjem vsakodnevnih stvari, ki jih nekateri stanovalci sami ne zmorejo storiti – odpiranje okna, urejanje prostora, opravljanje telefona, prižiganje televizije, radia itd. Pomembna naloga zaposlenih je tudi vključevanje stanovalcev v domsko življenje, največkrat so to družabnice, ki stanovalce povabijo na aktivnosti (*»Družabnice, ko me vključujejo da sodelujem na raznoraznih delavnicah.«* (C7)). K participaciji pri organiziranju domskega življenja jih vključujejo tudi na način, da se pogovarjajo o morebitnih željah (*»S pogovori.«* (E68)), ali pa jih o njih vprašajo (*»Vprašajo nas.«* (E62)).

V domu je vnaprej organizirano samo delovanje zaposlenih, potek in urnik oskrbe, čas obrokov in jedilnik (*»...jedilnik se vedno vnaprej pripravi...«* (F38)). Zaposleni se pri tem stanovalcem prilagajajo, vendar ne vsi v enaki meri (*»Nekateri se, nekateri pa ne.«* (C37)). Najpogosteje se prilagajajo stvarjem, ki se tičejo hrane – okus in vrsta hrane, priprava jedilnika, čas obrokov v primeru obveznosti itd., saj je dom majhen in lahko kuharica res upošteva individualne želje stanovalcev (*»Vedno pride kuharica v jedilnico...«* (B71), *»...in nas vpraša, kaj že dolgo nismo jedli...«* (B72), *»...in kaj bi radi jedli.«* (B73), *»Mi si lahko to dovolimo, ker je to tako mali dom...«* (B74), *»...če bi nas bilo tristo ali pa štiristo, tam tako vete, da take možnosti nimajo.«* (B75)). Prilagajajo pa se tudi pri organiziranih domskih aktivnostih (*»Je pa možnost, da se najdejo druge stvari, kaj lahko počnejo namesto prvotnega plana.«* (F103)).

Stanovalci se najboljše razumejo z družabnicama, s katerima preživijo skupaj največ časa (*»Družabnici sta fajni, srčni...«* (B13)), vendar pa se večina stanovalcev zelo dobro razume tudi z ostalimi zaposlenimi (*»Vseeno s kom, saj so za mene kot družina.«* (E54), *»Od čistilke do direktorja.«* (E55)). S stanovalci imajo dober odnos, kjer se medsebojno spoštujejo (*»To pokažejo tako, da so do nas spoštljivi in razumevajoči.«* (B47)). Nekateri stanovalci se različno razumejo z zaposlenimi (*»Z enimi se bolj razumem, z drugimi pa manj.«* (C42)), saj si tudi zaposleni med seboj niso vsi enaki (*»Niso vse sestre podobne.«* (C38)). Pomembno je, kako zaposlen kader dojema svojo službo, saj so tisti, ki delajo s srcem, veliko bolj empatični do stanovalcev kot pa tisti, ki delajo samo za mesečni dohodek (*»Odvisno s kakim namenom si v službi – si tukaj, da narediš kar moraš in da mine čas, ali pa če nekaj dejansko delaš s srcem.«* (F144)).

5. RAZPRAVA

Ker so domovi za stare namenjeni zadovoljevanju in nadomeščanju človekovih potreb, je sprejem v dom zelo pomembna odločitev za človeka (Mali, 2002, str. 319). Posledice odločitve odhoda v dom so prilagajanje na novo življenjsko okolje, sprejemanje novih pravil in ljudi, s katerimi bo posameznik vsakodnevno v stiku (Schlauer, 2005). V Domu sv. Eme se stanovalec ob sprejemu v dom najprej spozna s socialno delavko, glavno sestro in kuharico, s katerimi skupaj raziščejo njegove potrebe in želje ter jih zapišejo v njegov osebni načrt. Stanovalec se ob vselitvi v primeru, da gre za dvoposteljno sobo, takoj spozna s stanovalcev, s katerim si delita sobo, spoznavanje ostalih stanovalcev pa sledi tekom prvih skupnih obrokov v jedilnici. V primeru, da se stanovalec hrani v sobi in je zdravstveno dovolj zmožen posedanja na voziček, ga zaposlene odpeljejo v skupne prostore, kjer se lahko spozna s stanovalci.

Kot omenja Schlauer (2005, str. 38), je za upoštevanje različnih življenjskih navad stanovalcev v domu potrebno ponujati različne dejavnosti, da lahko vsak stanovalec najde kaj zase in se lažje integrira v okolje. V raziskavi sem ugotovila, da se v procesu integracije stanovalca v dom razišče, katere aktivnosti je rad počel pred prihodom v dom in si bi jih želel izvajati še naprej. Dom za stare stanovalcem, ki so aktivni in samostojni, ponuja veliko prostočasnih aktivnosti, s katerimi si lahko popestrijo dan in si krajšajo prosti čas. Na podlagi svojih zmožnosti, želja in interesov se lahko sami odločijo, katerih dejavnosti se bodo udeleževali (Mali, 2006, str. 25). Ker pa dom ne ponuja vseh obstoječih dejavnosti, lahko stanovalci v primeru novih idej njihove predloge zaupajo zaposlenim, ki se jih nato trudijo uresničiti. Seveda pa velikokrat zaradi pomanjkanja in preobremenjenosti kadra pride do situacij, ko nekaterih stvari enostavno ni zmožno udejanjiti. Najpogosteje izvajane dejavnosti v Domu sv. Eme so pevski zbor, ustvarjalne delavnice izdelovanja okraskov za popestritev domskih prostorov, skupni sprehodi v času lepega vremena in urejanje okolice. Razlika pa se pojavi pri ljudeh, ki niso gibljivi in mobilni, saj se v novem okolju težko znajdejo in pogosto nimajo ničesar, s čimer bi se zamotili (Mali, 2006, str. 25). S pomočjo raziskovanja sem ugotovila, da imajo stanovalci, ki niso samostojno gibljivi, možnost izbire prostočasnih aktivnosti večinoma omejeno na svojo sobo, kjer se lahko najpogosteje odločajo med gledanjem televizije in poslušanjem radia. Kot predlaga Čuk (2011, str. 100-106), se bi morale organizirati več aktivnosti za stanovalce, ki niso samostojno gibljivi. Za njih je namreč situacija drugačna, saj se večino domskih dejavnosti ne morejo udeležiti. Večja kot pa je izbira dejavnosti, večje je zadovoljstvo z življenjem (Menec, 2003).

Storitve v domovih za stare obsegajo oblike pomoči glede bivanja, organizirane prehrane, tehnične oskrbe in zdravstvenega varstva (Cijan in Cijan, 2003). Življenje v domu ima svoj dnevni ritem, ki ga temeljno odredajo dnevni obroki zajtrka, kosila in večerje, med njimi pa čas zapolnijo dejavnosti, ki morajo biti prilagojene na različne želje stanovalcev (Belič, 1997, str. 127 – 134). Svoje želje lahko stanovalci izražajo preko pogovorov s socialno delavko, ki jih večkrat povpraša o zadovoljstvu in pripombah, ter tudi ostalim zaposlenim, s katerimi preživijo veliko časa, na primer zdravstvenemu kadru ali družabnicam. Stanovalcem, ki so si z zaposlenimi blizu in imajo z njimi dober odnos, zaupanje svojega mnenja ne predstavlja stiske. Se pa pojavijo tudi primeri, kjer stanovalci z zaposlenimi niso v zaupnem odnosu in jim vsakršno deljenje svojih misli, idej ter želj predstavlja občutke bremena. Zato bi bilo potrebno stanovalce spodbujati, da sami izrazijo svoje želje, da se lahko ponudbo storitev v domu za stare prilagodi posameznikom (Čuk, 2011, str. 100-106).

Zadovoljen človek živi veliko lažje in se lažje poslovi od sveta, ko ima moč spreminjati stvari na boljše ali pa sprejemati to, česar se ne da spremeniti (Klevišar, 2016, str. 77). Zato je, kot navaja Mali (2008, str. 87-92), pomembno, da stanovalci in socialni delavci sodelujejo in skupaj soustvarjajo ugodne rešitve. Pri tem je zelo pomembna uporaba metode osebnega načrtovanja za raziskovanje življenjskega sveta uporabnika ter krepitev njegove moči. Skupaj s socialno delavko uporabnik sodeluje pri ustvarjanju celostne slike svoje življenjske situacije, s ciljem aktiviranja virov, ki mu bodo omogočili izboljšanje kakovosti življenja (Rapoša Tajnšek, 2007, str. 7–9). Osebno načrtovanje in izvajanje storitev socialne delavke in stanovalca doma za stare je pomemben proces, ki temelji na raziskovanju potreb in želja stanovalca ter oblikovanju načrta za izboljšanje njegovega življenja. Socialna delavka v zaupnem procesu zbiranja relevantnih informacij o posameznikovih življenjskih standardih oblikuje zapis njegovega stanja in načrt specifičnih potreb in želja. Pomemben del osebnega načrta je tudi vključitev stanovalčevega socialnega okolja, kot so družina, prijatelji ali drugi stanovalci doma za stare. Socialna delavka mora spodbujati podporo in sodelovanje teh posameznikov pri izvajanju načrta ter vključevati njihove ideje in predloge. Osebno načrtovanje in izvajanje storitev socialne delavke in stanovalca doma za stare je proces, ki poteka v skladu s strokovnimi smernicami in etičnimi standardi socialnega dela. Za njegovo učinkovitost pa se ga mora spremljati in izvajati evalvacije, kjer se lahko predlagajo ukrepi glede na spremembe v stanovalčevem stanju ali življenjskih okoliščinah. Učinkovitost osebnega načrta pa se lahko preverja tudi sprotno v vsakodnevnih pogovorih, kjer lahko socialna delavka s vprašanji spodbudi stanovalca, da izrazi svoje mnenje in občutke.

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 19) omenjajo, da kakovostna oskrba temelji na personalizaciji in individualizaciji in ne na v naprej pripravljenih nefleksibilnih standardnih paketih storitev. To pomeni, da se je uporabnikom potrebno prilagajati za omogočanje kakovostnega življenja. Lynch (2014) opisuje, da uporabnik in strokovnjak soustvarjata v enakopravnem odnosu, raziskujeta potrebe in rešujeta stiske. V središču oskrbe niso institucija in strokovnjaki, pač pa človek, ki potrebuje dolgotrajno oskrbo. Strokovni delavci, predvsem zdravstveni in socialni delavci, morajo učinkovito podpirati posameznike, da opredelijo in uresničujejo svoje želje ob koncu življenja in s tem omogočajo kakovostno starost (Chaddock, 2018, str. 70). Kakovostno življenje v domu za stare in učinkovito osebno načrtovanje in izvajanje storitev pa si težko zamišljamo, če pri oskrbi s človekom ne sodelujemo, ne upoštevamo njegovih želja in potreb ter mu ne damo občutka pripadnosti v skupnost. Pomembni so občutki, da ima posameznik možnost skupnega načrtovanja vsakdanjega življenja in soustvarjanja storitev, saj odločilno pripomore k zagotavljanju kakovostnega življenja (Jordan, 2007, str. 22 – 23).

Vsak starejši posameznik vstopa v dom s svojo unikatno zgodbo, individualnostjo, željami in potrebami, vendar pa se lahko hitro podredi rutini in pravilom doma. Zato je ključno zagotoviti, da so uporabniki vključeni v procese odločanja in da se njihove ideje dejansko uresničijo v praksi (Mali, 2006). V raziskavi sem ugotavljala, kako lahko stanovalci vplivajo na lastno življenje. Čeprav morda nimajo več popolne neodvisnosti, imajo še vedno možnost sodelovanja in odločanja o številnih vidikih svojega vsakdanjega življenja. Pravico imajo izraziti svoje potrebe, želje in preference, ki se tičejo, oblačenja, urejanja sobe, prostega časa, dnevnih dejavnosti, urnika oskrbe, hrane itn.

Čas obrokov je določen enako za vse stanovalce, ker pa so ure človeško določene in prilagojene rutinam stanovalcev, so z njimi zadovoljni. V primeru raznih obveznosti mora stanovalec o tem obvesti zaposlene, da se mu hrana lahko pripravi prej oziroma po želji tudi kasneje, ko konča s svojimi opravili. Prilagajanje v domu je zelo pomembno, saj so stanovalci, kljub temu, da živijo v skupnem okolju, individualne osebe, ki imajo različne potrebe, obveznosti, dnevni ritem in življenjski slog. Pri prehrani pa je pomembno tudi spoštovati osebne želje stanovalcev in upoštevati individualne prehranske zahteve, kot so dietne omejitve ali potrebe po posebnih teksturah hrane.

Pri urejanju sobe v domu za stare je pomemben vidik zagotavljanja udobnega in prijetnega bivalnega okolja za stanovalca. Dovoljeno je, da si s seboj prinesejo osebne predmete, ki

omogočijo občutke domačnosti in udobnosti. To predstavljajo predvsem slike, okrasni predmeti, knjige, rastline, vzglavniki ali manjši kosi pohištva, ki jih ob prihodu v dom prinesejo stanovalci s sabo iz domačega okolja. Ker pa je vsaka soba opremljena z osnovnim pohištvom, kot sta postelja in omara, je sama postavitev pohištva in organizacija prostora v naprej določena in jo je težje spreminjati. Prav tako je pomembno, da se v sobi ohranjajo čistoča, red in dostopnost po prostoru, ki zagotavlja udobje in varnost. Spoštovanje stanovalčevega osebnega prostora in sodelovanje z njim pri urejanju prostora sta ključna pri ustvarjanju prijetnega bivalnega okolja v domu za stare.

Tudi oblačenje je pomemben del vsakodnevnega življenja stanovalcev doma za stare, ki mora biti prilagojeno njihovim potrebam in udobju. Stanovalci, ki so samostojno gibljivi pri oblačenju običajno niso deležni pomoči, stanovalci, ki pa pri tem potrebujejo pomoč, morajo imeti omogočeno možnost izražanje želja glede osebnega stila in izbire oblačil. Oblačila morajo biti tudi prilagojena glede na njihovo mobilnost in udobje, da lahko stanovalci lažje izvajajo vsakodnevne aktivnosti. Pri oblačenju morajo zaposleni do stanovalcev biti spoštljivi in jim pomoč nuditi na način, kjer se ohranja njihovo dostojanstvo in samospoštovanje. To pomeni, da se je potrebno izogibati oblačilom, ki bi lahko povzročala nelagodje ali neprijetnosti, ter da se spoštujejo osebne želje glede sloga oblačil.

Participacija se nanaša na procese soustvarjanja odločitev in vključevanja potreb, želja in pogledov posameznikov. Pomembno je, kako pojem participacije zaznavajo in doživljajo stanovalci doma za stare, saj je odhod v dom velika življenjska sprememba, ki vpliva na moč odločanja o svojem življenju. Povečanje možnosti sodelovanja in upoštevanje pravic pripomoreta k preprečevanju občutkov, da se izgublja identiteta, samozavest, individualnost in avtonomija (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 136-137).

Prav tako je pomembno, da imajo stanovalci možnost sodelovati pri načrtovanju in sprejemanju odločitev o svoji oskrbi. To vključuje sodelovanje pri oblikovanju osebnih načrtov oskrbe, kot so dnevni urniki, prehrana, nega, terapije in zdravstvene storitve. S tem imajo stanovalci priložnost izraziti svoje želje, potrebe in preference glede oskrbe, ki je prilagojena za vsakega posameznika. Laslett (1996) opozarja, da bi morali stari ljudje imeti priložnost za aktivno odločanje o vsakodnevnem življenju, kar bi jim omogočilo več avtonomije v domu za stare. Povezani z avtonomijo sta participacija stanovalcev in oskrba po osebni meri, ki zadovoljuje potrebe na individualni in kolektivni ravni (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 228-229).

Samostojni in zdravi stanovalci imajo večinoma visoko stopnjo avtonomije, med tem ko je nesamostojno gibljivi ljudje s kognitivnimi motnjami nimajo oziroma je zelo nizka. Dokaz tega so izjave stanovalcev, ki niso samostojni, o čakanju na prosti čas zaposlenih, da jim lahko pomagajo pri vsakodnevnih opravilih (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 79-82). To sem ugotovila tudi v svoji raziskavi, saj je zaradi pomanjkanja kadra omejena oskrba stanovalcev. Zmanjšana razpoložljivost zaposlenih lahko vodi do omejenega časa, ki ga namenijo posameznemu stanovalcu, kar pa lahko vpliva na kakovost in obseg zagotovljene oskrbe, ter tudi na ustrezen nadzor potreb posameznika. Povečana obremenjenost zaposlenih vpliva na njihovo kvaliteto dela, kar pa posledično vpliva na kakovost življenja stanovalcev. Nezažadostna pozornost, pomanjkanje časa za socialno interakcijo in aktivnosti lahko negativno vplivajo na duševno in čustveno dobrobit stanovalcev ter prispevajo k občutkom osamljenosti.

Za zmanjševanje negativnih občutkov osamljenosti in izboljšanje kakovosti življenja stanovalcev doma za stare je pomembna vloga socialne delavke, ki mora nuditi individualno svetovanje in podporo pri soočanju z občutki, vzpostavljati socialne vezi ter spodbujati aktivno vključevanje stanovalcev v skupnost. Kot opisujeta Kornhauser in Mali (2013, str. 324), je socialna delavka v domovih za stare kot sopotnica starega človeka. Ima vlogo zagovornika, podpornika ter usklajevalca zahtev in potreb med stanovalci doma in osebjem.

V enakovrednem odnosu lahko stari ljudje izrazijo svoje mnenje, predloge in ideje, ki se navezujejo na njihovo osebno življenje, na delovanje doma ter na odnose med stanovalci in zaposlenimi. Socialna delavka v soustvarjalnem odnosu stanovalcem tako zagotavljajo aktivno sodelovanje, saj skupaj raziskujejo težave, odkrivajo rešitve ter ustvarjajo pozitivno in podporno okolje v domovih za stare, ki prispeva k kakovostnemu življenju stanovalcev (Bergman Rossi, 2001, str. 746).

6. SKLEPI

- Samostojno gibljivim stanovalcem doma za stare se zagotavlja možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja na način izražanja mnenja, želj, predlogov in pripomb skozi pogovore z zaposlenimi ali pa preko uporabe skrinjice želja. Stanovalcem, ki samostojno niso gibljivi in se lahko besedno sporazumevajo, pa se ta možnost zagotavlja le v obliki pogovora.
- Vloga zaposlenih pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja je spraševanje po njihovih željah in idejah, ter dajanje občutka, da je njihovo vključevanje pri odločanju pomembno.
- Stanovalci imajo zagotovljeno možnost izražanja lastnega mnenja glede vsakdanjega življenja, vendar se nekateri, ki nimajo zaupnega odnosa z zaposlenimi, temu raje izogibajo (da se ne počutijo kot breme).
- Zaposleni poskušajo s spraševanjem o mnenju in zadovoljstvu čim bolj vključevati stanovalce v vsakdanje domsko življenje. Pri tem imata pomembno vlogo družabnici, ki večino svojega delavnika preživita z njimi v njihovem prostem času.
- Ker ima Dom sv. Eme le enaindvajset stanovalcev, se lahko zaposleni dobro prilagajajo individualnim potrebam posameznikov.
- Stanovalci zelo pogosto participirajo pri organizaciji jedilnika.
- Pri urejanju sobe se lahko stanovalci samostojno odločajo, kako si bodo prostor naredili sebi udoben in domač, vendar pa ne morejo vplivati na postavitev velikega pohištva (postelja, omare).
- Stanovalci se sami odločajo o času zbujanja in spanja, razen v primeru izvajanja jutranje nege ali v primeru hrupa v domu.
- Stanovalci imajo prost izhod iz doma, vendar morajo o svoji odsotnosti obvestiti zaposlene.
- Samostojno gibljivi stanovalci se o oblačilih odločajo sami, stanovalci, ki pa samostojno niso gibljivi in pri oblačenju dobivajo pomoč, včasih pri izberi oblačil ne sodelujejo.
- Ponujene dejavnosti v domu so sv. maša, pevske vaje, predstave in nastopi, razne ustvarjalne delavnice, bralne urice, praznovanje rojstnih dni, urejanje okolice, športne aktivnosti, izleti, tekmovanja v družabnih igrah in pikniki.

- Stanovalci, ki so samostojno gibljivi, imajo več možnosti izbire med organiziranimi prostočasnimi aktivnostmi v domu, kot pa stanovalci, ki samostojno niso gibljivi. O prisotnosti in udeležbi se lahko odločajo sami.
- Stanovalcem, ki niso samostojno gibljivi, je treba zagotoviti raznoliko in intenzivnejšo možnost vpliva na lastno življenje.
- Med zaposlenimi, stanovalci in njihovimi sorodniki je treba vzpostaviti dobro sporazumevanje in sodelovanje za ustrezno zadovoljevanje želj in potreb stanovalcev.
- Svoje stiske stanovalci zaupajo osebam, ki so jim blizu. Nekaterim to predstavljajo sorodniki in prijatelji, nekaterim pa zaposleni.
- Oskrba je organizirana s strani zaposlenih, pri tem stanovalci nimajo zagotovljene možnosti participacije, ampak glede tega nimajo pripomb, saj verjamejo, da je to ustrezno za zagotavljanje reda pri izvajanju tuširanja in nege.
- Zaradi pomanjkanja kadra zaposleni velikokrat ne morejo uspešno zadovoljevati vseh potreb stanovalcev in z njimi preživljati čas bolj kakovostno.
- Socialna delavka preko sprotnih pogovorov in letnih evalvacij preverja učinkovitost osebnih načrtov, ki se zapišejo ob sprejemu stanovalca v dom. Pozorna je tudi na morebitne želje stanovalcev po spreminjanju osebnih načrtov, saj se zaveda, da se lahko potrebe, želje in cilji posameznikov spreminjajo.

7. PREDLOGI

- V domu bi lahko socialna delavka vzpostavila skupino za stanovalce, kjer bi v pogovoru lahko skupaj raziskovali želje in nove ideje glede vsakdanjega življenja – na primer možne nove organizirane skupne dejavnosti, izlete, recepte...
- Mesečno bi se lahko med stanovalce razdelilo anonimne anketne vprašalnike, kjer bi stanovalce spraševali o zadovoljstvu z delovanjem doma. Tako bi tudi tisti, ki si sicer ne upajo oziroma jim ni dovolj udobno izražati svojega mnenja, prišli do možnosti izražanja zadovoljstva in pripomb. Zaposleni bi na ta način lahko pridobili povratne informacije o različnih vidikih vsakdanjega življenja, kot so prehrana, aktivnosti in skupne dejavnosti. Njihove odgovore bi lahko upoštevali pri prilagajanju organizacije glede na njihove potrebe in preference.
- Zaposleni bi lahko imeli tedenske intervizije ali pogovore s socialno delavko, kjer se bi pogovarjali o svoji obremenjenosti z delom in možnimi rešitvami preprečevanja izgorelosti, kar bi posledično vplivalo tudi na kakovostnejše življenje stanovalcev doma za stare.
- Pri raziskovanju življenjskega sveta in zapisovanju osebnega načrta se mora socialna delavka poleg potreb, želj, prehrane, hobijev, kratkoročnih in dolgoročnih ciljev s stanovalcem posvetovati tudi glede njegovih vsakodnevnih rutin, da mu omogoči čim bolj osebno prilagojeno življenje v domu za stare.
- Socialno delo v domu za stare se bi lahko razvilo v smeri individualnega svetovanja, kjer bi socialna delavka v obliki pogovora stanovalcem omogočila, da izrazijo svoje skrbi in želje ter jih podprla pri reševanju morebitnih težav. Prav tako se bi lahko družinam stanovalcev zagotovila večja podpora pri reševanju konfliktov in težav pri sporazumevanju s stanovalci, sodelovanje pri načrtovanju obiskov, ter pomoč pri soočenju s spremembami, povezanimi s starostjo. Socialna delavka bi lahko za boljše delovanje doma sodelovala z drugimi domovi za stare, kjer bi ji vir novih informacij in možnosti predstavljale njihove dobre prakse delovanja, ki višajo kakovost življenja stanovalcev.
- Stanovalce je potrebno spodbujati, da se vključujejo v raznolike skupnostne dejavnosti, ki omogočajo socialno interakcijo in izboljšujejo kakovost življenja.

- Poleg omogočanja različnega nabora skupinskih aktivnosti pa bi morali zaposleni zagotoviti tudi več možnosti izbire aktivnosti za stanovalce, ki samostojno niso gibljivi in večino svojega časa preživijo v sobi. Tudi njim bi to popestrilo vsakdanjik in posledično zvišalo kakovost njihovega življenja.
- Za nadaljnje raziskovanje predlagam, da se bi vključilo več stanovalcev, saj bi na ta način lahko pridobili več različnih perspektiv na formuliran problem. Smiselno bi bilo tudi, da se bi v raziskovanje vključilo več domov za stare, katere bi lahko nato medsebojno primerjali – delovanje manjših domov se najverjetneje v več pogledih razlikuje od delovanja večjih domov. Prav tako bi v raziskavo bilo dobro vključiti tudi večji spekter zaposlenih in tudi sorodnike stanovalcev, saj bi tako dobili še njihov pogled na možnosti participacije stanovalcev doma za stare pri organiziranju vsakdanjega življenja.

8. LITERATURA

- Belič, M. (1997). Dom za starejše občane kot tretji dom. V I. Hojnik Zupanc (ur.), *Dodajmo življenje letom* (str. 127-134). Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
- Bergman Rossi, T. (2001). Older person in need of long-term care. V A. Glitterman (ur.), *Handbook of social work practice with vulnerable and resilient populations* (str. 715-768). New York: Columbia University Press.
- Chaddock, R. (2018). Integrating early multi-disciplinary advance care planning into core social work practice: social workers' bread and butter. V H. Richardson, & G. Chowns (ur.), *Social work practice and end-of-life care* (str. 63-71). London: New York: Routledge.
- Cijan, R. & Cijan, V. (2003). *Zdravstveni, socialni in pravni vidik starostnikov*. Maribor: Fakulteta za zdravstvene vede.
- Čuk, S. (2011). *Sodelovanje zaposlenih v domu upokojencev polzela s svojci stanovalcev* (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Eržen, I. (2012). Socialno delo v zdravstveni dejavnosti: standardi in normativi. *Socialno delo*, 51 (1/3), str. 15-26. Pridobljeno 13.4.2023 s: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Socialno_URN_NBN_SI_DOC-GBYCOBEJ.pdf/2019011813362826/.
- Filipovič Hrast, M., Hlebec, V., Knežević Hočevar, D., Černič Istenič, M., Kavčič, M., Jelenc Krašovec, S., Kump, S., & Mali, J. (2014). *Oskrba v skupnosti: Dejavnosti, akterji in predstave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Urek, M., Škerjanc, J., Oreški, S., Kobal Tomc, B., Nagode, M., Jakob Krejan, P., Rafaelič, A., Mali, J., & Cigoj Kuzman, N. (2009). *Formalni in strokovni okvirji za uvajanje in izvajanje Zakona o duševnem zdravju*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Mali, J., Rafaelič, A., & Udovič, N. (2010). *Individualno načrtovanje in izvajanje storitev: kako koordinirati obravnavo v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. Pridobljeno 12.4.2023 s: <file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/7%20Individualno%20na%C4%8Drtovanje%20in%20izvajanje%20storitev%20213.pdf>.
- Flaker, V., Nagode, M., Rafaelič, A., & Udovič, N. (2011). *Nastajanje dolgotrajne oskrbe: ljudje in procesi, eksperiment in sistem*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Flaker, V., Mali, J., Rafaelič, A., Ratajc, S. & Balantič, K. (2013). *Osebnostno načrtovanje in izvajanje storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Fran. *Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU*. (b.d.). Pridobljeno 24.6.2023 s: <https://fran.si/>.
- Gajič, A. (2005). Vloga centra za socialno delo pri načrtovanju skrbi za starostnike. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: 1. večdisciplinarno psihogeriatično srečanje* (str.19-23). Maribor: Splošna bolnišnica.
- Gjura Luci, R., Požaršek T., & Bizaj, M. (2017). Celostni pristop pri zagotavljanju pomoči na domu: Projekt »aktivno in kvalitetno staranje v domačem okolju«. *Socialno delo*, 56(2), str. 129-140. Pridobljeno 13.4.2023 s: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Celostni_URN_NBN_SI_DOC-DXDP17VM.pdf/2019011610334634/.
- Hlebec, V., Kavčič, M., Filipovič Hrast, M., Vezovnik, A., & Trbanc, M. (2010). *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jerinc K. (2011). Evropska listina pravic in odgovornosti starejših, potrebnih dolgotrajne oskrbe in podpore. *Kakovostna starost*, 14(1), str. 48-51. Pridobljeno 3.4.2023 s: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-5EXZ49HM>.
- Jordan, B. (2007). *Social work and well being*. Lyme Regis: Russel House Publishing Ltd.
- Kambič, J. (1998). Institucionalni vidiki življenja v domovih za stare ljudi. Pridobljeno 13.4.2023 s: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Institucionalni_URN_NBN_SI_DOC-BPHWJQ8T.pdf/2019041514381679/.
- Kavčič, M., & Filipovič Hrast, M. (2010). Omrežja socialne opore starejših. V Festival za tretje življenjsko obdobje, *Za strpno in socialno sožitje vseh generacij!* (str. 48-55). Ljubljana: Hevrek!
- Klevišar, M. (2016). *V dom – zakaj pa ne?* Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Kornhauser, A., & Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52(5), str. 321-331. Pridobljeno 15.2.2023 s: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-KGI8VVKO/3a3e72ea-13dd-4f55-bab8-7aa5b3d5ee78/PDF>.
- Lah I., Pahor M., & Hlebec, V. (2008). Zdravje starejših ljudi kot element kakovosti življenja v Evropi. *Obzornik zdravstvene nege*, 42(2), str. 87-97. Pridobljeno 16.3.2023 s: <https://obzornik.zbornica-zveza.si/index.php/ObzorZdravNeg/article/view/2652/2584>.
- Laslett, P. (1996). *A fresh map of life: the emergence of the third age*. Basingstoke: Macmillan Press LTD.

- Lawson, T., Jones, M., & Moores, R. (2004). *Sociologija: shematski pregledi*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Lipar, T. (2017). Podroben prikaz nekaterih poglavij iz knjige dolgotrajna oskrba v Evropi. *Kakovostna starost*, 20(1). Pridobljeno 12.4.2023 s: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=1726>.
- Lynch, R. (2014). *Social work practice with older people. A positive person-centred approach*. Los Angeles: Sage.
- Mali, J. (2002). Starost, emocije in emocionalno delo. *Socialno delo*, 41(6), str. 317 – 323. Pridobljeno 3.4.2023 s: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Starost_URN_NBN_SI_DOC-MCCZ5OHR.pdf/2019022514252355/.
- Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45(1/2), str. 17-27. Pridobljeno 3.4.2023 s: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-SNFZ9ITE/e16c701c-84f2-4513-96f6-706d696033c9/PDF>.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2010). (Po)moč starejših v sodobni družbi. V Festival za tretje življenjsko obdobje, *Za strpno in socialno sožitje vseh generacij!* (str. 41). Ljubljana: Hevrek!
- Mali, J. (2011). *Socialno delo v domovih za stare*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. Pridobljeno 27.3.2023 s: <file:///C:/Users/Uporabnik/Downloads/Socialno%20delo%20v%20domovih%20za%20stare.pdf>.
- Mali, J., Flaker, V., Peršič, M. L., Rafaelič, A., Rode, N., Urek, M. & Žitek, N. (2017). *Inovativne oblike oskrbe v domovih starejših občanov: končno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J., Flaker, V., Urek, M., & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi: primer domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J., & Kežžar, A. (2017). *Celostna oskrba stanovalcev z demenco: primer uvajanja inovativne oskrbe v Domu Petra Uzarja Tržič*. Pridobljeno 12.4.2023 s: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Celostna_URN_NBN_SI_DOC-ISVYMVLM_1_.pdf/2018112613324008/.
- Mali, J., & Milošević Arnold, V. (2006). Nekatere značilnosti razvoja domov za stare ljudi v Sloveniji po drugi svetovni vojni. *Socialno delo*, 45(3/5), str. 169–181. Pridobljeno 3.4.2023 s:

<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-7MZN0NCT/48168e97-4b96-4310-9546-9b7471e0a74c/PDF>.

Matjanec, D. (2005). Skupine starih ljudi za samopomoč – gibanje za dvig kakovosti življenja v starosti. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: 1. večdisciplinarno psihogeriatično srečanje* (str.19-23). Maribor: Splošna bolnišnica.

Menec, V. H. (2003). The relation between everyday activities and successful aging: A 6-year longitudinal study. *The Journals of Gerontology: Series B*, 58(2), str. 74-82. Pridobljeno 13.4.2023 s: <https://academic.oup.com/psychsocgerontology/article/58/2/S74/557840>.

Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mesec, B. (2006). Očarani z močjo. *Socialno delo*, 45(3/5), str. 235-247.

Mesec, B. (2017/2018). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milošević Arnold, V. (2005). Kakovost bivanja v domovih za stare ljudi. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: 1. večdisciplinarno psihogeriatično srečanje* (str. 54-67). Maribor: Splošna bolnišnica.

Ministrstvo za zdravje. (2016). *Strategija obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020*. Pridobljeno 3.4.2023 s: http://mz.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/Demenca/12092016_strategija_obvladovanja_demence.pdf.

Musek, J. (1982). *Osebnost*. Ljubljana: Dopisna delavska univerza UNIVERZUM.

Pahor, M., Domanjko, B., & Hlebec, V. (2009). Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja kot dejavnik zdravja. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 221-236). Maribor: Aristej.

Pečjak, V. (2007). *Psihologija staranja*. Bled: Samozaložba.

Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Rapoša Tajnšek, P. (2007). Raziskovanje življenjskega sveta uporabnika v širšem kontekstu socialnega dela. V L. Šugman Bohinc, P. Rapoša Tajnšek, & J. Škerjanc, (ur), *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov* (str. 7-24). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (ReNPSV22–30). (2012). Ur. l. RS 49/2022. Pridobljeno 19.4.2023 s: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-0985?sop=2022-01-0985>.

Sandman, L., Granger, B. B., Ekman I., & Munthe, C. (2011). Adherence, shared decision-making and patient autonomy. *Medicine, Healthcare and Philosophy*, 15(2), str. 115–127.

Schlauer, M. (2005). Institucionalno varstvo in priprava na sprejem v dom. V M. Muršec (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: 1. večdisciplinarno psihogeriatično srečanje* (str.37-46). Maribor: Splošna bolnišnica.

Serber E. R., & Rochelle R. K. (2010). Qualitative research provides insight into quantitative quality of life measurement. *Pacing and Clinical Electrophysiology*, 33(3), str. 253–255.

Šiplič, V., & Kadiš, D. (2002). Psihosocialni vidik staranja. *Socialno delo*, 41(5), str. 295-300.

Škerjanc, J. (2006). *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev: pomen uporabniškega vpliva pri zagotavljanju socialnovarstvenih storitev*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Škerjanc, J. (2007). Individualizacija pri zagotavljanju socialnih storitev. V L. Šugman Bohinc, P. Rapoša Tajnšek, & J. Škerjanc, (ur), *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov* (str. 79-101). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Videmšek, P., & Mali, J. (2018). Od načrta skrbi in programa oskrbe do osebnega načrtovanja in izvajanja storitev. *Socialno delo*, 57(1), str. 27–42. Pridobljeno 3.4.2023 s: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-JTGYXKS7/a1dcf0b9-bb48-46c4-87b0-710e0dd59f2f/PDF>.

World Health Organization (1998). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL): development and general psychometric properties. *Social science & medicine*, 46(12), str. 1569–1585.

9. PRILOGE

9.1 Priloga A: Vprašalnik za stanovalce

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?
 - 1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?
 - 1.1 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?
 - 1.2 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?
 - 1.3 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?
 - 1.4 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?
 - 1.5 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?
 - 1.6 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?
 - 1.7 Katerih dejavnosti se udeležujete?
2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?
 - 2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE
 - 2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?
 - 2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?
 - 2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?
3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
 - 3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?
 - 3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!
 - 3.3 Katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?
 - 3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?
 - 3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)
 - 3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?

4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?
- 4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?
- 4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?
- 4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?
- 4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?
- 4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?
- 4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?

9.2 Priloga B: Vprašalnik za socialno delavko

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?
 - 1.1 Kako se stanovalci odločajo o preživljanju dni v domu?
 - 1.2 Pri odločanju o katerih temah si želijo stanovalci imeti več vpliva?
 - 1.3 Kdo stanovalcem pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?
 - 1.4 Na koga se lahko zanesejo stanovalci, ko so v stiski?
 - 1.5 Katerih dejavnosti se stanovalci udeležujejo?
2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?
 - 2.1 Glede česa se lahko odločajo? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE
 - 2.2 Kako se stanovalcem prilagajajo v domu, kadar jim nekaj ne ustreza (npr. ko ne marajo hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?
 - 2.3 Ali imate občutek, da se zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na potrebe in želje stanovalcev? Kako zaposleni to pokažejo?
 - 2.4 Ali so se stanovalci že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?
3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
 - 3.1 Komu lahko stanovalci zaupajo svoje želje glede dogajanja v domu?
 - 3.2 Na kakšne načine lahko stanovalci zavrnejo možnosti, ki jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niso zadovoljni? (npr. ne želijo sodelovati pri družabniški dejavnosti)
 - 3.3 Na katere stvari v domu stanovalci še niso nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?
4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
 - 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na želje in interese stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri jih vključujejo pri odločanju?
 - 4.2 Kako so stanovalce zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?
 - 4.3 Kdaj so stanovalci že bili povabljeni, da izrazijo svoje želje glede aktivnosti v domu?
 - 4.4 Kdaj so stanovalci že bili povabljeni, da izrazijo svoje želje glede jedilnika v domu?

- 4.5 Na koga se bi morali obrniti stanovalci, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?
- 4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?
- 4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z možnostjo participacije oziroma vključevanja stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
5. Osebno načrtovanje v domu za stare
- 5.1 Kakšen pomen pripisujete osebnemu načrtovanju posameznega stanovalca pri ugotavljanju njegovih želja in potreb za vsakdanje življenje? Prosim opišite situacije!
- 5.2 Kako pomemben se vam zdi individualni (osebni) načrt pri vključevanju stanovalca v domsko življenje?
- 5.3 Kdo skrbi za uresničevanje individualnega (osebnega) načrta in kako preverjate, ali se načrt izpolnjuje kot je treba? Kako sploh poteka uresničevanje načrta?
- 5.4 Kakšno korist vidite v individualnem (osebnem) načrtovanju, torej v metodi za uspešno vključevanje ljudi v domsko življenje in tudi kasneje za njihovo dobro počutje v domu? Kakšne spremembe bi predlagali?

9.3 Priloga C: Intervju A

- ženska A (84 let, v domu 3 leta, soc. mrežo predstavlja ožja družina in prijateljice)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?

1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?

Ne vem, kaj naj delam (A1). Včasih berem knjige (A2), včasih grem ven na sprehod. (A3)

Drugače pa sem v domu in se družim s stanovalci. (A4)

1.2 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?

Ko so nas kdaj vprašali, kaj bi delali, sem povedala, da si želim večkrat peti. (A5)

1.3 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?

Nimam želj.(A6)

1.4 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?

Ne sodelujem(A7), ker nimam interesa(A8).

1.5 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Zaposlene povabijo, največkrat javne delavke.(A9)

1.6 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?

Pogovorim se s svojo prijateljico(A10), ki je sedaj po novem tudi z mano v sobi.

1.7 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?

Skoraj vedno, ko so. (A11)

1.8 Katerih dejavnosti se udeležujete?

Aktivnosti se udeležujemo po želji(A12), hodim na pevske vaje(A13), na praznovanje godov in rojstnih dni(A14), ob torkih nas obišče tudi župnik in imamo mašo v kapelici v domu(A15), drugače pa grem tudi na kakšne nastope in predstave, ko pridejo nastopajoči v dom. (A16)

2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?

2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Zjutraj se sama odločim, kaj bom oblekla.(A17) Po navadi se sama zbudim(A18), včasih me pa tudi zaposleni, ko hodijo po hodniku. (A19) Včasih so zgodaj zjutraj ob 5h prišli obvezovati noge, ampak me to ni motilo. Sem se kar navadila, saj zdaj tudi pridejo zjutraj, vendar kasneje, ob 6h. Zvečer pa se tudi sama odločim, kdaj bom odšla spat.(A20) Kopanje imam enkrat na teden, vendar zaposleni

odločijo, kateri dan in uro pride kdo na vrsto(A21). Ampak nas dobro uredijo. V sobi tudi imam svoje stvari, kjer želim(A22), na okenski polici imam rože,(A23) na steni pa svoje slike.(A24)

2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?

Vse se da pogovoriti.(A25) Vendar jaz nimam posebnih pripomb(A26). Tudi vse jem.(A27)

2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?

Ja.(A28) Tako da nas vprašajo, če nam je nekaj v redu ali ne.(A29) Vendar to ni vedno.(A30)

2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?

Ne, nisem se kdaj počutila neslišano.(A31)

3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?

3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?

Dvema javnima delavkama, ki organizirata delavnice.(A32) Ampak nimam želj. (A33)

3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!

Ko so me noge bolele, so mi jih mazali in povijali.(A34) In ko sva se s prijateljico želeli iz dveh enosobnih sob prestaviti skupaj v dvosobno, so nama takoj pomagali prestaviti stvari.(A35) Pa tudi ko sem želela brati knjige (A36), so mi jih prinesli nekaj.(A37)

3.3 Katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?

Ni bilo takega primera. (A38)

3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?

Da se bi upoštevala želja, se bi pogovorila se z zaposlenimi. (A39)

3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)

Ja, tak nimamo veliko dejavnosti(A40), tako da se jih večinoma udeležim.(A41)

3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?

Ne vem. Na kopanje (A42), vendar to sami organizirajo zato, da je red.(A43)

4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?

4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?

Jaz nisem za to.(A44) Sem že malo stara in zato nimam nekih želj, moram priznati.(A45)

4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?

Kuharica upošteva želje glede hrane(A46), vpraša nas, kaj si želimo jesti.(A47)

4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?

Se ne spomnim.(A48)

4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?

Kuharica nas vsak teden vpraša, česa že dolgo nismo jedli(A49) in bi si želeli imeti na jedilniku.(A50)

4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?

Javni delavki(A51) ali pa socialno delavko.(A52)

4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?

Da bi jih vprašali, kaj si želijo,(A53) vendar jaz tako nimam potrebe po tem,(A54) ker sem že stara in zato ne zmorem več toliko stvari.(A55)

4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?

V redu.(A56)

9.4 Priloga D: Intervju B

- ženska B (61 let, v domu 8 let, soc. mrežo predstavljajo sin, hči, prijateljici, člani Združenja multiple skleroze Slovenija – Koroška)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?

1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?

Vsak dan sproti (B1), če je kakšna organizirana dejavnost, grem tja(B2), drugače pa telovadim(B3), berem knjige(B4), grem na sprehod(B5) in se družim s prijatelji(B6).

1.2 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?

Sem povedala kdaj svoje želje zaposlenim.(B7)

1.3 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?

Na primer glede prehranjevanja(B8), interesnih dejavnosti, aktivnosti(B9).

1.4 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?

Konkretno ne organiziram(B10), povem pa, če me kaj moti(B11) ali pa omenim, če si kaj želim.(B12)

1.5 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Družabnici sta fajni, srčni, (B13) nas razumeta (B14) in nas vključujeta. (B15)

1.6 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?

Pogovorim se lahko s socialno delavko(B16), saj zna prisluhniti, če mam kakšen osebni problem, da kakšen nasvet. (B17) To je poglobljena stvar.

1.7 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?

Jaz se vsega udeležujem.(B18) To mi sploh ni problem. Sploh če pride kdo nastopat(B19), smo skoraj vsi stanovalci prisotni, tisti, ki lahko pridemo(B20). Tisti, ki ležijo, pa tako ne morajo priti.(B20)

1.8 Katerih dejavnosti se udeležujete?

Pevski zbor(B22), telovadba(B23), organizirane delavnice(B24).

2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?

2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Glede časa obrokov ne bi ničesar spreminjala, ker se mi vse zdi ustrezno urejeno.(B25) Tudi o sobi lahko sama odločam, kje imam svoje stvari,(B26) tudi če bi želela predstaviti mizo na primer, bi rekla družabnici, pa bi zrihtala.(B27) Tudi glede oblačil sem samoiniciativna,(B28)

jaz sem gibljiva in se sama oblačim,(B29) sama se tuširam(B30), drugače je pri stanovalcih, ki niso gibljivi(B31). Ampak drugače vsem ustrežejo.(B32) Odločam se lahko tudi glede časa zbujanja(B33) in sama določim čas spanja(B34), razen če bi slučajno prišlo do kakšne situacije, ki bi to spremenila, vendar mi tudi ne bi bil problem.(B35) Glede odhoda iz doma pa je tako, da moraš nekomu od zaposlenih povedati, da greš,(B36) sploh če te ni za obrok, da ne kuhajo odveč,(B37) vendar pa sploh ni problema, če greš iz doma.(B38)

2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?

Lahko dobiš kaj drugega, če ne ješ.(B39) To je mali dom in se to da narediti. (B40) Če ima kdo kakšen pregled v času kosila na primer, ti dajo hrano prej, ali pa jo dajo na stran in ti jo kasneje pogrejejo.(B41) Samo pogovoriti se moraš.(B42) Usta odpreti in govoriti. Sploh če je kaj glede zdravstvenega stanja moraš to povedati ko pride zdravnik ali pa glavni sestri. (B43)

2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?

Ja.(B44) Nimam pripomb.(B45) Ne omejujejo nas.(B46) To pokažejo tako, da so do nas spoštljivi in razumevajoči.(B47)

2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer? Ne.(B48) Tukaj sploh ni problemov.(B49) Vedno ti nekdo prisluhne.(B50) Kar je za človeka zelo pomembno.(B51)

3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?

3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?

Pogovorimo se lahko z družabnicami (B52), pa tudi s socialno delavko.(B53)

3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!

Ko smo želeli iti na izlet, da bi kaj videli.(B54) Življenje je lahko še kar razgibano, ko nam vremenske razmere to dopuščajo.(B55)

3.3 Katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?

Ni še bilo takega primera.(B56)

3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?

Pogovoriti se z družabnicami,(B57) npr. o tem, kaj bi bilo pametno, da bi še lahko naredili.(B58)

3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)

Imamo možnost, da jih zavrnemo, seveda.(B59) Na primer če se ne počutiš dobro, pač ne greš na dejavnost.(B60) Niti ne bi bilo prav, da bi koga silili.(B61)

3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?

Ne vem, kaj bi tu odgovorila, ker konec koncev kar sem si želela, je še vedno bilo uslišano,(B62) zato pa sploh nisem razmišljala, kaj bi še.(B63) Meni je najbolj pomembno samo zdravje.(B64)

4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?
Jaz mislim da kar dovolj.(B65)
- 4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?
Ko so nas vprašali, kaj bi si sami želeli početi(B66) in ko so nas vprašali, kaj bi si želeli jesti.(B67)
- 4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?
Mogoče smo se kdaj skupaj to pogovarjali,(B68) tam pa smo tako lahko izrazili svoje želje, če smo jih imeli.(B69)
- 4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?
To pa tako ali tako.(B70) Vedno pride kuharica v jedilnico(B71) in nas vpraša, kaj že dolgo nismo jedli(B72) in kaj bi radi jedli.(B73) Mi si lahko to dovolimo, ker je to tako mali dom,(B74) če bi nas bilo tristo ali pa štiristo, tam tako vete, da take možnosti nimajo.(B75) Nazadnje smo omenili, da že dolgo nismo jedli jaje(B76), in jih je kuharica nato vključila v jedilnik za naslednji teden.(B77)
- 4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?
Socialno delavko(B78) in družabnici.(B79)
- 4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?
Tisti, ki smo bolj aktivni, bi morali prispevati kakšne ideje, ne samo deliti kritiko.(B80) Stanovalci bi se lahko med sabo pogovarjali, kaj si želimo(B81) in nato to predlagali naprej zaposlenim.(B82)
- 4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?
Jaz se maksimalno vključujem v vse stvari,(B83) tako da sem zadovoljna.(B84) Enostavno ne morem reči, da imam kako pripombo,(B85) ker se s pravo besedo lahko vse pogovoriš.(B86)

9.5 Priloga E: Intervju C

- ženska C (82 let, v domu pol leta, soc. mrežo predstavljata dve vnukinji)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?

1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?

Če se kaj dogaja v domu in me posedejo v voziček, grem tja,(C1) če ne pa večinoma počivam v postelji.(C2)

1.2 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?

Nisem sodelovala.(C3)

1.3 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?

Nimam nekih želj.(C4) Sem taka, da nočem bit komu v napoto.(C5)

1.4 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?

Ne sodelujem.(C6)

1.5 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Družabnice, ko me vključujejo da sodelujem na raznoraznih delavnicah.(C7)

1.6 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?

To pa ne vem, če je kdo tak, da bi mu lahko zaupala.(C8) Če mam kako stisko, zadržim za sebe(C9) ali pa vnukinji povem, kaj me muči.(C10) Jaz sem celo življenje bila taka, da sem pomagala drugim, sedaj pa nimam nič. (C11) So vsi pozabili na mene in to me zelo boli. (C12)

1.7 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?

Občasno grem.(C13) Bi želela bolj pogosto,(C14) vendar včasih zaradi zdravja ne morem.(C15)

1.8 Katerih dejavnosti se udeležujete?

Če so kdaj kaki nastopi. (C16) Pozimi smo tudi trli orehe (C17), enkrat smo tudi izdelovali adventne venčke,(C18) vendar ker nimam toliko moči več v rokah, sem bolj malo pomagala. (C19)

2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?

2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Po navadi kar se oblačil tiče, zdravstvena delavka kar sama vzame oblačila iz omare,(C20) ne komandiram je jaz.(C21) Če bi res mela neko željo, bi ji verjetno rekla,(C22) tako pač kar

- vzame, dam jaz pol gor.(C23) Nočem dajat kakih pritožb(C24) ali pa da bi se kaj upirala.(C25) Hrana mi je tudi v redu,(C26) nimam pripomb.(C27) Tudi meni se kdaj kaj ni posrečilo, tako da ne morem kaj reči.(C28) Drugače pa zvečer zaspim ko pač zaspim,(C29) zjutraj pa me po navadi zbudijo delavci,(C30) sploh takrat, ko pridejo zelo zgodaj, okoli pol petih,(C31) da mi zamenjajo pleničko. (C32)
- 2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?
Zadnjič nekaj nisem jedla, ker nisem marala,(C33) sem pa pustila hrano.(C34) Nisem pa bila toliko lačna, da bi komu rekla za kaj drugega.(C35) Niti nočem se pritoževat.(C36)
- 2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?
Nekateri se, nekateri pa ne.(C37) Niso vse sestre podobne.(C38) Ene so drugačne od drugih,(C39) potem sem pa rajši kar tiho,(C40) da se nebi kregala s kom. (C41) Z enim se bolj razumem, z drugimi pa manj.(C42)
- 2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?
Niti ne.(C43) Jaz sem taka, da se nočem pritoževat.(C44)
3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
- 3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?
Kaki sestri (C45) ali pa družabnici. (C46)
- 3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!
Ko sem želela, da me posedejo na voziček.(C47) Ali pa nazaj na posteljo.(C48)
- 3.3 Katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?
Nekajkrat me niso posedli na voziček, ko sem želela,(C49) pa ko sem jih prosila, da mi zaprejo okno, ker me je zeblo,(C50) ga tudi niso, ker naj bi bil slab zrak v sobi.(C51)
- 3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?
Prosim zaposlene za pomoč.(C52)
- 3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)
Poveš, da nisi pri volji,(C53) pa te ne silijo.(C54)
- 3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?
Jaz se ne pritožujem rada.(C55)
4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?

- Lahko bi me večkrat vprašali po mnenju,(C56) samo tako nimam nekih želj.(C57)
- 4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?
Da so me vprašali za mnenje.(C58)
- 4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?
Morda ob prihodu v dom.(C59)
- 4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?
Kuharica nas v jedilnici vpraša,(C60) če nam je dobro(C61) in če želimo kaj posebnega naslednjič.(C62)
- 4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?
Ne vem.(C63) Jaz sem pa tako taka, da se prilagajam.(C64)
- 4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?
Da bi nas večkrat vprašali o tem, kaj si želimo.(C65)
- 4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?
Jaz nočem biti breme nikomur, (C66) nočem se nič pritoževati ali kregati. (C67) Takšna sem bila celo življenje in sem tudi še zdaj.

9.6 Priloga F: Intervju D

– ženska D (69 let, v domu 3 leta, soc. mrežo predstavlja 5 prijateljic)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?
 - 1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?

Če je za tisti dan določena skupinska dejavnost, grem tja pogledat,(D1) drugače pa se sproti odločam, kar mi paše.(D2)
 - 1.2 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?

Ko smo se pogovarjali z družabnicama in stanovalci o idejah, kaj bi delali.(D3)
 - 1.3 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?

To pa ne vem.(D4)
 - 1.4 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?

Povem kake so moje želje(D5) ali pa omenim, če me kaj moti.(D6)
 - 1.5 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Moja prijateljica, s katero se družim (D7) in je ne dolgo nazaj postala tudi moja sostanovalka. Pa zaposlene.(D8)
 - 1.6 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?

Na prijateljice,(D9) če bi me kaj motilo tudi na socialno delavko.(D10)
 - 1.7 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?

Sem kar aktivna,(D11) vedno ko je kakšna aktivnost, me posedejo na voziček in se pridružim ostalim stanovalcem.(D12)
 - 1.8 Katerih dejavnosti se udeležujete?

Pevski zbor,(D13) bralne urice,(D14) izleti,(D15) kakšne ustvarjalne delavnice,(D16) nastopi raznih pevskih skupin(D17) in podobno.
2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?
 - 2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Glede zunanjega izgleda je tako, da lahko povem, če imam željo obleči kaj posebnega, (D18) drugače me pa po navadi fajn uredijo na kopanju (D19). Ampak to je določen urnik za stanovalce,(D20) zaposleni vse organizirajo(D21). Hrana je tudi vsak dan ob isti uri(D22), ampak nimam pripomb.(D23) Kar se tiče spanja, zaspim ko zaspim,(D24) se pa zbudim kdaj zjutraj, ko zaposleni glasno hodijo po hodniku.(D25) Lahko si pa prilagajam sobo,(D26) saj je

- vedno po moje.(D27) Za božič si postavim jelko in jaslice,(D28) na steni imam slike,(D29) tam na omari imam še svoje zvočnike, (D30) da lahko kdaj poslušam radio in tako.
- 2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?
- Vprašajo, če bi kaj drugega.(D31)
- 2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?
- Ja.(D32) Včasih vprašajo, če vse štima.(D33)
- 2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?
- Mogoče, vendar se zdaj ne spomnim.(D34)
3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
- 3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?
- Družabnicam(D35) ali pa socialni delavki.(D36)
- 3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!
- Ko sem kdaj potrebovala pomoč pri opravljanju telefona(D37) in fotografiranju.(D38)
- 3.3 katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?
- Ne spomnim se.(D39)
- 3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?
- Povedati nekemu.(D40)
- 3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)
- Poveš, da ti nekaj ne paše (D41) in te ne morejo prisilit.(D42)
- 3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?
- Ne vem točne stvari.(D43)
4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?
- Kar pogosto se skupaj pogovarjamo o tem,(D44) kaj se bi si želeli delati v prostem času.(D45)
- 4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?
- Verjetno z vprašanji o raznoraznih zadevah.(D46)
- 4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?
- Ne spomnim se točnih stvari.(D47) Po navadi se o aktivnostih pogovarjamo tako mimogrede.(D48)
- 4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?

Kuharica nas kar pogosto vpraša o tem,(D49) posebej takrat, ko smo vsi skupaj v jedilnici.(D50)

4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?

Verjetno na socialno delavko(D51) ali pa glavno sestro.(D52)

4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?

Da bi nas vprašali, kaj točno hočemo(D53) in potem tudi probali to zagotoviti.(D54)

4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?

Lahko bi bilo boljše, lahko bi bilo slabše.(D55)

9.7 Priloga G: Intervju E

- moški A (66 let, v domu 1 leto, socialno mrežo predstavljata hči in vnuk)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?
 - 1.1 Kako se odločate o preživljanju dni v domu?

Ustvarjam.(E1) Z lesom se ukvarjam.(E2) Puzzle sestavljam.(E3) Urejam okolico v domu, mam tudi veliko orodja.(E4) Tudi zaposlene vejo kam priti, če kaj rabijo.(E5)
 - 1.2 Kako ste že kdaj sodelovali pri načrtovanju aktivnosti za določen teden?

Ko smo se pogovarjali, kaj bi še lahko počeli.(E6) Na primer ko so prazniki, pa razmišljamo o tem, kako bomo okrasili prostore.(E7) Jaz potem iz lesa izdelujem okraske.(E8)
 - 1.3 Pri odločanju o katerih temah si želite imeti več vpliva?

Tu ni nobenega problema, ker me zaposleni vprašajo o mnenju in željah.(E9)
 - 1.4 Kako sodelujete pri organizaciji aktivnosti?

Sodelujem tako, da podelim kakšno svojo idejo, če jo imam.(E10)
 - 1.5 Kdo vam pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Vsi zaposleni.(E11)
 - 1.6 Na koga se lahko zanesete, ko ste v stiski?

Kar se tiče osebja, ni problema.(E12) Od prvega do zadnjega.(E13) Nekaj pa povem ali hčerki (E14) ali socialni delavki.(E15) Jaz nimam nobenega problema.(E16)
 - 1.7 Kako pogosto ste aktivni pri dejavnostih v domu?

Kar pogosto.(E17) Če mi je všeč nekaj in sem pri volji, grem, če pa mi ni, pa ne grem.(E18)
 - 1.8 Katerih dejavnosti se udeležujete?

Turnir v človek ne jezi se,(E19) grem tudi na kakšne izlete,(E20) piknike,(E21) urejanje okolice.(E22) Udeležim se tudi rojstnih dni (E23) in pa grem na nastop, kadar pride v dom moj vnuk igrat harmoniko.(E24)
2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?
 - 2.1 Glede česa se lahko odločate? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA, POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJIMI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Glede hrane nas kuharica vedno sprašuje,(E25) kako se nam zdi(E26) in če mamo kake posebne želje.(E27) Zajtrkujem jaz ne, ker mi ne paše,(E28) me pa vedno kuharica vpraša, če bi kaj drugega.(E29) Prilagaja se vsem, tudi če ima kdo na primer sladkorno.(E30) Ure obrokov mi ustrezajo.(E31) Pa tudi če greš kam ker maš kaj za zrihtat, lahko ješ prej ali pa ko

- prideš nazaj,(E32) tako da se nam kar prilagajajo.(E33) Tudi čas spanja je čisto po moje(E34), ko hočem grem spat(E35) in ko se naspim vstanem.(E36) Kar pa se tiče same sobe, je pač določeno, tako kot je.(E37) Mogoče bi tudi upoštevali neke želje,(E38) vendar jaz nimam potrebe po tem.(E39)
- 2.2 Kako se vam prilagajajo v domu, kadar vam nekaj ne ustreza (npr. ko ne marate hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?
Kuharica nas vpraša, če kaj ne jemo (E40) in nam potem lahko naredi kaj drugega (E41). Pogovor vse razreši. (E42).
- 2.3 Ali imate občutek, da se vam zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na vaše potrebe in želje? Kako zaposleni to pokažejo?
Ja.(E43) To pokažejo preko pogovorov in vprašanj o željah. (E44)
- 2.4 Ali ste se že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?
Ni bilo takega primera. (E45)
3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?
- 3.1 Komu lahko zaupate svoje želje glede dogajanja v domu?
Komurkoli od zaposlenih.(E46)
- 3.2 Katere vaše želje so zaposleni že upoštevali? Prosim opišite jih!
Nič mi ne pade na misel, ker nisem imel nikoli nekih konkretnih želj.(E47) Kar pa pride sproti, mi pa po navadi vedno ustrežejo.(E48) Na primer takrat, ko potrebujem kaj za svojo delavnico.(E49) Je pa res, da ko sem si v zimskem vrtu naredil svojo mini lesarsko delavnico,(E50) sem vprašal zaposleno za dovoljenje in mi je dovolila.(E51)
- 3.3 Katerih vaših želja zaposleni niso upoštevali? Zakaj menite, da je niso?
Ni bilo takega primera.(E52)
- 3.4 Kaj bi morali storiti, če bi želeli, da se upošteva neka vaša želja?
Pogovoriti se z zaposlenimi.(E53) Vseeno s kom, saj so za mene kot družina.(E54) Od čistilke do direktorja.(E55)
- 3.5 Na kakšne načine lahko zavrnete možnosti, ki vam jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niste zadovoljni? (npr. ne želite sodelovati pri družabniški dejavnosti)
Enostavno se ne udeležiš, ni problema. (E56) Nobenega ne silijo v nič. (E57)
- 3.6 Na katere stvari v domu še niste nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?
Ne spomnim se kaj takega.(E58)
4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?
- 4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na vaše želje in interese pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri vas vključujejo pri odločanju?

Jaz sem zadovoljen, (E59) saj se vedno pogovarjajo z mano (E60) in me sprašujejo, če sem zadovoljen.(E61)

4.2 Kako so vas zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?

Vprašajo nas.(E62)

4.3 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede aktivnosti v domu?

Ko smo se pogovarjali, kaj bi v domu še lahko počeli za popestritev.(E63)

4.4 Kdaj ste že bili povabljeni, da izrazite svoje želje glede jedilnika v domu?

Vsak dan nas kuharica, ko deli hrano, vpraša,(E64) če smo zadovoljni (E65) in kaj bi si še želeli jesti.(E66)

4.5 Na koga se bi morali obrniti, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?

Na kogarkoli od zaposlenih.(E67)

4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?

S pogovori.(E68) Sploh z nepokretnimi stanovalci, da se ne bi počutili zapostavljene.(E69)

4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z vašo možnostjo participacije oziroma vključevanja pri organiziranju vsakdanjega življenja?

Jaz sem zadovoljen. (E70)

9.8 Priloga H: Intervju F

- socialna delavka (ženska, 42 let, v domu zaposlena 5 let)

1. Na kakšen način imajo stanovalci zagotovljeno možnost participacije pri oskrbi in pri organiziranju vsakdanjega življenja?

1.1 Kako se stanovalci odločajo o preživljanju dni v domu?

Z vsakim stanovalcem se ob sprejemu v dom naredi individualni načrt,(F1) to pomeni, da se pogovorimo o stvareh, ki so jih radi počeli še pred vstopom v dom(F2) in kaj so tiste aktivnosti, s katerimi bi želeli nadaljevati tu v domu.(F3) Mi jim predstavimo te aktivnosti(F4) in jih na njih povabimo,(F5) oni se pa potem odločijo, ali se jih udeležijo, ali ne.(F6) Imajo pa tudi možnost izraziti svoje želje,(F7) izraziti predloge,(F8) ki pa jih skupaj z zaposlenimi, če je možno, realiziramo.(F9)

1.2 Pri odločanju o katerih temah si želijo stanovalci imeti več vpliva?

Eni stanovalci se radi pogovarjajo o vsem, (F10) torej ni tem, o katerih ne bi govorili, (F11) eni pa se nekaterih tem izogibajo.(F12) Da bi stanovalci želeli še več vplivati, ne vem, če imajo željo,(F13) zato, ker lahko sproti izrazijo tisto, kar si želijo.(F14)

1.3 Kdo stanovalcem pri vključevanju v domsko življenje najbolj pomaga?

Na začetku so svojci tisti, ki jih spremljajo, sploh tiste prve mesece.(F15) Če imajo socialno mrežo dobro priskrbljeno, so definitivno svojci ključnega pomena pri vključevanju v dom.(F16) Drugače v samem domu bi pa rekla zdravstveni kader,(F17) ki veliko časa preživi z njimi, (F18) tudi družabnice, ki so javne delavke. (F19) Kot socialna delavka bi rekla, da mogoče meni pridejo takrat, ko so kake težave, (F20) o vsakodnevnih različnih stvareh se pa bolj z ostalimi pogovarjajo.(F21)

1.4 Na koga se lahko zanesejo stanovalci, ko so v stiski?

Na zaposlene, katerim zaupajo, (F22) velikokrat sem to tudi jaz, torej socialna delavka,(F23) ali pa svojim svojcem (F24) in svojim prijateljem. (F25)

1.5 Katerih dejavnosti se stanovalci udeležujejo?

Pevski zbor(F26), ustvarjalne delavnice,(F27) okraševanje prostorov,(F28) nastopi glasbenih skupin(F29), nastopi raznih osnovnih šol(F30) in vrtcev(F31), pevskih zborov(F32), potem gremo včasih na tudi kakšen izlet(F33), štrikamo(F34), ko je zunaj lepo vreme, gremo na sprehod(F35) ali pa urejamo okolico doma (F36) in podobne stvari.

2. O katerih možnostih vsakdanjega življenja lahko odločajo stanovalci?

2.1 Glede česa se lahko odločajo? – HRANA, ČAS OBROKOV, ORGANIZIRANE DNEVNE AKTIVNOSTI (delavnice, dogodki, predstave...), ZUNANJI IZGLED - OBLAČILA,

POSTAVITEV POHIŠTVA V SOBI, ČAS VSTAJANJA, ČAS SPANJA, ODHOD IZ DOMA, DRUŽENJE Z BLIŽNJI, PROSTI ČAS, NEGA IN KOPANJE

Pri prehrani lahko dajo predloge,(F37) jedilnik se vedno v naprej pripravi(F38), tako da lahko sodelujejo pri oblikovanju jedilnika(F39), to ma sicer kuhinja prek(F40) in ko stanovalcem deli hrano, ji lahko rečejo, če kaj ne marajo(F41) in te hrane kuharica naslednjič ne bo dala v jedilnik(F42). Drugače treba je pač gledati, da je hrana čimbolj raznolika.(F43) Glede oblačil je moja želja, da lahko sodelujejo,(F44) sploh tisti, ki se sami oblačijo, se tako oblečejo, kakor sami želijo,(F45) pri ostalih pa se mi zdi pomembno, da stanovalcu pokažejo oblačilo in da lahko sodeluje pri tem, ali mu je tisto všeč in bi imel oblečeno.(F46) Potem pri urejanju okolja zunaj je pomembno, da imajo v toplejših časih zagotovljeno možnost sodelovanja pri posejanju rož,(F47) pri pletju,(F48) pri urejanju gredice (F49) in pri takih stvareh. Tudi glede same notranjosti doma, da sodelujejo s svojimi izdelki, da se popestri na primer hodnik, jedilnica in tako.(F50)

2.2 Kako se stanovalcem prilagajajo v domu, kadar jim nekaj ne ustreza (npr. ko ne marajo hrane, ki je tisti dan na jedilniku)?

Na primer, da jim ne bi bila všeč postavitev sobe, se postelje lahko premikajo,(F51) omare pa so na istem mestu.(F52) Če bi bilo zelo zaželeno, si bi lahko tudi kakšen majhen kos pohištva prinesli od doma in ga dali v svojo sobo, na primer nočno omarico.(F53) Zaželeno je, da imajo kake slike,(F54) da si lahko sobo naredijo sebi čimbolj domačo.(F55) Eni niti nimajo interesa svojcev, da bi jim pomagali pri tem,(F56) so pa tudi primeri, ko imajo potem eni v sobah preveč stvari, in jih moramo po tem nekako omejiti,(F57) saj je v prvi vrsti, da je prostor zračen,(F58) da tudi če pride do česarkoli, da ni dostop do postelje oziroma po celotni sobi toliko onemogočen, da mi ne bi morali dostopati do stanovalca.(F59) Smo že meli primer, da smo skupaj s stanovalcem uredili sobo, ker je bilo preveč stvari(F60) in smo mu to tudi lepo razložili skozi pogovor.(F61) Oni so dejansko na tistih parih kvadratih in imajo občutek, da je vse škoda stran vreči in da je treba vse hraniti.(F62) Seveda pa brez njihovega dovoljenja ne bi pospravljali (F63) in tudi brez njihove prisotnosti ne bi posegali v njihov prostor.(F64) Tudi čistilka v sodelovanju s stanovalcem pogleda, če je v kakšnih predalih hrana, ki bi bila plesniva ali pa ji je potekel rok, to kar je potem za njihovo zdravje škodljivo.(F65) Če pa stanovalec ni zdravstveno sposoben, da bi sodeloval, pa pri tem pomagajo svojci (F66) in odnesejo domov nekatere stvari, ki jih stanovalec mogoče nikoli več niti ne bi mogel uporabljati.(F67) Glede časa obrokov, bi se lahko stanovalcem prilagajali, če bi res imeli željo jest ob nekem določenem času,(F68) ampak drugače pa so obroki ob istih časih,(F69) ker je tu organizacija kuhinje(F70) in organizacija zdravstvenega kadra,(F71) ker je potrebno priti skozi s kopanji,(F72) z nego,(F73) z urejanjem.(F74) Ure so človeško nastavljene,(F75) zajtrk je tam okoli osme ure,(F76) kosilo ob pol 12, (F77) malica ob treh popoldne(F78) in večerja ob petih zvečer.(F79) Spati tudi hodijo, ko želijo,(F80) nimamo nekih težav, da kdo ne bi želel

iti spat.(F81) Se pa načeloma tam do devete ure utiša ali ugasne televizije, torej tisti, ki jih imajo v sobi.(F82) Kvečjemu pa so tako bolj po posteljah takrat, ko je manj organiziranih aktivnostih.(F83)

- 2.3 Ali imate občutek, da se zaposleni pri organiziranju vsakdanjega življenja dovolj prilagajajo glede na potrebe in želje stanovalcev? Kako zaposleni to pokažejo?

Jaz mislim da ja,(F84) ampak se pogosto dogaja, da se zaradi preobremenjenosti zaposlenih ali pa zaradi pomanjkanja kadra kake stvari ne morejo izpeljati.(F85) Drugače željo pa imajo.(F86) Pri zaposlenih je ključna vloga pri tem, da če ti stanovalcu neko novo stvar predstaviš na pravi način, ni nekih ovir, da se stanovalec ne bi vključil v to aktivnost.(F87) Če pa neko stvar predstaviš z negativizmom ali pa nekaj na hitro predstaviš, stanovalci hitro opustijo idejo, da gre za dobro stvar, na primer da bi šli na kakšen izlet ali sodelovali pri čem.(F88) Zaposleni imajo veliko vlogo pri vključevanju.(F89)

- 2.4 Ali so se stanovalci že kdaj počutili nemočne in neslišane glede svojih potreb in želja? Kdaj na primer?

Če se stanovalci počutijo kot breme in to delijo z zaposlenimi, so dejansko na nek način povedali, da mogoče ne bodo govorili o nekih željah, pripombah.(F90) Nekateri so mogoče zato tukaj, ker enostavno ne morejo biti kje drugje.(F91) Jaz bi jih tu čim bolj spodbujala k izražanju svojega mnenja(F92) in kot sem rekla, te javne delavke, družabnice, ki veliko časa preživijo z njimi,(F93) lahko marsikakšno takšno informacijo dobijo in jo posredujejo naprej.(F94) Pogovor je edino tako orodje, s katerim bi lahko spodbudili stanovalce k izražanju želj, (F95) vendar ni nujno, da bomo vedno dobili informacije. (F96)

3. Na kakšen način lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje in želje?

- 3.1 Komu lahko stanovalci zaupajo svoje želje glede dogajanja v domu?

Stanovalci imajo na voljo se izraziti ali v socialni službi (F97) ali kateremukoli od zaposlenih, ki potem preda njihovo željo.(F98) Stanovalci nekaterim zaposlenim bolj zaupajo, drugim manj, (F99) drugače je pa tudi skrinjica mnenj, pripomb, pritožb, kamor lahko anonimno vložijo opozorila in želje.(F100)

- 3.2 Na kakšne načine lahko stanovalci zavrnejo možnosti, ki jih zaposleni dajo na voljo, pa z njimi niso zadovoljni? (npr. ne želijo sodelovati pri družabniški dejavnosti)

Enostavno povejo, da nekaj ne želijo početi,(F101) mi pa jih potem ne bomo silili v tisto aktivnost.(F102) Je pa možnost, da se najdejo druge stvari, kaj lahko počnejo namesto prvotnega plana.(F103)

- 3.3 Na katere stvari v domu stanovalci še niso nikoli imeli možnosti vplivati, odločati?

Bil je primer, ko je stanovalec želel z avtobusom v druge kraje,(F104) pa smo se skupaj s hčerko in njim dogovorili, da zaenkrat opustimo to idejo iz vidika, da je v preteklosti imel težave z alkoholom, (F105) da ga nebi ti odhodi iz doma v večje okolje, v mesto, mogoče

potegnili nazaj na stara pota.(F106) Sicer ima proste izhode, saj ga mi v hišo ne moremo zakleniti, (F107) ampak je na podlagi več pogovorov nekako nehal izražati želje po odhodu.(F108) Če pa potrebuje prevoz, prosi hčerko(F109) ali pa ga katera od javnih delavk pelje in ga spremlja po opravilih.(F110) Prostovoljni izhod ima,(F111) ampak na osnovi naših priporočil nima več takšnih idej, (F112) rekel je, da se je sprijaznil in tudi sam rekel, da morda ne bi bilo dobro za njega, če bi ponovno prišel v stare navade.(F113) Udeležil se je tudi dogodka Brezdomijada, kjer je rekel, da se med starimi znanci ni več dobro počutil.(F114)

4. Kakšna je vloga zaposlenih in tima pri omogočanju participacije stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?

4.1 Kakšni so vaši občutki glede oziranja zaposlenih na želje in interese stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja? V kakšni meri jih vključujejo pri odločanju? Pri njih zaposlenih se res opazi, da delajo z dušo in telesom,(F115) pri njih pa se opazi, da je služba zgolj služba, toliko da oddelajo svoj delovnik in grejo domov.(F116) Pri nekaterih pa je res kombinacija tega, da vložijo sebe v delo in da jemljejo dom kot podaljšek svojega doma.(F117)

4.2 Kako so stanovalce zaposleni pri odločanju o vsakdanjem življenju že vključevali?

Bil je predlog za splavarjenje, podala ga je javna delavka in dejansko je bila organizacija na animatorki in javni delavki, v bistvo sta se vse dogovorili, jih peljali na splavarjenje in so preživel lep dan.(F118) Za konkretne skupinske želje stanovalcev pa se ne spomnim,(F119) na individualni ravni je en stanovalec imel željo žgati na les (F120) in si je zimski vrt dejansko na pol že spremenil v svojo delavnico, kjer lahko to vsak dan počne.(F121) Reže iz lesa, žge v les, izdeluje okraske in tako dalje.(F122) Pri tem ga ne zaviramo, ima čisto prosto pot.(F123)

4.3 Kdaj so stanovalci že bili povabljeni, da izrazijo svoje želje glede aktivnosti v domu?

Med pogovori sem spraševala stanovalce, kaj si želijo,(F124) ali pa jim dala več predlogov in so lahko nato sami izbirali, kam bi šli.(F125) Tak primer je Mozirski gaj, tja smo šli na tak način, da smo prišli na idejo med pogovorom.(F126) Res je tudi, da pri njih bolj malo naletim na ideje, da bi na primer sami rekli, gremo peči kekse ali pa gremo štrikati.(F127) Jaz mislim, da oni bolj rabijo podajanje idej in da potem sami razmislijo, kaj si bi želeli.(F128)

4.4 Kdaj so stanovalci že bili povabljeni, da izrazijo svoje želje glede jedilnika v domu?

Kuharice so povabile stanovalce, da so izrazili želje,(F129) na primer med obroki, ko jim razdeljujejo hrano, jih vprašajo, če je bilo v redu,(F130) če ima kdo kakšno željo, da lahko kar sproti razrešijo stvari.(F131)

4.5 Na koga se bi morali obrniti stanovalci, če bi želeli doseči spremembe glede vsakdanjega življenja v domu?

Jaz mislim da v prvi vrsti na socialno delavko(F132) in diplomirano sestro,(F133) ki sva v našem domu konkretno gonilna sila, (F134) je pa tudi res, da če so ideje podprte na vrhu,

potem stvar lažje gre naprej,(F135) če pa ideja ni podprta na vrhu, da je na primer pri strežnicah, čistilkah in da ni na pravi način podana naprej in vodstvo pri tem ne vidi nekega smisla, se ta ideja potem težje realizira.(F136)

- 4.6 Na kakšen način menite, da bi zaposleni lahko boljše vključevali stanovalce pri odločanju o njihovem vsakdanu?

Definitivno če bi bilo dovolj zaposlenih, bi lahko s stanovalci preživeli več časa, ne samo pri negi, hranjenju in podobno, ampak tudi pri prostočasnih aktivnostih.(F137) Po navadi imajo čas opraviti samo svoje delo.(F138) S pogovorom bi stanovalci lahko izražali želje,(F139) na zaposlenih pa je, da ideje predajajo naprej, ker če nekdo samo sliši in ne poda naprej, ideja ostane pri stanovalcu, kljub temu, da jo je izrazil.(F140) Ali pa tudi, da bi jih spodbujali, da bi v knjigo želja zapisali, kaj si želijo(F141) in bi na osnovi tega kake stvari tekom leta lahko izvedli.(F142)

- 4.7 Kakšno je vaše zadovoljstvo z možnostjo participacije oziroma vključevanja stanovalcev pri organiziranju vsakdanjega življenja?

Nekateri zaposleni jih vključujejo, nekateri pa ne.(F143) Odvisno s kakim namenom si v službi – si tukaj, da narediš kar moraš in da mine čas, ali pa če nekaj dejansko delaš s srcem.(F144) Je pa res, da veliko stanovalcev po navadi razmišlja negativno(F145) in če delavci preusmerijo pozornost in kakšen stavek drugače obrnejo, odvrtajo pozornost iz negativnih stvari in potem mogoče stanovalci vsaj za trenutek pomislijo, da nekaj pa le ni tako slabo.(F146)

5. Osebnostno načrtovanje v domu za stare

- 5.1 Kakšen pomen pripisujete osebnemu načrtovanju posameznega stanovalca pri ugotavljanju njegovih želja in potreb za vsakdanje življenje? Prosim opišite situacije!

Osebnostno se mi zdi zelo pomembno,(F147) saj ko pride človek prvič v dom, je to za njega ena najbolj stresnih situacij v življenju.(F148) Za njih kot tudi za svoje vstop v dom pri marsikomu pomeni zadnja postaja(F149) in vejo, da od tu naprej se ne bodo več selili nikamor drugam in bojo svoj konec dočakali v domu.(F150) Zaradi tega se mi zdi ob vstopu v dom pomembno sodelovanju z družino(F151) in upoštevanje stanovalčevih želj, na kakšen način bi on želel tukaj živeti.(F152) Na primer, da si uredi sobo v nekem domačem stilu, duhu, da je tudi njemu potem zaradi tega bolj prijetno.(F153)

- 5.2 Kako pomemben se vam zdi individualni (osebni) načrt pri vključevanju stanovalca v domsko življenje?

Zelo pomemben, da se res začrta, kaj so želje in potrebe stanovalca.(F154) Kot sem prej omenila, se naredi individualni načrt(F155) in se potem enkrat letno naredi tudi evalvacija.(F156) To pomeni, da se jih ponovno povpraša, če je kaka taka stvar, ki je nebi več počeli,(F157) če je kakšna stvar, ki bi jo radi počeli, (F158) tudi glede prehrane, če so kake

take stvari, ki bi jih želeli imeti na jedilniku.(F159) Drugače se pa tudi sproti preverja in vključuje stanovalce, ko pridejo k meni v pisarno,(F160) ali pa, ko se srečamo na hodniku in se pogovarjamo.(F161) Tudi na kakšnem izletu, ko smo več časa skup in lahko izrazijo želje.(F162)

5.3 Kdo skrbi za uresničevanje individualnega (osebnega) načrta in kako preverjate, ali se načrt izpolnjuje kot je treba? Kako sploh poteka uresničevanje načrta?

Pri individualnem načrtu sodelujemo socialna delavka, diplomirana sestra in pa vodja kuhinje.(F163) Evalvacije se delajo enkrat letno,(F164) po potrebi pa tudi vmes, na primer če se spremeni zdravstveno stanje.(F165) Enkrat letno se pogovorimo s stanovalci, da vidimo, kje je še maneverski prostor, kjer bi lahko napredovali,(F166) ali pa dejansko da gre za ohranjanje oz. izvajanje osnovnih prvotnih načrtanih ciljev.(F167)

5.4 Kakšno korist vidite v individualnem (osebnem) načrtovanju, torej v metodi za uspešno vključevanje ljudi v domsko življenje in tudi kasneje za njihovo dobro počutje v domu? Kakšne spremembe bi predlagali?

Pomembni so vsekakor,(F168) če so učinkoviti pa je po mojem bolj pomembno in vidno tekom leta, kako dejansko stanovalec živi in ne samo, da so stvari lepo zapisane na papirju.(F169) Ker včasih se kakšna stvar ne napiše, pa je za stanovalca pomembna, da se izvaja.(F170) Včasih so tudi kakšne momentalne odločitve bolj pomembne kot pa tisto, kar je zapisano v individualnem načrtu.(F171) Jaz mislim, da imaš podan nek okvir,(F172) vendar pa ga lahko tudi spreminjaš in se prilagajaš.(F173) Dobra sprememba bi bila, da se bi s stanovalcem večkrat preverilo, kaj piše v individualnem načrtu (F174) in po tem kaj spremenilo, če bi stanovalec imel željo po tem.(F175)

9.9 Priloga I: Odprto kodiranje intervjujev

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Ne vem, kaj naj delam.	Nevednost	Preživljanje dni	Prosti čas
A2	Včasih berem knjige.	Branje knjig	Hobi	Prosti čas
A3	Včasih grem ven na sprehod.	Sprehod	Hobi	Prosti čas
A4	Drugače pa sem v domu in se družim s stanovalci.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
A5	Ko so nas kdaj vprašali, kaj bi delali, sem povedala, da si želim večkrat peti	Želja po petju	Želje	Participacija pri organiziranju
A6	Nimam želj.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
A7	Ne sodelujem.	Ne sodeluje	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
A8	Nimam interesa.	Nima interesa	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
A9	Zaposlene povabijo, največkrat javne delavke.	Javne delavke vključujejo	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
A10	Pogovorim se s svojo prijateljico.	Pogovor s prijateljico	Stiske	Občutki
A11	Skoraj vedno, ko so.	Pogosta udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
A12	Aktivnosti se udeležujemo po želji.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
A13	Hodim na pevske vaje.	Udeležba pevskih vaj	Pevske vaje	Dejavnosti v domu
A14	Na praznovanje godov in rojstnih dni.	Rojstni dnevi in godovi	Praznovanje	Dejavnosti v domu
A15	Ob torkih nas obišče tudi župnik in imamo mašo v kapelici v domu.	Maševanje v kapelici	Sv. maša	Dejavnosti v domu
A16	Drugače pa grem tudi na kakšne nastope in predstave, ko pridejo nastopajoči v dom.	Udeleževanje nastopov	Predstave	Dejavnosti v domu
A17	Zjutraj se sama odločim, kaj bom oblekla	Lastno odločanje	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
A18	Po navadi se sama zbudim	Zbudi se sama	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
A19	Včasih me pa tudi zaposleni, ko hodijo po hodniku.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
A20	Zvečer pa se tudi sama odločim, kdaj bom odšla spat.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
A21	Kopanje imam enkrat na teden, vendar zaposleni odločijo, kateri dan in uro pride kdo na vrsto.	Določeno tedensko kopanje	Kopanje	Oskrba
A22	V sobi tudi imam svoje stvari, kjer želim	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
A23	Na okenski polici imam rože.	Rože	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
A24	Na steni pa svoje slike.	Slike	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
A25	Vse se da pogovoriti.	Izražanje skozi pogovor	Pogovor	Delovanje zaposlenih
A26	Vendar jaz nimam posebnih pripomb.	Ni pripomb	Pripombe	Občutki

A27	Tudi vse jem.	Vse je	Hrana	Vpliv na lastno življenje
A28	Ja.	Zaposleni dovolj prilagajajo	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
A29	Tako da nas vprašajo, če nam je nekaj v redu ali ne.	Spraševanje po mnenju	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
A30	Vendar to ni vedno.	Neredno spraševanje po mnenju	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
A31	Ne, nisem se kdaj počutila neslišano.	Ni občutkov neslišnosti	Slišnost potreb	Občutki
A32	Dvema javnima delavkama, ki organizirata delavnice.	Zaupanje želj javnim delavkam	Želje	Participacija pri organiziranju
A33	Ampak nimam želj.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
A34	Ko so me noge bolele, so mi jih mazali in povijali.	Mazanje in povijanje nog	Nega	Oskrba
A35	In ko sva se s prijateljico želeli iz dveh enosobnih sob prestaviti skupaj v dvosobno, so nama takoj pomagali prestaviti stvari.	Pomoč pri preselitvi	Pomoč	Delovanje zaposlenih
A36	Sem želela brati knjige.	Branje knjig	Hobiji	Prosti čas
A37	So mi jih prinesli nekaj.	Prinašanje knjig	Preskrbljenost	Delovanje zaposlenih
A38	Ni bilo takega primera.	Upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
A39	Da se bi upoštevala želja, se bi pogovorila se z zaposlenimi.	Pogovor za upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
A40	Ja, tak nimamo veliko dejavnosti.	Ni veliko dejavnosti	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
A41	Tako da se jih večinoma udeležim.	Pogosta udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
A42	Na kopanje.	Ni vpliva na kopanje	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
A43	Vendar to sami organizirajo zato, da je red.	Organiziranje za ohranjanje redu	Organiziranje	Oskrba
A44	Jaz nisem za to.	Nima interesa	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
A45	Sem že malo stara in zato nimam nekih želj, moram priznati.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
A46	Kuharica upošteva želje glede hrane.	Upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
A47	Vpraša nas, kaj si želimo jesti.	Spraševanje po željah	Želje	Delovanje zaposlenih
A48	Se ne spomnim.	Ni spomina po izražanju želj	Želje	Participacija pri organiziranju
A49	Kuharica nas vsak teden vpraša, česa že dolgo nismo jedli.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
A50	In bi si želeli imeti na jedilniku.	Želja po določeni hrani	Želje	Participacija pri organiziranju
A51	Javni delavki.	Obračanje na javni delavki	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
A52	Socialno delavko.	Obračanje na socialno delavko	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
A53	Da bi jih vprašali, kaj si želijo.	Spraševanje po željah	Spraševanje	Delovanje zaposlenih

A54	Vendar jaz tako nimam potrebe po tem.	Brez potrebe po izražanju želj	Želje	Participacija pri organiziranju
A55	Ker sem že stara in zato ne zmorem več toliko stvari.	Nezmogljivost zaradi starosti	Staranje	Občutki
A56	V redu.	Zadovoljnost z možnostjo participacije	Zadovoljstvo	Občutki
B1	Vsak dan sproti.	Sprotno odločanje	Preživljanje dni	Prosti čas
B2	Če je kakšna organizirana dejavnost, grem tja.	Sodelovanje	Organizirane dejavnosti	Prosti čas
B3	Drugače pa telovadim.	Telovadba	Hobi	Prosti čas
B4	Berem knjige.	Branje knjig	Hobi	Prosti čas
B5	Grem na sprehod.	Sprehod	Hobi	Prosti čas
B6	Se družim s prijatelji.	Druženje s prijatelji	Socializacija	Prosti čas
B7	Sem povedala kdaj svoje želje zaposlenim.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
B8	Na primer glede prehranjevanja.	Želja po večjem vplivu	Hrana	Vpliv na lastno življenje
B9	Interesnih dejavnosti, aktivnosti.	Želja po večjem vplivu	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
B10	Konkretno ne organiziram.	Ne organizira	Organiziranje aktivnost	Participacija pri organiziranju
B11	Povem pa, če me kaj moti.	Izražanje nezadovoljstva	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
B12	Ali pa omenim, če si kaj želim.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
B13	Družabnici sta fajni, srčni	Srčnost družabnic	Odnos	Delovanje zaposlenih
B14	Nas razumeta.	Razumevanje družabnic	Odnos	Delovanje zaposlenih
B15	Nas vključujeta.	Vključevanje družabnic	Odnos	Delovanje zaposlenih
B16	Pogovorim se lahko s socialno delavko.	Pogovor s socialno delavko	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B17	Zna prisluhniti, če mam kakšen osebni problem, da kakšen nasvet.	Pogovor s socialno delavko	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B18	Jaz se vsega udeležujem.	Udeleževanje vsega	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
B19	Sploh če pride kdo nastopat.	Udeleževanje nastopov	Predstave	Dejavnosti v domu
B20	Smo skoraj vsi stanovalci prisotni, tisti, ki lahko pridemo	Prisotnost samostojno gibljivih stanovalcev	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
B21	Tisti, ki ležijo, pa tako ne morajo priti.	Nepresotnost nesamostojno gibljivih stanovalcev	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
B22	Pevski zbor.	Udeležba pevskih vaj	Pevske vaje	Dejavnosti v domu
B23	Telovadba.	Udeležba telovadbe	Šport	Dejavnosti v domu
B24	Organizirane delavnice.	Udeležba organiziranih delavnic	Delavnice	Dejavnosti v domu
B25	Glede časa obrokov ne bi ničesar spreminjala, ker se mi vse zdi ustrezno urejeno.	Ustrezna ureditev	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
B26	Tudi o sobi lahko sama odločam, kje imam svoje stvari.	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje

B27	Če bi želela prestaviti mizo na primer, bi rekla družabnici, pa bi zrihtala.	Pomoč pri urejanju prostora	Pomoč	Delovanje zaposlenih
B28	Tudi glede oblačil sem samoiniciativna	Samoiniciativnost	Oblčila	Vpliv na lastno življenje
B29	Jaz sem gibljiva in se sama oblačim	Oblačenje brez pomoči	Oblčila	Vpliv na lastno življenje
B30	Sama se tuširam	Tuširanje brez pomoči	Kopanje	Oskrba
B31	Drugače je pri stanovalcih, ki niso gibljivi.	Umivanje s pomočjo zaposlenih	Kopanje	Oskrba
B32	Ampak drugače vsem ustrežejo.	Zaposleni ustrežejo stanovalcem	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B33	Odločam se lahko tudi glede časa zbujanja.	Lastno odločanje	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
B34	In sama določim čas spanja.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
B35	Razen če bi slučajno prišlo do kakšne situacije, ki bi to spremenila, vendar mi tudi ne bi bil problem.	Prilagajanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
B36	Glede odhoda iz doma pa je tako, da moraš nekomu od zaposlenih povedati, da greš.	Obveščanje o izhodu	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
B37	Sploh če te ni za obrok, da ne kuhajo odveč.	Odvečno kuhanje	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B38	Vendar pa sploh ni problema, če greš iz doma.	Prost izhod	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
B39	Lahko dobiš kaj drugega, če ne ješ.	Prilagajanje hrane glede na okus	Hrana	Vpliv na lastno življenje
B40	To je mali dom in se to da narediti.	Prilagajanje zaradi majhnosti doma	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B41	Če ima kdo kakšen pregled v času kosila na primer, ti dajo hrano prej, ali pa jo dajo na stran in ti jo kasneje pogrejejo.	Prilagajanje časa obrokov	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B42	Samo pogovoriti se moraš.	Pogovor za prilagajanje	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B43	Sploh če je kaj glede zdravstvenega stanja moraš to povedati ko pride zdravnik ali pa glavni sestri.	Zaupanje težav zdravstvenemu osebju	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B44	Ja.	Zaposleni dovolj prilagajajo	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B45	Nimam pripomb.	Brez pripomb	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B46	Ne omejujejo nas.	Brez omejitev	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B47	To pokažejo tako, da so do nas spoštljivi in razumevajoči.	Spoštljivi in razumevajoči zaposleni	Odnos	Delovanje zaposlenih
B48	Ne.	Ni občutkov nemoči in neslišnosti	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
B49	Tukaj sploh ni problemov.	Ni težav pri izražanju želja	Želje	Delovanje zaposlenih
B50	Vedno ti nekdo prisluhne.	Zaposleni prisluhnejo	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B51	Kar je za človeka zelo pomembno.	Pomembnost slišnosti	Pogovor	Delovanje zaposlenih

B52	Pogovorimo se lahko z družabnicami.	Pogovor z družabnicami	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B53	Tudi s socialno delavko.	Pogovor s socialno delavko	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B54	Ko smo želeli iti na izlet, da bi kaj videli.	Želja po izletu	Želje	Participacija pri organiziranju
B55	Življenje je lahko še kar razgibano, ko nam vremenske razmere to dopuščajo.	Razgibanost v času dobrega vremena	Preživljanje dni	Prosti čas
B56	Ni še bilo takega primera.	Upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
B57	Pogovoriti se z družabnicami.	Pogovor z družabnicami	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B58	Npr. o tem, kaj bi bilo pametno, da bi še lahko naredili.	Pogovor o spremembah	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B59	Imamo možnost, da jih zavrremo, seveda.	Možnost zavračanja	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
B60	Na primer če se ne počutiš dobro, pač ne greš na dejavnost.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
B61	Niti ne bi bilo prav, da bi koga silili.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
B62	Kar sem si želela, je še vedno bilo uslišano.	Vse želje uslišane	Želje	Delovanje zaposlenih
B63	Zato pa sploh nisem razmišljala, kaj bi še.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
B64	Meni je najbolj pomembno samo zdravje.	Pomembnost zdravja	Staranje	Občutki
B65	Jaz mislim da kar dovolj.	Zadostna mera vključevanja	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
B66	Ko so nas vprašali, kaj bi si sami želeli početi.	Spraševanje po željah	Želje	Delovanje zaposlenih
B67	Ko so nas vprašali, kaj bi si želeli jesti.	Želja po določeni hrani	Želje	Participacija pri organiziranju
B68	Mogoče smo se kdaj skupaj to pogovarjali.	Pogovor o aktivnostih	Pogovor	Delovanje zaposlenih
B69	Tam pa smo tako lahko izrazili svoje želje, če smo jih imeli.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
B70	To pa tako ali tako.	Izražanje želj glede jedilnika	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
B71	Vedno pride kuharica v jedilnico.	Kuharičina prisotnost v jedilnici	Odnos	Delovanje zaposlenih
B72	Nas vpraša, kaj že dolgo nismo jedli.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
B73	Kaj bi radi jedli.	Želja po določeni hrani	Želje	Participacija pri organiziranju
B74	Mi si lahko to dovolimo, ker je to tako mali dom.	Prilagajanje zaradi majhnosti doma	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B75	Če bi nas bilo tristo ali pa štiristo, tam tako vete, da take možnosti nimajo.	Slabše prilagajanje v večjih domovih	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
B76	Nazadnje smo omenili, da že dolgo nismo jedli jajc.	Želja po jajcih	Hrana	Vpliv na lastno življenje
B77	Jih je kuharica nato vključila v jedilnik za naslednji teden.	Upoštevanje želj	Hrana	Vpliv na lastno življenje
B78	Socialno delavko.	Obračanje na socialno delavko	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju

B79	Družabnici.	Obračanje na družabnici	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
B80	Tisti, ki smo bolj aktivni, bi morali prispevati kakšne ideje, ne samo deliti kritiko.	Prispevanje idej	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
B81	Stanovalci bi se lahko med sabo pogovarjali, kaj si želimo.	Pogovori o željah med stanovalci	Želje	Participacija pri organiziranju
B82	In nato to predlagali naprej zaposlenim.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
B83	Jaz se maksimalno vključujem v vse stvari.	Udeleževanje vsega	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
B84	Tako da sem zadovoljna.	Zadovoljnost z možnostjo participacije	Zadovoljstvo	Občutki
B85	Enostavno ne morem reči, da imam kako pripombo.	Ni pripomb	Pripombe	Občutki
B86	Ker se s pravo besedo lahko vse pogovoriš.	Spoštljiv pogovor	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
C1	Če se kaj dogaja v domu in me posedejo v voziček, grem tja.	Sodelovanje na aktivnostih	Preživljanje dni	Prosti čas
C2	Če ne pa večinoma počivam v postelji.	Poležavanje	Preživljanje dni	Prosti čas
C3	Nisem sodelovala.	Ne sodeluje	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
C4	Nimam nekih želj.	Brez želj po vplivu	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
C5	Sem taka, da nočem bit komu v napoto.	Občutki bremena	Stiske	Občutki
C6	Ne sodelujem.	Ne sodeluje	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
C7	Družabnice, ko me vključujejo da sodelujem na raznoraznih delavnicah.	Družabnice vključujejo	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
C8	To pa ne vem, če je kdo tak, da bi mu lahko zaupala.	Nezaupanje zaposlenim	Stiske	Občutki
C9	Če mam kako stisko, zadržim za sebe.	Zadrževanje stisk zase	Stiske	Občutki
C10	Vnukinji povem, kaj me muči.	Deljenje stisk z vnukinjo	Stiske	Občutki
C11	Jaz sem celo življenje bila taka, da sem pomagala drugim, sedaj pa nimam nič.	Občutki nevhvaležnosti in osamljenosti	Stiske	Občutki
C12	So vsi pozabili na mene in to me zelo boli.	Bolečina zaradi pozabljenosti	Stiske	Občutki
C13	Občasno grem.	Občasna udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
C14	Bi želela bolj pogosto.	Želja po pogostejši udeležbi	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
C15	Vendar včasih zaradi zdravja ne morem.	Zdravje omejuje udeležbo aktivnosti	Staranje	Občutki
C16	Če so kdaj kaki nastopi.	Udeleževanje nastopov	Predstave	Dejavnosti v domu
C17	Pozimi smo tudi trli orehe	Trenje orehov	Delavnice	Dejavnosti v domu
C18	enkrat smo tudi izdelovali adventne venčke	Izdelovanje adventnih venčkov	Delavnice	Dejavnosti v domu
C19	vendar ker nimam toliko moči več v rokah, sem bolj malo pomagala.	Slabša motorna zmogljivost	Staranje	Občutki

C20	Zdravstvena delavka kar sama vzame oblačila iz omare.	Izbira zaposlenih	Oblučila	Vpliv na lastno življenje
C21	Ne komandiram je jaz.	Izbira zaposlenih	Oblučila	Vpliv na lastno življenje
C22	Če bi res mela neko željo, bi ji verjetno rekla.	Izražanje želj	Oblučila	Vpliv na lastno življenje
C23	Tako pač kar vzame, dam jaz pol gor.	Izbira zaposlenih	Oblučila	Vpliv na lastno življenje
C24	Nočem dajat kakih pritožb.	Brez želje po pritoževanju	Pripombe	Občutki
C25	Ali pa da bi se kaj upirala.	Brez želje po upiranju	Slišnost potreb	Občutki
C26	Hrana mi je tudi v redu.	Zadovoljstvo s hrano	Zadovoljstvo	Občutki
C27	Nimam pripomb.	Ni pripomb	Pripombe	Občutki
C28	Tudi meni se kdaj kaj ni posrečilo, tako da ne morem kaj reči.	Ne obsoja zaradi podobnih izkušenj	Pripombe	Občutki
C29	Drugače pa zvečer zaspim ko pač zaspim.	Lastna volja	Spanje	Vpliv na lastno življenje
C30	Zjutraj pa me po navadi zbudijo delavci.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
C31	Sploh takrat, ko pridejo zelo zgodaj, okoli pol petih.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
C32	Da mi zamenjajo pleničko.	Menjava plenice	Nega	Oskrba
C33	Zadnjič nekaj nisem jedla, ker nisem marala.	Opustitev obroka	Hrana	Vpliv na lastno življenje
C34	Sem pustila hrano.	Opustitev obroka	Hrana	Vpliv na lastno življenje
C35	Nisem pa bila toliko lačna, da bi komu rekla za kaj drugega.	Opustitev obroka	Hrana	Vpliv na lastno življenje
C36	Niti nočem se pritoževati.	Brez želje po pritoževanju	Pripombe	Občutki
C37	Nekateri se, nekateri pa ne.	Prilagajanje določenih zaposlenih	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
C38	Niso vse sestre podobne.	Zaposleni niso vsi enaki	Odnos	Delovanje zaposlenih
C39	Ene so drugačne od drugih.	Zaposleni med seboj drugačni	Odnos	Delovanje zaposlenih
C40	Potem sem pa rajši kar tiho.	Raje je tiho	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
C41	Da se nebi kregala s kom.	Noče se kregati	Odnos	Delovanje zaposlenih
C42	Z enimi se bolj razumem, z drugimi pa manj.	Različno razumevanje z zaposlenimi	Odnos	Delovanje zaposlenih
C43	Niti ne.	Ni občutkov nemoči in neslišnosti	Slišnost potreb	Občutki
C44	Jaz sem taka, da se nočem pritoževati.	Brez želje po pritoževanju	Pripombe	Občutki
C45	Kaki sestri.	Zaupanje želj medicinski sestri	Želj	Participacija pri organiziranju
C46	Ali pa družabnici.	Zaupanje želj družabnici	Želj	Participacija pri organiziranju
C47	Ko sem želela, da me posedejo na voziček.	Neupoštevanje želj	Želj	Delovanje zaposlenih
C48	Ali pa nazaj na posteljo.	Neupoštevanje želj	Želj	Delovanje zaposlenih
C49	Nekajkrat me niso posedli na voziček, ko sem želela.	Neupoštevanje želj	Želj	Delovanje zaposlenih

C50	Ko sem jih prosila, da mi zaprejo okno, ker me je zeblo.	Neupoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
C51	Ga tudi niso, ker naj bi bil slab zrak v sobi.	Neupoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
C52	Prosim zaposlene za pomoč.	Prošnja zaposlenim za pomoč	Pomoč	Delovanje zaposlenih
C53	Poveš, da nisi pri volji	Izražanje nejevolje	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
C54	Pa te ne silijo.	Zaposleni ne silijo	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
C55	Jaz se ne pritožujem rada.	Brez želje po pritoževanju	Pripombe	Občutki
C56	Lahko bi me večkrat vprašali po mnenju.	Pogostejše spraševanje mnenja	Spraševanje	Delovanje zaposlenih
C57	Samo tako nimam nekih želj.	Brez želj po vplivu	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
C58	Da so me vprašali za mnenje.	Spraševanje o mnenju	Spraševanje	Delovanje zaposlenih
C59	Morda ob prihodu v dom.	Izražanje želj ob prihodu v dom	Želje	Participacija pri organiziranju
C60	Kuharica nas v jedilnici vpraša.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
C61	Če nam je dobro.	Vprašanja o zadovoljstvu s hrano	Hrana	Vpliv na lastno življenje
C62	Če želimo kaj posebnega naslednjič.	Želja po določeni hrani	Želje	Participacija pri organiziranju
C63	Ne vem.	Brez idej	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
C64	Jaz sem pa tako taka, da se prilagajam.	Prilagodljivost	Zadovoljstvo	Občutki
C65	Da bi nas večkrat vprašali o tem, kaj si želimo.	Vključevanje preko spraševanja	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
C66	Jaz nočem biti breme nikomur.	Občutki bremena	Stiske	Občutki
C67	Nočem se nič pritoževati ali kregati.	Brez želje po pritoževanju ali kreganju	Pripombe	Občutki
D1	Če je za tisti dan določena skupinska dejavnost, grem tja pogledat.	Sodelovanje	Organizirane dejavnosti	Prosti čas
D2	Se sproti odločam, kar mi paše.	Sprotno odločanje	Preživljanje dni	Prosti čas
D3	Ko smo se pogovarjali z družabnicama in stanovalci o idejah, kaj bi delali.	Pogovor o idejah	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
D4	To pa ne vem.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
D5	Povem kake so moje želje.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
D6	Omenim, če me kaj moti.	Izražanje pripomb	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
D7	Moja prijateljica, s katero se družim.	Druženje s prijatelji	Socializacija	Prosti čas
D8	Zaposlene.	Zaposlene vključujejo	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
D9	Na prijateljice.	Deljenje stisk s prijateljicami	Stiske	Občutki
D10	Če bi me kaj motilo tudi na socialno delavko.	Izražanje pripomb socialni delavki	Pripombe	Občutki

D11	Sem kar aktivna.	Pogosta udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
D12	Vedno ko je kakšna aktivnost, me posedejo na voziček in se pridružim ostalim stanovalcem.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
D13	Pevski zbor.	Udeležba pevskih vaj	Pevske vaje	Dejavnosti v domu
D14	Bralne urice.	Udeležba bralnih uric	Branje	Dejavnosti v domu
D15	Izleti.	Udeležba izletov	Izleti	Dejavnosti v domu
D16	Kakšne ustvarjalne delavnice.	Udeležba ustvarjalnih delavnic	Delavnice	Dejavnosti v domu
D17	Nastopi raznih pevskih skupin.	Udeleževanje nastopov	Predstave	Dejavnosti v domu
D18	Lahko povem, če imam željo obleči kaj posebnega.	Izražanje želj	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
D19	Drugače me pa po navadi fajn uredijo na kopanju.	Učinkovito kopanje	Kopanje	Oskrba
D20	To je določen urnik za stanovalce.	Določen urnik kopanja	Kopanje	Oskrba
D21	Zaposleni vse organizirajo.	Organizacija s strani zaposlenih	Organiziranje	Oskrba
D22	Hrana je tudi vsak dan ob isti uri.	Določen čas obrokov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
D23	Nimam pripomb.	Ni pripomb o hrani	Pripombe	Občutki
D24	Zaspim ko zaspim.	Lastna volja	Spanje	Vpliv na lastno življenje
D25	Se pa zbudim kdaj zjutraj, ko zaposleni glasno hodijo po hodniku.	Zbujanje zaradi hrupa	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
D26	Lahko si pa prilagajam sobo.	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
D27	Je vedno po moje.	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
D28	Za božič si postavim jelko in jaslice.	Božično okraševanje	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
D29	Na steni imam slike.	Slike	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
D30	Tam na omari imam še svoje zvočnike.	Zvočniki	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
D31	Vprašajo, če bi kaj drugega.	Prilagodljivost zaposlenih	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
D32	Ja.	Prilagodljivost zaposlenih	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
D33	Včasih vprašajo, če vse štima.	Spraševanje o mnenju	Spraševanje	Delovanje zaposlenih
D34	Mogoče, vendar se zdaj ne spomnim.	Ni spomina neslišnosti	Slišnost potreb	Občutki
D35	Družabnicam.	Zaupanje želj družabnicam	Želje	Participacija pri organiziranju
D36	Socialni delavki.	Zaupanje želj socialni delavki	Želje	Participacija pri organiziranju
D37	Ko sem kdaj potrebovala pomoč pri opravljanju telefona.	Pomoč pri opravljanju telefona	Pomoč	Delovanje zaposlenih
D38	Fotografiranje.	Pomoč pri fotografiranju	Pomoč	Delovanje zaposlenih
D39	Ne spomnim se.	Ne spomni se neupoštevanih želj	Želje	Delovanje zaposlenih

D40	Povedati nekomu.	Pogovor za upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
D41	Poveš, da ti nekaj ne paše.	Izražanje nezadovoljstva	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
D42	Te ne morejo prisilit.	Zaposleni ne silijo	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
D43	Ne vem točne stvari.	Se ne spomni	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
D44	Kar pogosto se skupaj pogovarjamo o tem.	Pogosti pogovori o željah	Želje	Delovanje zaposlenih
D45	Kaj se bi si želeli delati v prostem času.	Želje o prostem času	Želje	Delovanje zaposlenih
D46	Verjetno z vprašanji o raznoraznih zadevah.	Vprašanja zaposlenih	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
D47	Ne spomnim se točnih stvari.	Ni spomina po izražanju želj	Želje	Participacija pri organiziranju
D48	Po navadi se o aktivnostih pogovarjamo tako mimogrede.	Sprotni pogovori	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
D49	Kuharica nas kar pogosto vpraša o tem.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
D50	Posebej takrat, ko smo vsi skupaj v jedilnici.	Spraševanje v jedilnici	Hrana	Vpliv na lastno življenje
D51	Verjetno na socialno delavko.	Obračanje na socialno delavko	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
D52	Ali pa glavno sestro.	Obračanje na glavno sestro	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
D53	Da bi nas vprašali, kaj točno hočemo.	Spraševanje po željah	Želje	Participacija pri organiziranju
D54	Potem tudi probali to zagotoviti.	Zagotavljanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
D55	Lahko bi bilo boljše, lahko bi bilo slabše.	Nevtralnost zadovoljstva	Zadovoljstvo	Občutki
E1	Ustvarjam.	Ustvarjanje	Hobi	Prosti čas
E2	Z lesom se ukvarjam.	Lesarstvo	Hobi	Prosti čas
E3	Puzzle sestavljam.	Sestavljanke	Hobi	Prosti čas
E4	Urejam okolico v domu, mam tudi veliko orodja.	Urejanje okolice	Hobi	Prosti čas
E5	Tudi zaposlene vejo kam priti, če kaj rabijo.	Nudenje pomoči zaposlenim	Socializacija	Prosti čas
E6	Ko smo se pogovarjali, kaj bi še lahko počeli.	Pogovori o aktivnostih	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
E7	Na primer ko so prazniki, pa razmišljamo o tem, kako bomo okrasili prostore.	Okraševanje prostorov	Delavnice	Dejavnosti v domu
E8	Jaz potem iz lesa izdelujem okraske.	Lesarstvo	Hobi	Prosti čas
E9	Tu ni nobenega problema, ker me zaposleni vprašajo o mnenju in željah.	Spraševanje o željah in mnenju	Spraševanje	Delovanje zaposlenih
E10	Sodelujem tako, da podelim kakšno svojo idejo, če jo imam.	Deljenje idej	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
E11	Vsi zaposleni.	Vključujejo vsi zaposleni	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
E12	Kar se tiče osebja, ni problema.	Zaupanje zaposlenim	Stiske	Občutki
E13	Od prvega do zadnjega.	Zaupanje zaposlenim	Stiske	Občutki
E14	Nekaj pa povem ali hčerki.	Zaupanje stisk hčerki	Stiske	Občutki

E15	Ali socialni delavki.	Zaupanje stisk socialni delavki	Stiske	Občutki
E16	Jaz nimam nobenega problema.	Ni problemov	Stiske	Občutki
E17	Kar pogosto.	Pogosta udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
E18	Če mi je všeč nekaj in sem pri volji, grem, če pa mi ni, pa ne grem.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
E19	Turnir v človek ne jezi se.	Tekmovanje v igri Človek ne jezi se	Tekmovanje	Dejavnosti v domu
E20	Grem tudi na kakšne izlete.	Udeležba izletov	Izleti	Dejavnosti v domu
E21	Piknike.	Udeležba piknikov	Piknik	Dejavnosti v domu
E22	Urejanje okolice.	Urejanje okolice	Hobi	Prosti čas
E23	Udeležim se tudi rojstnih dni.	Rojstni dnevi	Praznovanje	Dejavnosti v domu
E24	Grem na nastop, kadar pride v dom moj vnuk igrat harmoniko.	Udeležba nastopov vnuka	Predstave	Dejavnosti v domu
E25	Glede hrane nas kuharica vedno sprašuje.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E26	Kako se nam zdi.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E27	Če mamo kake posebne želje.	Spraševanje po željah	Želje	Delovanje zaposlenih
E28	Zajtrkujem jaz ne, ker mi ne paše.	Ne zajtrkuje	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E29	Me pa vedno kuharica vpraša, če bi kaj drugega.	Prilagajanje obrokov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E30	Prilagaja se vsem, tudi če ima kdo na primer sladkorno.	Prilagajanje obrokov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E31	Ure obrokov mi ustrezajo.	Ustrezne ure obrokov	Zadovoljstvo	Občutki
E32	Pa tudi če greš kam ker maš kaj za zrihtat, lahko ješ prej ali pa ko prideš nazaj.	Prilagajanje časa obrokov	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
E33	Tako da se nam kar prilagajajo.	Prilagajanje obrokov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E34	Tudi čas spanja je čisto po moje.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
E35	Ko hočem grem spat.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
E36	Ko se naspim vstanem.	Lastno odločanje	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
E37	Kar pa se tiče same sobe, je pač določeno, tako kot je.	Določena postavitev	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
E38	Mogoče bi tudi upoštevali neke želje.	Upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
E39	Jaz nimam potrebe po tem.	Ni potrebe po urejanju	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
E40	Kuharica nas vpraša, če kaj ne jemo.	Vprašanja kuharice o hrani	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E41	Nam potem lahko naredi kaj drugega.	Prilagajanje obrokov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E42	Pogovor vse razreši.	Reševanje težav s pogovorom	Pogovor	Delovanje zaposlenih
E43	Ja.	Zaposleni dovolj prilagajajo	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
E44	To pokažejo preko pogovorov in vprašanj o željah.	Spraševanje po željah	Želje	Delovanje zaposlenih

E45	Ni bilo takega primera.	Ni občutkov nemoči in neslišnosti	Slišnost potreb	Občutki
E46	Komurkoli od zaposlenih.	Zaupanje vsem zaposlenim	Odnos	Delovanje zaposlenih
E47	Nič mi ne pade na misel, ker nisem imel nikoli nekih konkretnih želj.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
E48	Kar pa pride sproti, mi pa po navadi vedno ustrežejo.	Zaposleni vedno ustrežejo	Pomoč	Delovanje zaposlenih
E49	Na primer takrat, ko potrebujem kaj za svojo delavnico.	Zagotavljanje pripomočkov za delavnico	Preskrbljenost	Delovanje zaposlenih
E50	Je pa res, da ko sem si v zimskem vrtu naredil svojo mini lesarsko delavnico.	Lesarstvom	Hobi	Prosti čas
E51	Sem vprašal zaposleno za dovoljenje in mi je dovolila.	Vzpostavitev delavnice	Aktivnosti	Participacija pri organiziranju
E52	Ni bilo takega primera.	Ni neupoštevanih želj	Želje	Delovanje zaposlenih
E53	Pogovoriti se z zaposlenimi.	Pogovor z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih
E54	Vseeno s kom, saj so za mene kot družina.	Zaposleni kot družina	Odnos	Delovanje zaposlenih
E55	Od čistilke do direktorja.	Zaposleni kot družina	Odnos	Delovanje zaposlenih
E56	Enostavno se ne udeležiš, ni problema.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
E57	Nobenega ne silijo v nič.	Zaposleni ne silijo	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
E58	Ne spomnim se kaj takega.	Se ne spomni	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
E59	Jaz sem zadovoljen.	Zadovoljnost vključenosti pri odločanju	Zadovoljstvo	Občutki
E60	Se vedno pogovarjajo z mano.	Pogovor z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih
E61	Me sprašujejo, če sem zadovoljen.	Spraševanje po zadovoljstvu	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
E62	Vprašajo nas.	Vključevanje preko spraševanja	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
E63	Ko smo se pogovarjali, kaj bi v domu še lahko počeli za popestritev.	Pogovori o željah med stanovalci	Želje	Participacija pri organiziranju
E64	Vsak dan nas kuharica, ko deli hrano, vpraša.	Spraševanje o željah glede jedilnika	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E65	Če smo zadovoljni.	Vprašanja o zadovoljstvu s hrano	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E66	Kaj bi si še želeli jesti.	Spraševanje o željah glede jedilnika	Hrana	Vpliv na lastno življenje
E67	Na kogarkoli od zaposlenih.	Obračanje na zaposlene	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
E68	S pogovori.	Vključevanje preko pogovorov	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
E69	Sploh z nepokretnimi stanovalci, da se ne bi počutili zapostavljene.	Pogovor z nemobilnimi stanovalci	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
E70	Jaz sem zadovoljen.	Zadovoljstvo z možnostjo participacije	Zadovoljstvo	Občutki

F1	Z vsakim stanovalcev se ob sprejemu v dom naredi individualni načrt.	Načrtovanje ob sprejemu	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F2	Se pogovorimo o stvareh, ki so jih radi počeli še pred vstopom v dom.	Aktivnosti iz preteklosti	Raziskovanje življenjskega sveta	Socialno delo
F3	Kaj so tiste aktivnosti, s katerimi bi želeli nadaljevati tu v domu.	Aktivnosti v domu	Raziskovanje življenjskega sveta	Socialno delo
F4	Mi jim predstavimo te aktivnosti.	Predstavitev aktivnosti	Preskrbljenost	Delovanje zaposlenih
F5	In jih na njih povabimo.	Povabilo na aktivnosti	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
F6	Oni se pa potem odločijo, ali se jih udeležijo, ali ne.	Udeleževanje aktivnosti po želji	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
F7	Imajo pa tudi možnost izraziti svoje želje.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
F8	Izraziti predloge.	Prispevanje idej	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
F9	Ki pa jih skupaj z zaposlenimi, če je možno, realiziramo.	Realizacija želj in predlogov	Želje	Delovanje zaposlenih
F10	Eni stanovalci se radi pogovarjajo o vsem.	Pogovor o vseh temah	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F11	Ni tem, o katerih ne bi govorili.	Pogovor o vseh temah	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F12	Eni pa se nekaterih tem izogibajo.	Izogibanje nekaterih tem	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F13	Da bi stanovalci želeli še več vplivati, ne vem, če imajo željo.	Brez želj po vplivu	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
F14	Lahko sproti izrazijo tisto, kar si želijo.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
F15	Na začetku so svojci tisti, ki jih spremljajo, sploh tiste prve mesece.	Spremljava svojcev	Integracija v dom	Socialno delo
F16	Če imajo socialno mrežo dobro priskrbljeno, so definitivno svojci ključnega pomena pri vključevanju v dom.	Svojci vključujejo	Integracija v dom	Socialno delo
F17	Drugače v samem domu bi pa rekla zdravstveni kader.	Zdravstveni kader vključuje	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
F18	Veliko časa preživi z njimi.	Zdravstveni kader veliko časa s stanovalci	Odnos	Delovanje zaposlenih
F19	Tudi družabnice, ki so javne delavke.	Družabnice vključujejo	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
F20	Kot socialna delavka bi rekla, da mogoče meni pridejo takrat, ko so kake težave.	Pogovor s socialno delavko	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F21	O vsakodnevnih različnih stvareh se pa bolj z ostalimi pogovarjajo.	Pogovor o vsakodnevnih stvareh	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F22	Na zaposlene, katerim zaupajo.	Zaupanje zaposlenim	Stiske	Občutki
F23	Velikokrat sem to tudi jaz, torej socialna delavka.	Zaupanje stisk socialni delavki	Stiske	Občutki
F24	Ali pa svojim svojem.	Zaupanje stisk svojem	Stiske	Občutki

F25	In svojim prijateljem.	Zaupanje stisk prijateljem	Stiske	Občutki
F26	Pevski zbor.	Udeležba pevskih vaj	Pevske vaje	Dejavnosti v domu
F27	Ustvarjalne delavnice.	Udeležba ustvarjalnih delavnic	Delavnice	Dejavnosti v domu
F28	Okraševanje prostorov.	Okraševanje prostorov	Delavnice	Dejavnosti v domu
F29	Nastopi glasbenih skupin.	Nastopi glasbenih skupin	Predstave	Dejavnosti v domu
F30	Nastopi raznih osnovnih šol.	Nastopi osnovnih šol	Predstave	Dejavnosti v domu
F31	In vrtcev.	Nastopi vrtcev	Predstave	Dejavnosti v domu
F32	Pevskih zborov.	Nastopi pevskih zborov	Predstave	Dejavnosti v domu
F33	Potem gremo včasih na tudi kakšen izlet.	Udeležba izletov	Izleti	Dejavnosti v domu
F34	Štrikamo.	Delavnica štrikanja	Delavnice	Dejavnosti v domu
F35	Ko je zunaj lepo vreme, gremo na sprehod.	Sprehod	Šport	Dejavnosti v domu
F36	Ali pa urejamo okolico doma.	Urejanje okolice	Urejanje okolice doma	Dejavnosti v domu
F37	Pri prehrani lahko dajo predloge.	Podajanje predlogov	Hrana	Vpliv na lastno življenje
F38	Jedilnik se vedno v naprej pripravi.	Priprava jedilnika	Organiziranje	Delovanje zaposlenih
F39	Lahko sodelujejo pri oblikovanju jedilnika.	Oblikovanje jedilnika	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
F40	To ma sicer kuhinja prek.	Priprava jedilnika	Organiziranje	Delovanje zaposlenih
F41	Ko stanovalcem deli hrano, ji lahko rečejo, če kaj ne marajo.	Izražanje mnenja o hrani	Želje	Participacija pri organiziranju
F42	Te hrane kuharica naslednjič ne bo dala v jedilnik.	Upoštevanje želj glede hrane	Želje	Delovanje zaposlenih
F43	Drugače treba je pač gledati, da je hrana čimbolj raznolika.	Raznolika hrana	Hrana	Vpliv na lastno življenje
F44	Glede oblačil je moja želja, da lahko sodelujejo.	Sodelovanje pri izbiri	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
F45	Sploh tisti, ki se sami oblačijo, se tako oblečejo, kakor sami želijo.	Oblachenje po lastni volji	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
F46	Pri ostalih pa se mi zdi pomembno, da stanovalcu pokažejo oblačilo in da lahko sodeluje pri tem, ali mu je tisto všeč in bi imel oblečeno.	Lastno odločanje	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
F47	Potem pri urejanju okolja zunaj je pomembno, da imajo v toplejših časih zagotovljeno možnost sodelovanja pri posejanju rož.	Posejanje rož	Urejanje okolice doma	Dejavnosti v domu
F48	Pri pletju.	Pletje	Urejanje okolice doma	Dejavnosti v domu
F49	Pri urejanju gredice.	Urejanje gredice	Urejanje okolice doma	Dejavnosti v domu
F50	Tudi glede same notranjosti doma, da sodelujejo s svojimi izdelki, da se popestri na primer hodnik, jedilnica in tako.	Popestritev doma z izdelki	Urejanje okolice doma	Dejavnosti v domu

F51	Na primer, da jim ne bi bila vseč postavitev sobe, se postelje lahko premikajo.	Premikanje postelj	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F52	Omare pa so na istem mestu.	Nepremične omare	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F53	Če bi bilo zelo zaželeno, si bi lahko tudi kakšen majhen kos pohištva prinesli od doma in ga dali v svojo sobo, na primer nočno omarico.	Pohištvo od doma	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F54	Zaželeno je, da imajo kake slike.	Slike	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F55	Da si lahko sobo naredijo sebi čimbolj domačo.	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F56	Eni niti nimajo interesa svojcev, da bi jim pomagali pri tem.	Nezainteresirani svojci	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F57	So pa tudi primeri, ko imajo potem eni v sobah preveč stvari, in jih moramo po tem nekako omejiti.	Omejevanje stvari	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F58	Saj je v prvi vrsti, da je prostor zračen.	Zračnost prostora	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F59	Da tudi če pride do česarkoli, da ni dostop do postelje oziroma po celotni sobi toliko onemogočen, da mi ne bi morali dostopati do stanovalca.	Dostopnost	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F60	Smo že meli primer, da smo skupaj s stanovalcem uredili sobo, ker je bilo preveč stvari.	Pospravljanje	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F61	Smo mu to tudi lepo razložili skozi pogovor.	Pogovor o urejanju sobe	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F62	Oni so dejansko na tistih parih kvadratih in imajo občutek, da je vse škoda stran vreči in da je treba vse hraniti.	Ohranjanje stvari	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F63	Seveda pa brez njihovega dovoljenja ne bi pospravljali.	Pospravljanje	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F64	In tudi brez njihove prisotnosti ne bi posegali v njihov prostor.	Pospravljanje	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F65	Tudi čistilka v sodelovanju s stanovalcem pogleda, če je v kakšnih predalih hrana, ki bi bila plesniva ali pa ji je potekel rok, to kar je potem za njihovo zdravje škodljivo.	Hrana v predalih	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F66	Če pa stanovalec ni zdravstveno sposoben, da bi sodeloval, pa pri tem pomagajo svojci.	Pomoč svojcev	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F67	Odnesejo domov nekatere stvari, ki jih stanovalec mogoče nikoli več niti ne bi mogel uporabljati.	Pospravljanje	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F68	Glede časa obrokov, bi se lahko stanovalcem prilagajali, če bi res imeli željo jest ob nekem določenem času.	Prilagajanje časa obrokov	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih

F69	Drugače pa so obroki ob istih časih.	Isti časi	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F70	Ker je tu organizacija kuhinje.	Organizacija dela kuhinje	Organiziranje	Oskrba
F71	Organizacija zdravstvenega kadra.	Organizacija dela zdravstvenega kadra	Organiziranje	Oskrba
F72	Ker je potrebno priti skozi s kopanji.	Določene urnik kopanja	Kopanje	Oskrba
F73	Z nego.	Določene ure nege	Nega	Oskrba
F74	Z urejanjem.	Določene ure urejanja	Urejanje	Oskrba
F75	Ure so človeško nastavljene.	Dobro določene ure	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F76	Zajtrk je tam okoli osme ure.	Določena ura zajtrka	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F77	Kosilo ob pol 12.	Določena ura kosila	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F78	Malica ob treh popoldne.	Določena ura malice	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F79	Večerja ob petih zvečer.	Določena ura večerje	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
F80	Spati tudi hodijo, ko želijo.	Lastna volja	Spanje	Vpliv na lastno življenje
F81	Nimamo nekih težav, da kdo ne bi želel iti spat.	Brez težav	Spanje	Vpliv na lastno življenje
F82	Se pa načeloma tam do devete ure utiša ali ugasne televizije, torej tisti, ki jih imajo v sobi.	Tišina v domu po deveti uri	Organiziranje	Oskrba
F83	Kvečjemu pa so tako bolj po posteljah takrat, ko je manj organiziranih aktivnostih.	Poležavanje	Preživljanje dni	Prosti čas
F84	Jaz mislim da ja.	Zaposleni dovolj prilagajajo	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
F85	Ampak se pogosto dogaja, da se zaradi preobremenjenosti zaposlenih ali pa zaradi pomanjkanja kadra kake stvari ne morejo izpeljati.	Preobremenjenost ali pomanjkanje kadra	Kader	Oskrba
F86	Drugače željo pa imajo.	Želja po prilagajanju na potrebe	Želje	Delovanje zaposlenih
F87	Pri zaposlenih je ključna vloga pri tem, da če ti stanovalcu neko novo stvar predstaviš na pravi način, ni nekih ovir, da se stanovalec ne bi vključil v to aktivnost.	Pozitivna predstavitev stvari	Odnos	Delovanje zaposlenih
F88	Če pa neko stvar predstaviš z negativizmom ali pa nekaj na hitro predstaviš, stanovalci hitro opustijo idejo, da gre za dobro stvar, na primer da bi šli na kakšen izlet ali sodelovali pri čem.	Negativna predstavitev stvari	Odnos	Delovanje zaposlenih
F89	Zaposlene imajo veliko vlogo pri vključevanju.	Zaposlene vključujejo	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
F90	Če se stanovalci počutijo kot breme in to delijo z zaposlenimi, so dejansko na nek način povedali, da	Občutki bremena	Stiske	Občutki

	mogoče ne bodo govorili o nekih željah, pripombah.			
F91	Nekateri so mogoče zato tukaj, ker enostavno ne morejo biti kje drugje.	Izbira bivanja	Staranje	Občutki
F92	Jaz bi jih tu čim bolj spodbujala k izražanju svojega mnenja.	Spodbujanje izražanja mnenja	Želje	Delovanje zaposlenih
F93	Kot sem rekla, te javne delavke, družabnice, ki veliko časa preživijo z njimi.	Druženje z družabnicami	Socializacija	Prosti čas
F94	Lahko marsikakšno takšno informacijo dobijo in jo posredujejo naprej.	Pridobivanje in posredovanje informacij	Želje	Delovanje zaposlenih
F95	Pogovor je edino tako orodje, s katerim bi lahko spodbudili stanovalce k izražanju želj.	Pogovor o željah	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F96	Vendar ni nujno, da bomo vedno dobili informacije.	Brez informacij o željah	Želje	Delovanje zaposlenih
F97	Stanovalci imajo na voljo se izraziti ali v socialni službi.	Zaupanje želj socialni delavki	Želje	Participacija pri organiziranju
F98	Ali kateremukoli od zaposlenih, ki potem preda njihovo željo.	Zaupanje želj zaposlenim	Želje	Participacija pri organiziranju
F99	Stanovalci nekaterim zaposlenim bolj zaupajo, drugim manj.	Zaupanje določenim zaposlenim	Odnos	Delovanje zaposlenih
F100	Drugače je pa tudi skrinjica mnenj, pripomb, pritožb, kamor lahko anonimno vložijo opozorila in želje.	Skrinjica za izražanje mnenja	Želje	Participacija pri organiziranju
F101	Enostavno povejo, da nekaj ne želijo početi.	Izražanje mnenja	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
F102	Mi pa jih potem ne bomo silili v tisto aktivnost.	Zaposleni ne silijo	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
F103	Je pa možnost, da se najdejo druge stvari, kaj lahko počnejo namesto prvotnega plana.	Prilagajanje aktivnosti	Prilagajanje	Delovanje zaposlenih
F104	Bil je primer, ko je stanovalec želel z avtobusom v druge kraje.	Želja po odhodu v drug kraj	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F105	Smo se skupaj s hčerko in njim dogovorili, da zaenkrat opustimo to idejo iz vidika, da je v preteklosti imel težave z alkoholom.	Opustitev želje po odhodu	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F106	Da ga nebi ti odhodi iz doma v večje okolje, v mesto, mogoče potegnili nazaj na stara pota.	Opustitev ideje kot preventivni ukrep	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F107	Sicer ima proste izhode, saj ga mi v hišo ne moremo zakleniti.	Prosti izhod	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F108	Ampak je na podlagi več pogovorov nekako nehal izražati želje po odhodu.	Opustitev želje po odhodu	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F109	Če pa potrebuje prevoz, prosi hčerko.	Prevoz zagotavlja hčerka	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F110	Ali pa ga katera od javnih delavk pelje in ga spremlja po opravilih.	Spremljanje javnih delavk	Izhodi	Vpliv na lastno življenje

F111	Prostovoljni izhod ima.	Prost izhod	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F112	Ampak na osnovi naših priporočil nima več takšnih idej.	Opustitev želje po odhodu	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F113	Rekel je, da se je sprijaznil in tudi sam rekel, da morda ne bi bilo dobro za njega, če bi ponovno prišel v stare navade.	Opustitev želje po odhodu	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
F114	Udeležil se je tudi dogodka Brezdomijada, kjer je rekel, da se med starimi znanci ni več dobro počutil.	Slabo počutje med starimi znanci	Socializacija	Prosti čas
F115	Pri enih zaposlenih se res opazi, da delajo z dušo in telesom.	Uživanje v delu	Odnos	Delovanje zaposlenih
F116	Pri enih pa se opazi, da je služba zgolj služba, toliko da oddelajo svoj delovnik in grejo domov.	Delo brez strasti	Odnos	Delovanje zaposlenih
F117	Pri nekaterih pa je res kombinacija tega, da vložijo sebe v delo in da jemljejo dom kot podaljšek svojega doma.	Služba drugi dom	Odnos	Delovanje zaposlenih
F118	Bil je predlog za splavarjenje, podala ga je javna delavka in dejansko je bila organizacija na animatorki in javni delavki, v bistvo sta se vse dogovorili, jih peljali na splavarjenje in so preživel lep dan.	Organiziran izlet splavarjenja	Organiziranje	Delovanje zaposlenih
F119	Za konkretne skupinske želje stanovalcev pa se ne spomnim.	Brez želj	Želje	Participacija pri organiziranju
F120	Na individualni ravni je en stanovalec imel željo žgati na les.	Lesarstvo	Hobi	Prosti čas
F121	In si je zimski vrt dejansko na pol že spremenil v svojo delavnico, kjer lahko to vsak dan počne.	Vzpostavitev delavnice	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
F122	Reže iz lesa, žge v les, izdeluje okraske in tako dalje.	Lesarstvo	Hobi	Prosti čas
F123	Pri tem ga ne zaviramo, ima čisto prosto pot.	Lesarstvo	Hobi	Prosti čas
F124	Med pogovori sem spraševala stanovalce, kaj si želijo.	Pogovor o željah	Pogovor	Delovanje zaposlenih
F125	Ali pa jim dala več predlogov in so lahko nato sami izbirali, kam bi šli.	Izbira predlaganih aktivnosti	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
F126	Tak primer je Mozirski gaj, tja smo šli na tak način, da smo prišli na idejo med pogovorom.	Izlet v Mozirski gaj	Izleti	Dejavnosti v domu
F127	Res je tudi, da pri njih bolj malo naletim na ideje, da bi na primer sami rekli, gremo peči kekse ali pa gremo štrikati.	Pogosto brez idej	Organiziranje aktivnosti	Participacija pri organiziranju
F128	Jaz mislim, da oni bolj rabijo podajanje idej in da potem	Izbira predlaganih aktivnosti	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju

	sami razmislijo, kaj si bi želeli.			
F129	Kuharice so povabile stanovalce, da so izrazili želje.	Spraševanje po željah	Spraševanje	Delovanje zaposlenih
F130	Na primer med obroki, ko jim razdeljujejo hrano, jih vprašajo, če je bilo v redu.	Vprašanja kuharice o zadovoljstvu s hrano	Hrana	Vpliv na lastno življenje
F131	Če ima kdo kakšno željo, da lahko kar sproti razrešijo stvari.	Sprotno reševanje težav	Stiske	Občutki
F132	Jaz mislim da v prvi vrsti na socialno delavko.	Obračanje na socialno delavko	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
F133	In diplomirano sestro.	Obračanje na glavno sestro	Doseganje sprememb	Participacija pri organiziranju
F134	Ki sva v našem domu konkretno gonilna sila.	Vodenje doma	Organiziranje	Delovanje zaposlenih
F135	Je pa tudi res, da če so ideje podprte na vrhu, potem stvar lažje gre naprej.	Uresničevanje podprtih idej	Želje	Delovanje zaposlenih
F136	Če pa ideja ni podprta na vrhu, da je na primer pri strežnicah, čistilkah in da ni na pravi način podana naprej in vodstvo pri tem ne vidi nekega smisla, se ta ideja potem težje realizira.	Težje uresničevanje nepodprtih idej	Želje	Delovanje zaposlenih
F137	Definitivno če bi bilo dovolj zaposlenih, bi lahko s stanovalci preživeli več časa, ne samo pri negi, hranjenju in podobno, ampak tudi pri prostočasnih aktivnostih.	Povečanja kadra za povečanje druženja	Kader	Oskrba
F138	Po navadi imajo čas opraviti samo svoje delo.	Zaposleni obremenjeni z delom	Kader	Oskrba
F139	S pogovorom bi stanovalci lahko izražali želje.	Izražanje želj preko pogovorov	Želje	Delovanje zaposlenih
F140	Na zaposlenih pa je, da ideje predajajo naprej, ker če nekdo samo sliši in ne poda naprej, ideja ostane pri stanovalcu, kljub temu, da jo je izrazil.	Realizacija želj in predlogov	Želje	Delovanje zaposlenih
F141	Ali pa tudi, da bi jih spodbujali, da bi v knjigo želja zapisali, kaj si želijo.	Knjiga želja	Želje	Participacija pri organiziranju
F142	In bi na osnovi tega kake stvari tekom leta lahko izvedli.	Knjiga želja	Želje	Participacija pri organiziranju
F143	Nekateri zaposleni jih vključujejo, nekateri pa ne.	Vključujejo določeni zaposleni	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
F144	Odkvisno s kakim namenom si v službi – si tukaj, da narediš kar moraš in da mine čas, ali pa če nekaj dejansko delaš s srcem.	Namen dela	Odnos	Delovanje zaposlenih
F145	Je pa res, da veliko stanovalcev po navadi razmišlja negativno.	Negativno razmišljanje stanovalcev	Izražanje mnenja	Delovanje zaposlenih
F146	Če delavci preusmerijo pozornost in kakšen stavek drugače obrnejo, odvrčajo pozornost iz negativnih stvari	Pozitivna predstavitev stvari	Odnos	Delovanje zaposlenih

	in potem mogoče stanovalci vsaj za trenutek pomislijo, da nekaj pa le ni tako slabo.			
F147	Osebnost se mi zdi zelo pomembno.	Pomembno načrtovanje	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F148	Saj ko pride človek prvič v dom, je to za njega ena najbolj stresnih situacij v življenju.	Stresna situacija	Integracija v dom	Socialno delo
F149	Za njih kot tudi za svoje vstop v dom pri marsikomu pomeni zadnja postaja.	Dom kot zadnja postaja	Staranje	Občutki
F150	Vejo, da od tu naprej se ne bodo več selili nikamor drugam in bojo svoj konec dočakali v domu.	Dom kot zadnja življenjska postaja	Staranje	Občutki
F151	Zaradi tega se mi zdi ob vstopu v dom pomembno sodelovanju z družino.	Sodelovanje z družino	Integracija v dom	Socialno delo
F152	Upoštevanje stanovalčevih želj, na kakšen način bi on želel tukaj živeti.	Upoštevanje želj	Želje	Delovanje zaposlenih
F153	Na primer, da si uredi sobo v nekem domačem stilu, duhu, da je tudi njemu potem zaradi tega bolj prijetno.	Odločanje po želji	Urejanje sobe	Vpliv na lastno življenje
F154	Zelo pomemben, da se res začrta, kaj so želje in potrebe stanovalca.	Zapisovanje želj in potreb	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F155	Kot sem prej omenila, se naredi individualni načrt.	Zapisovanje načrta	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F156	In se potem enkrat letno naredi tudi evalvacija.	Letna evalvacija	Evalvacija	Socialno delo
F157	To pomeni, da se jih ponovno povpraša, če je kaka taka stvar, ki je nebi več počeli.	Raziskovanje želj in potreb preko evalvacije	Želje	Vpliv na lastno življenje
F158	Če je kakšna stvar, ki bi jo radi počeli.	Raziskovanje željenih aktivnosti	Želje	Vpliv na lastno življenje
F159	Tudi glede prehrane, če so kake take stvari, ki bi jih želeli imeti na jedilniku.	Raziskovanje želj glede jedilnika	Želje	Vpliv na lastno življenje
F160	Drugače se pa tudi sproti preverja in vključuje stanovalce, ko pridejo k meni v pisarno.	Preverjanje zadovoljstva	Zadovoljstvo	Občutki
F161	Ali pa, ko se srečamo na hodniku in se pogovarjamo.	Preverjanje zadovoljstva	Zadovoljstvo	Občutki
F162	Tudi na kakšnem izletu, ko smo več časa skup in lahko izrazijo želje.	Izražanje želj	Želje	Participacija pri organiziranju
F163	Pri individualnem načrtu sodelujemo socialna delavka, diplomirana sestra in pa vodja kuhinje.	Sodelovanje strok	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F164	Evalvacije se delajo enkrat letno.	Letna evalvacija	Evalvacija	Socialno delo
F165	Po potrebi pa tudi vmes, na primer če se spremeni zdravstveno stanje.	Evalvacije v primeru sprememb	Evalvacija	Socialno delo

F166	Enkrat letno se pogovorimo s stanovalci, da vidimo, kje je še manevrski prostor, kjer bi lahko napredovali.	Evalvacija o možnih napredkih	Evalvacija	Socialno delo
F167	Ali pa dejansko da gre za ohranjanje oz. izvajanje osnovnih prvotnih načrtanih ciljev.	Ohranjanje prvotnih ciljev	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F168	Pomembni so vsekakor.	Pomembno načrtovanje	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F169	Če so učinkoviti pa je po mojem bolj pomembno in vidno tekom leta, kako dejansko stanovalec živi in ne samo, da so stvari lepo zapisane na papirju.	Učinkovitost vidna čez leto	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F170	Ker včasih se kakšna stvar ne napiše, pa je za stanovalca pomembna, da se izvaja.	Pomembne stvari	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F171	Včasih so tudi kakšne momentalne odločitve bolj pomembne kot pa tisto, kar je zapisano v individualnem načrtu.	Sprotno odločanje	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F172	Jaz mislim, da imaš podan nek okvir.	Okvir potreb	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F173	Vendar pa ga lahko tudi spreminjaš in se prilagajaš.	Spreminjanje in prilagajanje	Individualno načrtovanje	Socialno delo
F174	Dobra sprememba bi bila, da se bi s stanovalcem večkrat preverilo, kaj piše v individualnem načrtu.	Večkratno preverjanje načrta	Evalvacija	Socialno delo
F175	In po tem kaj spremenilo, če bi stanovalec imel željo po tem.	Želja po spremembah	Individualno načrtovanje	Socialno delo

9.10 Priloga J: Osnovno kodiranje intervjujev

Tema: Prosti čas

- ❖ Socializacija
 - Druženje s stanovalci (A4, D12)
 - Druženje s prijatelji (B6, D7)
 - Nudjenje pomoči zaposlenim (E5)
 - Druženje z družabnicami (F93)
 - Slabo počutje med starimi znanci (F114)
- ❖ Organizirane dejavnosti
 - Sodelovanje (B2, D1)
- ❖ Hobii
 - Branje knjig (A2, A36, B4)
 - Sprehod (A3, B5)
 - Telovadba (B3)
 - Ustvarjanje (E1)
 - Lesarstvo (E2, E8, E50, F120, F122, F123)
 - Sestavljanke (E3)
 - Urejanje okolice (E4, E22)
 -
- ❖ Preživljanje dni
 - Nevednost (A1)
 - Sprotno odločanje (B1, D2)
 - Poležavanje (C2, F83)
 - Razgibanost v času dobrega vremena (B55)
 - Sodelovanje na aktivnostih (C1)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- ❖ Urejanje sobe
 - Odločanje po želji (A22, B26, D26, D27, F55, F153)
 - Rože (A23)
 - Slike (A24, D29, F54)
 - Božično okraševanje (D28)
 - Zvočniki (D30)
 - Določena postavitve (E37)

- Ni potrebe po urejanju (E39)
- Premikanje postelj (F51)
- Nepremične omare (F52)
- Pohištvo od doma (F53)
- Nezainteresirani svojci (F56)
- Omejevanje stvari (F57)
- Zračnost prostora (F58)
- Dostopnost (F59)
- Pospravljanje (F60, F63, F64, F67)
- Ohranjanje stvari (F62)
- Hrana v predalih (F65)
- Pomoč svojcev (F66)

❖ Hrana

- Vse je (A27)
- Vprašanja kuharice o hrani (A49, B72, C60, D49, E25, E26, E40)
- Želja po večjem vplivu (B8)
- Prilagajanje hrane glede na okus (B39)
- Želja po jajcih (B76)
- Upoštevanje želj (B77)
- Opustitev obroka (C33, C34, C35)
- Vprašanja o zadovoljstvu s hrano (C61, E65, F130)
- Določen čas obrokov (D22)
- Spraševanje v jedilnici (D50)
- Ne zajtrkuje (E28)
- Prilagajanje obrokov (E29, E30, E33, E41)
- Spraševanje o željah glede jedilnika (E64, E66)
- Podajanje predlogov (F37)
- Raznolika hrana (F43)

❖ Oblačila

- Lastno odločanje (A17, F46)
- Samoiniciativnost (B28)
- Oblačenje brez pomoči (B29)
- Izbira zaposlenih (C20, C21, C23)
- Izražanje želj (C22, D18)
- Sodelovanje pri izbiri (F44)

- Oblačenje po lastni volji (F45)
- ❖ Zbujanje
 - Zbudi se sama (A18)
 - Zbudijo zaposleni (A19, C30, C31)
 - Lastno odločanje (B33, E36)
 - Zbujanje zaradi hrupa (D25)
- ❖ Spanje
 - Lastno odločanje (A20, B34, E34, E35)
 - Prilagajanje (B35)
 - Lastna volja (C29, D24, F80)
 - Brez težav (F81)
- ❖ Aktivnosti
 - Želja po večjem vplivu (B9)
 - Možnost zavračanja (B59)
 - Vzpostavitev delavnice (F121, E51)
- ❖ Čas obrokov
 - Ustrezna ureditev (B25)
 - Isti časi (F69)
 - Dobro določene ure (F75)
 - Določena ura zajtrka (F76)
 - Določena ura kosila (F77)
 - Določena ura malice (F78)
 - Določena ura večerje (F79)
- ❖ Izhodi
 - Obveščanje o izhodu (B36)
 - Prost izhod (B38, F107, F111)
 - Želja po odhodu v drug kraj (F104)
 - Opustitev želje po odhodu (F105, F108, F112)
 - Opustitev ideje kot preventivni ukrep (F106, F113)
 - Prevoz zagotavlja hčerka (F109)
 - Spremljanje javnih delavk (F110)

Tema: Participacija pri organiziranju

- ❖ Želje
 - Želja po petju (A5)
 - Brez želj (A6, A33, A45, B63, D4, E47, F119)

- Ni spomina po izražanju želj (A48, D47)
- Želja po določeni hrani (A50, B67, B73, C62)
- Brez potrebe po izražanju želj (A54)
- Izražanje želj (B7, B12, B69, B82, D5, F7, F14, F162)
- Želja po izletu (B54)
- Pogovori o željah med stanovalci (B81, E63)
- Zaupanje želj medicinski sestri (C45)
- Zaupanje želj družabnici (C46, D35)
- Izražanje želj ob prihodu v dom (C59)
- Zaupanje želj socialni delavki (D36, F97)
- Spraševanje po željah (D53)
- Zaupanje želj zaposlenim (F98)
- Knjiga želja (F141, F142)
- Zaupanje želj javnim delavkam (A32)
- Izražanje mnenja o hrani (F41)
- Skrinjica za izražanje mnenja (F100)
- ❖ Organiziranje aktivnosti
 - Ne sodeluje (A7, C3, C6)
 - Nima interesa (A8, A44)
 - Pogovor o idejah (D3)
 - Sprotni pogovori (D48)
 - Pogosto brez idej (F127)
- ❖ Doseganje sprememb
 - Obračanje na javni delavki (A51)
 - Obračanje na socialno delavko (A52, B78, D51, F132)
 - Izražanje nezadovoljstva (B11)
 - Obračanje na družabnici (B79)
 - Spoštljiv pogovor (B86)
 - Brez idej (C63)
 - Izražanje pripomb (D6)
 - Obračanje na glavno sestro (D52, F133)
 - Obračanje na zaposlene (E67)
- ❖ Možnost vplivanja
 - Ni vpliva na kopanje (A42)
 - Zadostna mera vključevanja (B65)

- Izražanje želj glede jedilnika (B70)
- Prispevanje idej (B80, F8)
- Brez želj po vplivu (C4, C57, F13)
- Se ne spomni (D43, E58)
- Vprašanja zaposlenih (D46)
- Pogovori o aktivnostih (E6)
- Deljenje idej (E10)
- Oblikovanje jedilnika (F39)
- Izbira predlaganih aktivnosti (F125, F128)

Tema: Dejavnosti v domu

- ❖ Pevske vaje
 - Udeležba pevskih vaj (A13, B22, D13, F26)
- ❖ Praznovanje
 - Rojstni dnevi in godovi (A14)
 - Rojstni dnevi (E23)
- ❖ Sv. Maša
 - Maševanje v kapelici (A15)
- ❖ Predstave
 - Udeleževanje nastopov (A16, B19, C16, D17)
 - Udeležba nastopov vnuka (E24)
 - Nastopi glasbenih skupin (F29)
 - Nastopi osnovnih šol (F30)
 - Nastopi vrtcev (F31)
 - Nastopi pevskih zborov (F32)
- ❖ Delavnice
 - Udeležba organiziranih delavnic (B24)
 - Trenje orehov (C17)
 - Izdelovanje adventnih venčkov (C18)
 - Udeležba ustvarjalnih delavnic (D16, F27)
 - Okraševanje prostorov (E7, F28)
 - Delavnica štrikanja (F34)
- ❖ Šport
 - Udeležba telovadbe (B23)
 - Sprehod (F35)
- ❖ Branje

- Udeležba bralnih uric (D14)
- ❖ Izleti
 - Udeležba izletov (D15, E20, F33)
 - Izlet v Mozirski gaj (F126)
- ❖ Piknik
 - Udeležba piknikov (E21)
- ❖ Tekmovanje
 - Tekmovanje v igri Človek ne jezi se (E19)
- ❖ Urejanje okolice doma
 - Urejanje okolice (F36)
 - Posejanje rož (F47)
 - Urejanje okolice doma (F48)
 - Urejanje gredice (F49)
 - Popestritev doma z izdelki (F50)

Tema: Udeležba dejavnosti

- ❖ Prisotnost pri dejavnostih
 - Pogosta udeležba (A11, A41, D11, E17)
 - Udeleževanje vsega (B18, B83)
 - Prisotnost samostojno gibljivih stanovalcev (B20)
 - Neprisotnost nesamostojno gibljivih stanovalcev (B21)
 - Občasna udeležba (C13)
 - Želja po pogostejši udeležbi (C14)
- ❖ Lastna volja
 - Udeleževanje aktivnosti po želji (A12, B60, B61, E18, E56, F6)
 - Zaposleni ne silijo (C54, D42, E57, F102)
 - Izražanje mnenja (F101)
- ❖ Možnost izbire
 - Ni veliko dejavnosti (A40)

Tema: Občutki

- ❖ Stiske
 - Pogovor s prijateljico (A10)
 - Občutki bremena (C5, C66, F90)
 - Nezaupanje zaposlenim (C8)
 - Zadrževanje stisk zase (C9)

- Deljenje stisk z vnukinjo (C10)
- Občutki nevhvaležnosti in osamljenosti (C11)
- Bolečina zaradi pozabljenosti (C12)
- Deljenje stisk s prijateljicami (D9)
- Zaupanje zaposlenim (E12, E13, F22)
- Zaupanje stisk hčerki (E14)
- Zaupanje stisk socialni delavki (E15, F23)
- Ni problemov (E16)
- Zaupanje stisk svojcem (F24)
- Zaupanje stisk prijateljem (F25)
- Sprotno reševanje težav (F131)
- ❖ Staranje
 - Nezmožljivost zaradi starosti (A55)
 - Pomembnost zdravja (B64)
 - Zdravje omejuje udeležbo aktivnosti (C15)
 - Slabša motorna zmogljivost (C19)
 - Izbira bivanja (F91)
 - Dom kot zadnja postaja (F149, F150)
- ❖ Pripombe
 - Ni pripomb (A26, B85, C27)
 - Brez želje po pritoževanju (C24, C36, C44, C55)
 - Ne obsoja zaradi podobnih izkušenj (C28)
 - Brez želje po pritoževanju ali kreganju (C67)
 - Ni pripomb o hrani (D23)
 - Izražanje pripomb socialni delavki (D10)
- ❖ Zadovoljstvo
 - Zadovoljnost z možnostjo participacije (A56, B84, E70)
 - Zadovoljstvo s hrano (C26)
 - Prilagodljivost (C64)
 - Nevtralnost zadovoljstva (D55)
 - Ustrezne ure obrokov (E31)
 - Zadovoljnost vključenosti pri odločanju (E59)
 - Preverjanje zadovoljstva (F160, F161)
- ❖ Slišnost potreb
 - Ni občutkov neslišnosti (A31)

- Brez želje po upiranju (C25)
- Ni občutkov nemoči in neslišnosti (C43)
- Ni spomina neslišnosti (D34)

Tema: Oskrba

- ❖ Nega
 - Mazanje in povijanje nog (A34)
 - Menjava plenice (C32)
 - Določene ure nege (F73)
- ❖ Urejanje
 - Določene ure urejanja (F74)
- ❖ Kopanje
 - Določeno tedensko kopanje (A21)
 - Tuširanje brez pomoči (B30)
 - Umivanje s pomočjo zaposlenih (B31)
 - Učinkovito kopanje (D19)
 - Določen urnik kopanja (D20, F72)
- ❖ Organiziranje
 - Organiziranje za ohranjanje redu (A43)
 - Organizacija s strani zaposlenih (D21)
 - Organizacija dela kuhinje (F70)
 - Organizacija dela zdravstvenega kadra (F71)
 - Tišina v domu po deveti uri (F82)
- ❖ Kader
 - Preobremenjenost ali pomanjkanje kadra (F85)
 - Povečanja kadra za povečanje druženja (F137)
 - Zaposleni obremenjeni z delom (F138)

Tema: Delovanje zaposlenih

- ❖ Želje
 - Upoštevanje želj (A38, A46, B56, E38, F152)
 - Pogovor za upoštevanje želj (A39, D40)
 - Spraševanje po željah (A47, B66, E27, E44)
 - Ni težav pri izražanju želja (B49)
 - Vse želje uslišane (B62)
 - Neupoštevanje želj (C47, C48, C49, C50, C51)

- Ne spomni se neupoštevanih želj (D39)
- Pogosti pogovori o željah (D44)
- Želje o prostem času (D45)
- Zagotavljanje želj (D54)
- Ni neupoštevanih želj (E52)
- Realizacija želj in predlogov (F9, F140)
- Upoštevanje želj glede hrane (F42)
- Želja po prilagajanju na potrebe (F86)
- Spodbujanje izražanja mnenja (F92)
- Pridobivanje in posredovanje informacij (F94)
- Brez informacij o željah (F96)
- Uresničevanje podprtih idej (F135)
- Težje uresničevanje nepodprtih idej (F136)
- Izražanje želj preko pogovorov (F139)
- ❖ Preskrbljenost
 - Prinašanje knjig (A37)
 - Zagotavljanje pripomočkov za delavnico (E49)
 - Predstavitev aktivnosti (F4)
- ❖ Organiziranje
 - Priprava jedilnika (F38, F40)
 - Organiziran izlet splavarjenja (F118)
 - Vodenje doma (F134)
- ❖ Pomoč
 - Pomoč pri preselitvi (A35)
 - Pomoč pri urejanju prostora (B27)
 - Prošnja zaposlenim za pomoč (C52)
 - Pomoč pri opravljanju telefona (D37)
 - Pomoč pri fotografiranju (D38)
 - Zaposleni vedno ustrežejo (E48)
- ❖ Spraševanje
 - Spraševanje po željah (A53, F129)
 - Pogostejše spraševanje mnenja (C56)
 - Spraševanje o mnenju (C58, D33)
 - Spraševanje o željah in mnenju (E9)
- ❖ Prilagajanje

- Zaposleni dovolj prilagajajo (A28, B44, E43, F84)
- Zaposleni ustrežejo stanovalcem (B32)
- Odvečno kuhanje (B37)
- Prilagajanje zaradi majhnosti doma (B40, B74)
- Prilagajanje časa obrokov (B41, E32, F68)
- Pogovor za prilagajanje (B42)
- Brez pripomb (B45)
- Brez omejitev (B46)
- Slabše prilagajanje v večjih domovih (B75)
- Prilagajanje določenih zaposlenih (C37)
- Prilagodljivost zaposlenih (D31, D32)
- Prilagajanje aktivnosti (F103)
- ❖ Izražanje mnenja
 - Spraševanje po mnenju (A29)
 - Neredno spraševanje po mnenju (A30)
 - Ni občutkov nemoči in neslišnosti (B48)
 - Raje je tiho (C40)
 - Izražanje nejevolje (C53)
 - Izražanje nezadovoljstva (D41)
 - Spraševanje po zadovoljstvu (E61)
 - Negativno razmišljanje stanovalcev (F145)
- ❖ Odnos
 - Srčnost družabnic (B13)
 - Razumevanje družabnic (B14)
 - Vključevanje družabnic (B15)
 - Spoštljivi in razumevajoči zaposleni (B47)
 - Kuharičina prisotnost v jedilnici (B71)
 - Zaposleni niso vsi enaki (C38)
 - Zaposleni med seboj drugačni (C39)
 - Noče se kregati (C41)
 - Različno razumevanje z zaposlenimi (C42)
 - Zaupanje vsem zaposlenim (E46)
 - Zaposleni kot družina (E54, E55)
 - Zdravstveni kader veliko časa s stanovalci (F18)
 - Pozitivna predstavitev stvari (F87, F146)

- Negativna predstavitev stvari (F88)
- Zaupanje določenim zaposlenim (F99)
- Uživanje v delu (F115)
- Delo brez strasti (F116)
- Služba drugi dom (F117)
- Namen dela (F144)

❖ Pogovor

- Izražanje skozi pogovor (A25)
- Pogovor za upoštevanje želj (A39)
- Pogovor s socialno delavko (B16, B17, B53, F20)
- Zaupanje težav zdravstvenemu osebju (B43)
- Zaposleni prisluhnejo (B50)
- Pomembnost slišnosti (B51)
- Pogovor z družabnicami (B52, B57)
- Pogovor o spremembah (B58)
- Pogovor o aktivnostih (B68)
- Reševanje težav s pogovorom (E42)
- Pogovor z zaposlenimi (E53, E60)
- Pogovor o vseh temah (F10, F11)
- Izogibanje nekaterih tem (F12)
- Pogovor o vsakodnevnih stvareh (F21)
- Pogovor o urejanju sobe (F61)
- Pogovor o željah (F95, F124)

❖ Vključevanje

- Javne delavke vključujejo (A9)
- Družabnice vključujejo (C7, F19)
- Vključevanje preko spraševanja (C65, E62)
- Zaposlene vključujejo (D8, F89)
- Vključujejo vsi zaposleni (E11)
- Vključevanje preko pogovorov (E68)
- Pogovor z nemobilnimi stanovalci (E69)
- Povabilo na aktivnosti (F5)
- Zdravstveni kader vključuje (F17)
- Vključujejo določeni zaposleni (F143)

Tema: Socialno delo

❖ Individualno načrtovanje

- Načrtovanje ob sprejemu (F1)
- Pomembno načrtovanje (F147, F168)
- Zapisovanje želj in potreb (F154)
- Zapisovanje načrta (F155)
- Sodelovanje strok (F163)
- Ohranjanje prvotnih ciljev (F167)
- Učinkovitost vidna čez leto (F169)
- Pomembne stvari (F170)
- Sprotno odločanje (F171)
- Okvir potreb (F172)
- Spreminjanje in prilagajanje (F173)
- Želja po spremembah (F175)

❖ Evalvacija

- Letna evalvacija (F164, F156)
- Evalvacije v primeru sprememb (F165)
- Evalvacija o možnih napredkih (F166)
- Večkratno preverjanje načrta (F174)

❖ Raziskovanje življenjskega sveta

- Aktivnosti iz preteklosti (F2)
- Aktivnosti v domu (F3)

❖ Integracija v dom

- Spremljava svojcev (F15)
- Svojci vključujejo (F16)
- Stresna situacija (F148)
- Sodelovanje z družino (F151)

9.11 Priloga K: Shema opazovanja z udeležbo

SHEMA OPAZOVANJA:

Tema: Prosti čas

- socializacija:
- organizirane dejavnosti:
- hobi:

Tema: Vpliv na lastno življenje

- hrana:
- čas obrokov:
- izhodi:
- zbujanje:
- spanje:
- oblačila:
- aktivnosti:

Tema: Participacija pri organiziranju

- možnost vplivanja:

Tema: Udeležba dejavnosti

- prisotnost pri dejavnostih:
- možnost izbire:

Tema: Oskrba

- nega:
- kopanje:
- organiziranje:

Tema: Delovanje zaposlenih

- pomoč:
- odnos:
- pogovor:

- vključevanje:

9.12 Priloga L: Shema opazovanja A

- moški B (71 let, v domu 9 let, soc. mrežo predstavljata dva sinova in prijatelji)

Tema: Prosti čas

- socializacija: prvi dan opazovanja sta na obisk za pol ure prišla dva stara znanca, ki sta se v mladosti družila z njim (G1), s sabo sta prinesla tudi darilo – čokolado in mandarine, katere sem mu po njegovih željah spravila v predal v omari. Ker pa stanuje v enoposteljni sobi, so mu v času opazovanja poleg obiskov edino družbo predstavljale zaposlene, ko so prišle zaradi različnih obveznosti v njegovo sobo, (G2) ali pa družabnica, ko je prišla z njim malo poklepetati. (G3)
- organizirane dejavnosti: dejavnosti se ne udeležuje, (G4) saj ne zapušča sobe, razen v primerih obiska bolnice (G5) in v času kopanja (G6)
- hobi: najraje posluša radio, tudi po več ur na dan, (G7) ali pa gleda televizijo, sploh takrat, ko je na sporedu nogomet (G8)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- hrana: v sobo mu vsak dan prinese hrano zaposlena, (G9) ki mu postavi mizico nad posteljo in nanjo odloži hrano. (G10) Gospod se hrani sam, vendar lahko uporablja samo desno roko, zato mu to vzame malo več časa (prb. 25 minut). (G11)
- čas obrokov: čas obrokov je vsak dan isti za vse stanovalce (G12)
- izhodi: dom zapusti samo v primerih odhoda v zdravstveni dom (G13)
- zbujanje: zbudi se okoli 6. ure zjutraj, ko mu zdravstvena delavka pride zamenjati pleničko (G14)
- spanje: zvečer gre spat po navadi med 9. in 10. uro (G15)
- oblačila: Oblečeno ima pižamo, katero mu zaposlene menjajo vsak dan, po potrebi tudi pogosteje (v hladnejših mesecih po besedah medicinske sestre največ na dva dni, poleti pa tudi do 3x dnevno) (G16)
- aktivnosti: organiziranih dejavnosti se ne udeležuje, (G17) vpliva pa lahko na čas gledanja televizije, saj ima ob sebi vedno daljinec, (G18) in na čas poslušanja radia, saj mu visi na steni ob postelji na doseg roke, tako da ga sam prižiga, ugaša, menjava radijske postaje in glasnost. (G19)

Tema: Participacija pri organiziranju

- možnost vplivanja: ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti, (G20) saj se jih ne udeležuje, (G21)

Tema: Udeležba dejavnosti

- prisotnost pri dejavnostih: ne udeležuje se dejavnosti, (G22) razen praznovanja rojstnih dni in godov, ki pa jih v času opazovanja ni (G23)
- možnost izbire: nima možnosti izbire, saj ga zaposleni zaradi zdravstvenega stanja ne premikajo iz postelje in sobe, (G24) razen v primerih kopanja (G25)

Tema: Oskrba

- nega: zjutraj, zvečer in po obrokih ga zdravstvena delavka umije, (G26) pleničko mu menjajo 3x do 4x na dan, po potrebi tudi večkrat (npr. v primeru diareje in ob vsakem odvajanju blata) (G27)
- organiziranje: nima vpliva pri odločanju, kdaj se bo kopal, preoblačil in umival, saj to določijo zaposleni, ki morajo poskrbeti za več stanovalcev. (G28) Stanovalec je skopan enkrat na teden. (G29)

Tema: Delovanje zaposlenih

- pomoč: pomoč mu nudijo pri negi, (G30) kopanju, (G31) različnih vsakodnevnih opravilih, (G32) tudi ko jih je prosil razne stvari, so mu pomagale – npr. če mu dajo sladkarije iz omare, ki mu je nedostopna, saj je na drugi strani sobe (G33)
- odnos: zaposleni so do njega spoštljivi, (G34) večkrat čez dan so ga preverili, kako se počuti in če kaj potrebuje (G35)
- pogovor: rad se pogovarja z zaposlenimi, z njimi se je velikokrat pohecal kaj glede glasnosti njegovega radia (G36)
- vključevanje: zaposleni ga pri organiziranih domskih aktivnostih ne vključujejo, (G37) saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapušča postelje (G38)

9.13 Priloga M: Shema opazovanja B

- moški C (79 let, v domu 4 leta, soc. mrežo predstavljata dva prijatelja)

Tema: Prosti čas

- socializacija: v treh dneh opazovanja je imel gospod na obisku za eno uro prijatelja, (H1) ki mu je s sabo prinesel tudi darilo, veliko se pogovarja tudi z gospodom, s katerim si delita dvoposteljno sobo, (H2) vendar pa se zaradi kapi težje verbalno izraža in se zato večkrat ne razumeta dobro. (H3) Ko je šla mimo njegove sobe družabnica, se je večkrat na hitro za nekaj minut ustavila pri njemu v sobi in sta se skupaj pohecala (H4)
- organizirane dejavnosti: v času opazovanja se gospod ničesar ni udeležil, (H5) vendar pa temu ni vedno tako (ko se dobro počuti, ga včasih posedejo na voziček in peljejo v skupne prostore doma) (H6)
- hobi: pogovarja se s prijatelji, (H7) uporablja pametni telefon, (H8) gleda televizijo, (H9) posluša radio (H10)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- hrana: določen jedilnik je enak za vse stanovalce, (H11) s hrano nima nobenih težav, saj vse jé (H12)
- čas obrokov: v sobo mu vsak dan okoli 9. ure zjutraj družabnica prinese kavico, (H13) prav tako pa mu ob določenih urah, ki so enake za vse stanovalce, (H14) prinese v sobo hrano, (H15) ki jo pojé sam, saj pri hranjenju nima pomoči (H16)
- izhodi: ne zapušča doma za stare, razen v primeru zdravstvenih razlogov (H17)
- zbujanje: zbudijo ga med 5. in 6. uro zjutraj, (H18) ko mu zaposleni pridejo zamenjati pleničko (H19)
- spanje: vsak dan zaspi ob različni uri, po navadi to ni čez 10. uro zvečer (H20)
- oblačila: oblačijo ga zaposleni, (H21) pri tem ne izraža svojega mnenja, (H22) zjutraj ga v čista oblačila obleče zdravstvena delavka, zvečer pa mu obleče pižamo (H23)
- aktivnosti: sam se odloča o tem, kaj bo počel čez dan, (H24) vendar se organiziranih aktivnosti ne udeležuje (H25)

Tema: Participacija pri organiziranju

- možnost vplivanja: ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti (H26)

Tema: Udeležba dejavnosti

- prisotnost pri dejavnostih: dejavnosti se je udeležil le nekajkrat, ko se je fizično dobro počutil, vendar se jih že nekaj mesecev ni (H27)
- možnost izbire: če bi imel željo po udeležbi in jo delil z zaposlenimi, (H28) bi ga posedle na voziček in odpeljale na organizirano dejavnost, če bi ocenile, da njegovo zdravstveno stanje to dopušča (H29)

Tema: Oskrba

- nega: v času opazovanja je bil na vrsti za kopanje, zdravstvena delavka ga je odpeljala v kopalnico, kjer ga je umila, počesala, uredila nohte, ušesa, brado in druge stvari, ki se tičejo osebne higiene (H30) – jaz seveda nisem bila prisotna. Drugače pa mu vsako jutro in večer umijejo obraz in roke, (H31) slednje mu tudi namažejo in povijejo zaradi bakterijskih okužb. (H32)
- organiziranje: čas kopanja in nege je organiziran s strani zaposlenih, zato na to ne more vplivati. (H33)

Tema: Delovanje zaposlenih

- pomoč: zaposlene je večkrat prosil, da mu prinesejo določeno pijačo ali pa da mu pomagajo vstaviti njegov slušni aparat, kar tudi so. (H35)
- Odnos: Z družabnico sta v zelo dobrem odnosu, saj sta se večkrat kaj pohecala, (H36) vendar pa nima z vsemi takega odnosa, saj zaposlene ženskega spola včasih med pogovorom osvaja. (H37)
- Pogovor: rad se pogovarja, vendar pa ima pri verbalnem izražanju veliko težav, večkrat je zelo težko razumljiv, saj je preživel kap, ki je pustila posledice. (H38) Prav tako zelo slabo sliši in večkrat pogovor zaradi tega ne more steči naprej. (H39)
- Vključevanje: zaposleni ga pri organiziranju aktivnosti ne sprašujejo po mnenju, (H40) razen če ga vprašajo, kaj si želi sam početi v sobi – npr. če mu dajo daljinec iz omare, da si lahko prižge televizijo. (H41)

9.14 Priloga N: Shema opazovanja C

- ženska D (90 let, v domu 2 leti in pol, soc. mrežo predstavljajo družinski člani: dva sinova, vnuk in vnukinja, štirje pravnuki)

Tema: Prosti čas

- socializacija: na obisk je za pol ure prišel njen vnuk,(I1) drugače pa se je veliko družila z gospo, s katero si delita dvoposteljno sobo,(I2) krajše pogovore pa je opravila tudi v dialogu z zaposlenimi, ko so bili pri njej v sobi v času nege in hranjenja(I3)
- organizirane dejavnosti: drugi dan opazovanja so v dom prišli nastopat vrtčevski otroci(I4) in ko je gospa izvedela za nastop, si je zaželela, da se ga udeleži,(I5) vendar pa so zaposleni rekli, da je zaradi zdravstvenega stanja na žalost ne morejo posesti na invalidski voziček in jo odpeljati na nastop(I6) – gospa razen za primere kopanja(I7) in obiska bolnice ne zapušča sobe.(I8) Njihova rešitev je bila ta, da so odprli vrata njene sobe na stežaj in ji rekli, naj posluša, saj je nastop v jedilnici, ki pa se nahaja blizu njene sobe, vendar eno nadstropje nižje.(I9)
- hobi: čez dneve je veliko počivala, saj je izčrpana,(I10) pogovarjala se je s sostanovalko, (I11) nekajkrat poslušala radio (I12) in gledala televizijo(I13)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- hrana: jedilnik je določen za vse stanovalce,(I14) vendar pa za njo pripravijo bolj tekočo in mehko hrano, da jo lažje pojé. (I15) Pri hranjenju ji pomaga družabnica, kar jima je vzelo 10 minut na obrok. (I16)
- čas obrokov: čas zajtrka, malic, kosila in večerje je določen, zato nanj nima vpliva.(I17) Ker pa je v treh dneh mojega opazovanja dvakrat v času kosila počivala, so ji hrano dali nekaj minut kasneje (družabnica je med tem časom pomoč pri hranjenju nudila drugemu stanovalcu doma za stare).(I18)
- izhodi: ne zapušča sobe, ne zapušča doma za stare,(I19) razen v primeru zdravstvenih razlogov(I20)
- zbujanje: med 5. in 6. uro jo zbudi zdravstveni kader,(I21) ko ji pride zamenjati nočno pleničko(I22)
- spanje: večkrat čez dan zaspi,(I23) zvečer po večerji tudi hitro zaspi(I24)
- oblačila: vsako jutro jo v čista oblačila oblečejo zaposleni, (I25) pri izbiri oblačil ne sodeluje (I26)

- aktivnosti: organiziranih aktivnosti se ne udeležuje,(I27) se pa sama odloča, kdaj bo gledala televizijo(I28) – pri tem ji pomaga njena sostanovalka, ki ji prižge oziroma ugasne televizijo(I29)

Tema: Participacija pri organiziranju

- možnost vplivanja: ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti, saj se jih ne udeležuje(I30)

Tema: Udeležba dejavnosti

- prisotnost pri dejavnostih: dejavnosti se ni udeležila,(I31) čeprav je imela željo po tem(I32)
- možnost izbire: ker sobe nikoli ne zapusti,(I33) nima veliko izbire o aktivnostih, ki jih lahko počne, razen tiste, ki so ji omogočene v sobi(I34)

Tema: Oskrba

- nega: vsak dan ji zjutraj in zvečer umijejo obraz in roke,(I35) pleničko ji zamenjajo 3x do 4x na dan, po potrebi tudi večkrat (npr. v primeru diareje in ob vsakem odvajanju blata) (I36)
- organiziranje: gospa nima vpliva pri odločanju, kdaj se bo tuširala, preoblačila in umivala, saj to določijo zaposleni, ki morajo poskrbeti za več stanovalcev(I37) – vsak stanovalec je skopan enkrat na teden(I38)

Tema: Delovanje zaposlenih

- pomoč: zaposleni ji pomagajo pri hranjenju,(I39) negi,(I40) umivanju,(I41) kopanju, (I42) oblačenju,(I43) skratka pri vseh vsakodnevnih opravilih (I44)
- odnos: ko so zaposleni z njo v sobi, se vedno pogovarjajo z njo,(I45) enkrat ji je tudi po kosilu družabnica prebrala kratko pesem iz knjige, ki jo imajo stanovalci na voljo v domu (I46)
- pogovor: pogovori med zaposlenimi in gospo so krajši, saj je redkobesedna in ima težave pri verbalni komunikaciji(I47)
- vključevanje: zaposleni je pri organiziranih domskih aktivnostih ne vključujejo,(I48) saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapušča postelje(I49)

9.15 Priloga O: Shema opazovanja D

- ženska E (75 let, v domu 1 leto, soc. mrežo predstavljajo njen partner, tri hčere in dva sinova)

Tema: Prosti čas

- socializacija: vsak dan na obisk pride njen partner, s katerim se družita v sobi približno 1 uro, (J1) pogovarjala se je tudi z gospo, s katero si delita dvoposteljno sobo, (J2) krajši pogovori pa so potekali tudi med njo in zaposlenimi v času hranjenja in nege (J3)
- organizirane dejavnosti: drugi dan opazovanja so v dom prišli nastopat vrtčevski otroci, (J4) vendar se nastopa ni udeležila, saj je bil v jedilnici, sama pa sobe ne zapušča (J5), saj je slepa (J6) in ni samostojno gibljiva (J7)
- hobi: čas si je krajšala s krajšimi klepeti (J8), počivanjem (J9) in poslušanjem radia (J10), še posebej pomemben pa ji je bil obisk njenega partnerja, saj je večkrat vprašala mene in zaposlene, kdaj pride (J11)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- hrana: jedilnik hrane je določen s strani kuhinje, (J12) dva dni opazovanja je vse jedla, (J13) tretji dan me je prosila, da sem ji šla v kuhinjo po kozarec gazirane vode, saj ji čaj ni bil okusen (J14)
- čas obrokov: čas obrokov je isti za vse stanovalce, (J15) pri hranjenju ji je pomagala družabnica, kar jima je vzelo 10 minut na obrok (J16)
- izhodi: ne zapušča sobe, (J17) ne zapušča doma za stare, razen v primeru zdravstvenih razlogov (J18)
- zbujanje: zbuja se vsak dan sama okoli pol 6. ure (J19)
- spanje: dremala po večkrat na dan, (J20) po večerji odhaja spat (J21)
- oblačila: povedala mi je, da jo oblači zdravstvena delavka, (J22) vendar je ni vprašala po željenih oblačilih, (J23) jo pa vsako jutro oblečejo v čista oblačila in zvečer v čisto pižamo (J24)
- aktivnosti: nima vpliva, (J25) saj nima priložnosti, da bi lahko kaj počela (J26)

Tema: Participacija pri organiziranju

- možnost vplivanja: ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti, (J27) saj se jih ne udeležuje (J28)

Tema: Udeležba dejavnosti

- prisotnost pri dejavnostih: ni se udeležila dejavnosti (J29)
- možnost izbire: nima možnosti izbire, saj jo zaposlene zaradi zdravstvenega stanja ne premikajo iz postelje in sobe (J30), razen v primerih nege (J31) in kopanja (J32)

Tema: Oskrba

- nega: pred zajtrkom ji zdravstvena delavka obleče drugo majico, (J33) jo umije (J34) ter ji preobleče pleničko, slednjo pa ji zamenjajo 3x oziroma 4x na dan (J35)
- organiziranje: stanovalko okopajo enkrat na teden, vendar v času opazovanja ni bila na vrsti (J36)

Tema: Delovanje zaposlenih

- pomoč: zaposleni ji pomagajo pri hranjenju, (J37) negi, (J38) oblačenju, (J39) po želji ji prižgejo radio (J40) ali pa odprejo okno (J41)
- odnos: ko so v stiku, so zaposleni do nje spoštljivi, (J42) večino časa preživi sama v sobi s svojo sostanovalko (J43), nekajkrat na dan pa pride v sobo tudi družabnica, da preveri, ali je vse v redu (J44) in se z njo pogovori o vsakdanjih zadevah (J45). Pogovarja se tudi z zdravstvenimi delavci, ko so pri njej v sobi za izvajanje nege (J46).
- pogovor: teme pogovorov z zaposlenimi so vsakodnevne, tičejo se hrane, vremena, njenega partnerja in otrok, njenega počutja in novic po svetu (J47)
- vključevanje: zaposleni je pri organiziranih domskih aktivnostih ne vključujejo, (J48) saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapušča postelje (J49)

9.16 Priloga P: Odprto kodiranje opazovanja z udeležbo

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	Prvi dan opazovanja sta na obisk za pol ure prišla dva stara znanca, ki sta se v mladosti družila z njim.	Druženje s prijatelji	Socializacija	Prosti čas
G2	Poleg obiskov edino družbo predstavljale zaposlene, ko so prišle zaradi različnih obveznosti v njegovo sobo.	Druženje z zaposlenimi	Socializacija	Prosti čas
G3	Ali pa družabnica, ko je prišla z njim malo poklepetati.	Druženje z družabnico	Socializacija	Prosti čas
G4	Dejavnosti se ne udeležuje.	Ni prisoten	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
G5	Ne zapušča sobe, razen v primerih obiska bolnice.	Zapuščanje sobe	Organiziranje	Oskrba
G6	In v času kopanja.	Zapuščanje sobe	Kopanje	Oskrba
G7	Najraje posluša radio, tudi po več ur na dan.	Radio	Hobi	Prosti čas
G8	Gleda televizijo, sploh takrat, ko je na sporedu nogomet.	Televizija	Hobi	Prosti čas
G9	V sobo mu vsak dan prinese hrano zaposlena.	Hranjenje v sobi	Hrana	Vpliv na lastno življenje
G10	Mu postavi mizico nad posteljo in nanjo odloži hrano.	Hranjenje v sobi	Hrana	Vpliv na lastno življenje
G11	Gospod se hrani sam, vendar lahko uporablja samo desno roko, zato mu to vzame malo več časa (prb. 25 minut).	Hrani se sam	Hrana	Vpliv na lastno življenje
G12	Čas obrokov je vsak dan isti za vse stanovalce.	Določen čas obrokov	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
G13	Dom zapusti samo v primerih odhoda v zdravstveni dom.	Zdravstveni dom	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
G14	Zbudi se okoli 6. ure zjutraj, ko mu zdravstvena delavka pride zamenjati pleničko.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
G15	Zvečer gre spat po navadi med 9. in 10. uro.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
G16	Oblečeno ima pižamo, katero mu zaposlene menjajo vsak dan, po potrebi tudi pogosteje (v hladnejših mesecih po besedah medicinske sestre največ na dva dni, poleti pa tudi do 3x dnevno).	Oblačijo zaposlene	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
G17	Organiziranih dejavnosti se ne udeležuje.	Ni prisoten	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
G18	Vpliva pa lahko na čas gledanja televizije, saj ima ob sebi vedno daljinec.	Samoodločanje o gledanju televizije	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
G19	In na čas poslušanja radia, saj mu visi na steni ob postelji na dosegu roke, tako da ga sam	Samoodločanje o poslušanju radia	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje

	prižiga, ugaša, menjava radijske postaje in glasnost.			
G20	Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti.	Ne sodeluje	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
G21	Saj se jih ne udeležuje.	Ni prisoten	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
G22	Ne udeležuje se dejavnosti.	Ni prisoten	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
G23	Razen praznovanja rojstnih dni in godov, ki pa jih v času opazovanja ni.	Rojstni dnevi in godovi	Praznovanje	Dejavnosti v domu
G24	Nima možnosti izbire, saj ga zaposleni zaradi zdravstvenega stanja ne premikajo iz postelje in sobe.	Nima možnosti izbire	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
G25	Razen v primerih kopanja.	Zapuščanje sobe	Kopanje	Oskrba
G26	Zjutraj, zvečer in po obrokih ga zdravstvena delavka umije.	Umivanje	Nega	Oskrba
G27	Pleničko mu menjajo 3x do 4x na dan, po potrebi tudi večkrat (npr. v primeru diareje in ob vsakem odvajanju blata).	Menjava plenice	Nega	Oskrba
G28	Nima vpliva pri odločanju, kdaj se bo kopal, preoblačil in umival, saj to določijo zaposleni, ki morajo poskrbeti za več stanovalcev.	Določen urnik nege	Organiziranje	Oskrba
G29	Stanovalce je skopan enkrat na teden.	Določeno tedensko kopanje	Kopanje	Oskrba
G30	Pomoč mu nudijo pri negi.	Pomoč pri negi	Nega	Oskrba
G31	Kopanju.	Pomoč pri kopanju	Kopanje	Oskrba
G32	Različnih vsakodnevnih opravil.	Vsakdanja pomoč	Pomoč	Delovanje zaposlenih
G33	Tudi ko jih prosi razne stvari, mu pomagajo – npr. če mu dajo sladkarije iz omare, ki mu je nedostopna, saj je na drugi strani sobe.	Vsakdanja pomoč	Pomoč	Delovanje zaposlenih
G34	Zaposleni so do njega spoštljivi.	Spoštljivi zaposleni	Odnos	Delovanje zaposlenih
G35	Večkrat čez dan so ga preverili, kako se počuti in če kaj potrebuje.	Preverjanje počutja	Odnos	Delovanje zaposlenih
G36	Rad se pogovarja z zaposlenimi, z njimi se je velikokrat pohecal kaj glede glasnosti njegovega radia.	Pogovarjanje z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih
G37	Zaposleni ga pri organiziranih domskih aktivnostih ne vključujejo.	Ne sodeluje pri organiziranju	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
G38	Saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapušča postelje.	Ne sodeluje pri organiziranju	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
H1	V treh dneh opazovanja je imel gospod na obisku za eno uro prijatelja.	Druženje s prijatelji	Socializacija	Prosti čas

H2	Veliko se pogovarja tudi z gospodom, s katerim si delita dvoposteljno sobo.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
H3	Vendar pa se zaradi kapi težje verbalno izraža in se zato večkrat ne razumeta dobro.	Težko verbalno izražanje	Bolezen	Oskrba
H4	Ko je šla mimo njegove sobe družabnica, se je večkrat na hitro za nekaj minut ustavila pri njemu v sobi in sta se skupaj pohecala.	Druženje z družabnico	Socializacija	Prosti čas
H5	V času opazovanja se gospod ničesar ni udeležil.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
H6	Ko se dobro počuti, ga včasih posedejo na voziček in peljejo v skupne prostore doma.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
H7	Pogovarja se s prijatelji.	Druženje s prijatelji	Socializacija	Prosti čas
H8	Uporablja pametni telefon.	Telefon	Hobi	Prosti čas
H9	Gleda televizijo.	Televizija	Hobi	Prosti čas
H10	Posluša radio.	Radio	Hobi	Prosti čas
H11	Določen jedilnik je enak za vse stanovalce.	Določen jedilnik	Hrana	Vpliv na lastno življenje
H12	S hrano nima nobenih težav, saj vse je.	Vse je	Hrana	Vpliv na lastno življenje
H13	V sobo mu vsak dan okoli 9. ure zjutraj družabnica prinese kavico.	Jutranja kavica	Hrana	Vpliv na lastno življenje
H14	Ob določenih urah, ki so enake za vse stanovalce.	Določen čas obrokov	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
H15	Prinese v sobo hrano.	Hranjenje v sobi	Hrana	Vpliv na lastno življenje
H16	Ki jo pojé sam, saj pri hranjenju nima pomoči.	Hrani se sam	Hrana	Vpliv na lastno življenje
H17	Ne zapušča doma za stare, razen v primeru zdravstvenih razlogov.	Zdravstveni dom	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
H18	Zbudijo ga med 5. in 6. uro zjutraj.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
H19	Ko mu zaposleni pridejo zamenjati pleničko.	Menjava plenice	Nega	Oskrba
H20	Vsak dan zaspi ob različni uri, po navadi to ni čez 10. uro zvečer.	Lastno odločanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
H21	Oblačijo ga zaposleni.	Oblačijo zaposlene	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
H22	Pri tem ne izraža svojega mnenja.	Zaposleni določijo oblačila	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
H23	Zjutraj ga v čista oblačila obleče zdravstvena delavka, zvečer pa mu obleče pižamo.	Oblačijo zaposlene	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
H24	Sam se odloča o tem, kaj bo počel čez dan.	Lastno odločanje	Preživljanje dni	Prosti čas
H25	Vendar se organiziranih aktivnosti ne udeležuje.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
H26	Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti.	Ne sodeluje	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju

H27	Dejavnosti se je udeležil le nekajkrat, ko se je fizično dobro počutil, vendar se jih že nekaj mesecev ni.	Občasna udeležba	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
H28	Če bi imel željo po udeležbi in jo delil z zaposlenimi.	Želja po udeležbi	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
H29	Bi ga posedle na voziček in odpeljale na organizirano dejavnost, če bi ocenile, da njegovo zdravstveno stanje to dopušča.	Odobritev udeleževanja aktivnosti	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
H30	V času opazovanja je bil na vrsti za kopanje, zdravstvena delavka ga je odpeljala v kopalnico, kjer ga je umila, počesala, uredila nohte, ušesa, brado in druge stvari, ki se tičejo osebne higiene.	Pomoč pri kopanju	Kopanje	Oskrba
H31	Drugače pa mu vsako jutro in večer umijejo obraz in roke.	Umivanje	Nega	Oskrba
H32	Slednje mu tudi namažejo in povijejo zaradi bakterijskih okužb.	Mazanje in povijanje	Nega	Oskrba
H33	Čas kopanja.	Določen urnik kopanja	Organiziranje	Oskrba
H34	In nege je organiziran s strani zaposlenih, zato na to ne more vplivati.	Določen urnik nege	Organiziranje	Oskrba
H35	Zaposlene je večkrat prosil, da mu prinesejo določeno pijačo ali pa da mu pomagajo vstaviti njegov slušni aparat, kar tudi so.	Zaposleni pomagajo	Pomoč	Delovanje zaposlenih
H36	Z družabnico sta v zelo dobrem odnosu, saj sta se večkrat kaj pohecala.	Razumevanje z družabnico	Odnos	Delovanje zaposlenih
H37	Vendar pa nima z vsemi takega odnosa, saj zaposlene ženskega spola včasih med pogovorom osvaja.	Različni odnos do zaposlenih	Odnos	Delovanje zaposlenih
H38	Rad se pogovarja, vendar pa ima pri verbalnem izražanju veliko težav, večkrat je zelo težko razumljiv, saj je preživel kap, ki je pustila posledice.	Težko verbalno izražanje	Bolezen	Oskrba
H39	Prav tako zelo slabo sliši in večkrat pogovor zaradi tega ne more steči naprej.	Slab sluh	Bolezen	Oskrba
H40	Zaposleni ga pri organiziranju aktivnosti ne sprašujejo po mnenju.	Ne sodeluje pri organiziranju	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
H41	Razen če ga vprašajo, kaj si želi sam početi v sobi – npr. če mu dajo daljinec iz omare, da si lahko prižge televizijo.	Zaposleni ponudijo pomoč	Pomoč	Delovanje zaposlenih
I1	Na obisk je za pol ure prišel njen vnuk.	Druženje z vnukom	Socializacija	Prosti čas
I2	Drugače pa se je veliko družila z gospo, s katero si delita dvoposteljno sobo.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas

I3	Krajše pogovore pa je opravila tudi v dialogu z zaposlenimi, ko so bili pri njej v sobi v času nege in hranjenja.	Pogovor z zaposlenimi	Socializacija	Prosti čas
I4	Drugi dan opazovanja so v dom prišli nastopat vrtčevski otroci.	Nastop otrok	Predstave	Dejavnosti v domu
I5	Ko je gospa izvedela za nastop, si je zaželela, da se ga udeleži.	Želja po udeležbi	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
I6	Vendar pa so zaposleni rekli, da je zaradi zdravstvenega stanja na žalost ne morejo posesti na invalidski voziček in jo odpeljati na nastop.	Neodobravanje udeležbe predstave	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
I7	Gospa razen za primere kopanja.	Zapuščanje sobe	Kopanje	Oskrba
I8	In obiska bolnice ne zapušča sobe.	Zapuščanje sobe	Organiziranje	Oskrba
I9	Njihova rešitev je bila ta, da so odprli vrata njene sobe na stežaj in ji rekli, naj posluša, saj je nastop v jedilnici, ki pa se nahaja blizu njene sobe, vendar eno nadstropje nižje.	Alternativna rešitev udeležbe nastopa	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
I10	Čez dneve je veliko počivala, saj je izčrpana.	Dnevno počivanje	Preživljanje dni	Prosti čas
I11	Pogovarjala se je s sostanovalko.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
I12	Nekajkrat poslušala radio.	Radio	Hobi	Prosti čas
I13	In gledala televizijo.	Televizija	Hobi	Prosti čas
I14	Jedilnik je določen za vse stanovalce.	Določen jedilnik	Hrana	Vpliv na lastno življenje
I15	Vendar pa za njo pripravijo bolj tekočo in mehko hrano, da jo lažje pojé.	Prilagajanje hrane	Hrana	Vpliv na lastno življenje
I16	Pri hranjenju ji pomaga družabnica, kar jima je vzelo 10 minut na obrok.	Pomoč pri hranjenju	Hrana	Vpliv na lastno življenje
I17	Čas zajtrka, malice, kosila in večerje je določen, zato nanj nima vpliva.	Določen čas obrokov	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
I18	Ker pa je v treh dneh mojega opazovanja dvakrat v času kosila počivala, so ji hrano dali nekaj minut kasneje (družabnica je med tem časom pomoč pri hranjenju nudila drugemu stanovalcu doma za stare).	Prilagajanje časa hrane	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
I19	Ne zapušča sobe, ne zapušča doma za stare.	Ne zapušča doma	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
I20	Razen v primeru zdravstvenih razlogov.	Zdravstveni dom	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
I21	Med 5. in 6. uro jo zbudi zdravstveni kader.	Zbudijo zaposleni	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
I22	Ko ji pride zamenjati nočno pleničko.	Menjava plenice	Nega	Oskrba

I23	Večkrat čez dan zaspi.	Dnevno spanje	Spanje	Vpliv na lastno življenje
I24	Zvečer po večerji tudi hitro zaspi.	Spanje po večerji	Spanje	Vpliv na lastno življenje
I25	Vsako jutro jo v čista oblačila oblečejo zaposleni.	Oblačijo zaposlene	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
I26	Pri izbiri oblačil ne sodeluje.	Zaposleni določijo oblačila	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
I27	Organiziranih aktivnosti se ne udeležuje.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
I28	Se pa sama odloča, kdaj bo gledala televizijo.	Samoodločanje o gledanju televizije	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
I29	Pri tem ji pomaga njena sostanovalka, ki ji prižge oziroma ugasne televizijo.	Pomoč pri prižiganju televizije	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
I30	Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti, saj se jih ne udeležuje.	Ne sodeluje	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
I31	Dejavnosti se ni udeležila.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
I32	Čprav je imela željo po tem.	Želja po udeležbi	Lastna volja	Udeležba dejavnosti
I33	Ker sobe nikoli ne zapusti.	Ne zapušča sobe	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
I34	Nima veliko izbire o aktivnostih, ki jih lahko počne, razen tiste, ki so ji omogočene v sobi.	Aktivnosti v sobi	Aktivnosti	Vpliv na lastno življenje
I35	Vsak dan ji zjutraj in zvečer umijejo obraz in roke.	Umivanje	Nega	Oskrba
I36	Pleničko ji zamenjajo 3x do 4x na dan, po potrebi tudi večkrat (npr. v primeru diareje in ob vsakem odvajanju blata).	Menjava plenice	Nega	Oskrba
I37	Gospa nima vpliva pri odločanju, kdaj se bo tuširala, preoblačila in umivala, saj to določijo zaposleni, ki morajo poskrbeti za več stanovalcev.	Določen urnik oskrbe	Organiziranje	Oskrba
I38	Vsak stanovalec je skopan enkrat na teden.	Tedensko kopanje	Kopanje	Oskrba
I39	Zaposleni ji pomagajo pri hranjenju.	Pomoč pri hranjenju	Hrana	Vpliv na lastno življenje
I40	Negi.	Pomoč pri negi	Nega	Oskrba
I41	Umivanju.	Pomoč pri umivanju	Nega	Oskrba
I42	Kopanju.	Pomoč pri kopanju	Kopanje	Oskrba
I43	Oblačenju.	Pomoč pri oblačenju	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
I44	Skratka pri vseh vsakodnevni opravilih.	Vsakdanja pomoč	Pomoč	Delovanje zaposlenih
I45	Ko so zaposleni z njo v sobi, se vedno pogovarjajo z njo.	Pogovarjanje z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih
I46	Enkrat ji je tudi po kosilu družabnica prebrala kratko pesem iz knjige, ki jo imajo stanovalci na voljo v domu.	Družabnica prebrala pesem	Branje	Dejavnosti v domu
I47	Pogovori med zaposlenimi in gospo so krajši, saj je	Težko verbalno izražanje	Bolezen	Oskrba

	redkobesedna in ima težave pri verbalni komunikaciji.			
I48	Zaposleni je pri organiziranih domskih aktivnostih ne vključujejo.	Ne sodeluje pri organiziranju	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
I49	Saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapuša postelje.	V postelji zaradi bolezni	Bolezen	Oskrba
J1	Vsak dan na obisk pride njen partner, s katerim se v sobi družita približno 1 uro.	Druženje s partnerjem	Socializacija	Prosti čas
J2	Pogovarjala se je tudi z gospo, s katero si delita dvoposteljno sobo.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
J3	Krajši pogovori pa so potekali tudi med njo in zaposlenimi v času hranjenja in nege.	Pogovor z zaposlenimi	Socializacija	Prosti čas
J4	Drugi dan opazovanja so v dom prišli nastopat vrtčevski otroci.	Nastop otrok	Predstave	Dejavnosti v domu
J5	Vendar se nastopa ni udeležila, saj je bil v jedilnici, sama pa sobe ne zapuša.	Ne zapuša sobe	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
J6	Saj je slepa.	Slepost	Bolezen	Oskrba
J7	In ni samostojno gibljiva.	Nesamostojna gibljivost	Bolezen	Oskrba
J8	Čas si je krajšala s krajšimi klepeti.	Klepetanje	Hobi	Prosti čas
J9	Počivanjem.	Počivanje	Preživljanje dni	Prosti čas
J10	In poslušanjem radia.	Radio	Hobi	Prosti čas
J11	Še posebej pomemben pa ji je bil obisk njenega partnerja, saj je večkrat vprašala mene in zaposlene, kdaj pride.	Druženje s partnerjem	Socializacija	Prosti čas
J12	Jedilnik hrane je določen s strani kuhinje.	Določen jedilnik	Hrana	Vpliv na lastno življenje
J13	Dva dni opazovanja je vse jedla.	Vse pojedla	Hrana	Vpliv na lastno življenje
J14	Tretji dan me je prosila, da sem ji šla v kuhinjo po kozarec gazirane vode, saj ji čaj ni bil okusen.	Neokusen čaj	Hrana	Vpliv na lastno življenje
J15	Čas obrokov je isti za vse stanovalce.	Določen čas obrokov	Čas obrokov	Vpliv na lastno življenje
J16	Pri hranjenju ji je pomagala družabnica, kar jima je vzelo 10 minut na obrok.	Pomoč pri hranjenju	Hrana	Vpliv na lastno življenje
J17	Ne zapuša sobe.	Ne zapuša sobe	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
J18	Ne zapuša doma za stare, razen v primeru zdravstvenih razlogov.	Zdravstveni dom	Izhodi	Vpliv na lastno življenje
J19	Zbuj se vsak dan sama okoli pol 6. ure.	Zbudi se sama	Zbujanje	Vpliv na lastno življenje
J20	Dremala po večkrat na dan.	Dnevno počivanje	Preživljanje dni	Prosti čas
J21	Po večerji odhaja spat.	Spanje po večerji	Spanje	Vpliv na lastno življenje

J22	Povedala mi je, da jo oblači zdravstvena delavka.	Pomoč pri oblačenju	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
J23	Vendar je ni vprašala po željenih oblačilih.	Zaposleni določijo oblačila	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
J24	Jo pa vsako jutro oblečejo v čista oblačila in zvečer v čisto pižamo.	Čista oblačila	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
J25	Nima vpliva.	Ne vpliva	Možnost vplivanja	Participacija pri organiziranju
J26	Saj nima priložnosti, da bi lahko kaj počela.	Nima možnosti izbire	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
J27	Ne sodeluje pri organiziranju aktivnosti.	Ne sodeluje	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
J28	Saj se jih ne udeležuje.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
J29	Ni se udeležila dejavnosti.	Neudeležba aktivnosti	Prisotnost pri dejavnostih	Udeležba dejavnosti
J30	Nima možnosti izbire, saj jo zaposlene zaradi zdravstvenega stanja ne premikajo iz postelje in sobe.	Nima možnosti izbire	Možnost izbire	Udeležba dejavnosti
J31	Razen v primerih nege.	Premik iz postelje	Nega	Oskrba
J32	In kopanja.	Zapuščanje sobe	Kopanje	Oskrba
J33	Pred zajtrkom ji zdravstvena delavka obleče drugo majico.	Pomoč pri oblačenju	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
J34	Jo umije.	Umivanje	Nega	Oskrba
J35	Ter ji preobleče pleničko, slednjo pa ji zamenjajo 3x oziroma 4x na dan.	Menjava plenice	Nega	Oskrba
J36	Stanovalko okopajo enkrat na teden, vendar v času opazovanja ni bila na vrsti.	Tedensko kopanje	Kopanje	Oskrba
J37	Zaposleni ji pomagajo pri hranjenju.	Pomoč pri hranjenju	Hrana	Vpliv na lastno življenje
J38	Negi.	Pomoč pri negi	Nega	Oskrba
J39	Oblačenju.	Pomoč pri oblačenju	Oblačila	Vpliv na lastno življenje
J40	Po želji ji prižgejo radio.	Pomoč pri prižiganju radia	Pomoč	Delovanje zaposlenih
J41	Ali pa odprejo okno.	Odpiranje okna	Pomoč	Delovanje zaposlenih
J42	Ko so v stiku, so zaposleni do nje spoštljivi.	Spoštljivi zaposleni	Odnos	Delovanje zaposlenih
J43	Večino časa preživi sama v sobi s svojo stanovalko.	Druženje s stanovalci	Socializacija	Prosti čas
J44	Nekajkrat na dan pa pride v sobo tudi družabnica, da preveri, ali je vse v redu.	Druženje z družabnico	Socializacija	Prosti čas
J45	In se z njo pogovori o vsakdanjih zadevah.	Pogovor z družabnico	Socializacija	Prosti čas
J46	Pogovarja se tudi z zdravstvenimi delavci, ko so pri njej v sobi za izvajanje nege.	Pogovarjanje z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih
J47	Teme pogovorov z zaposlenimi so vsakodnevne, tičejo se hrane, vremena, njenega partnerja in otrok,	Pogovarjanje z zaposlenimi	Pogovor	Delovanje zaposlenih

	njenega počutja in novic po svetu.			
J48	Zaposleni je pri organiziranih domačih aktivnostih ne vključujejo.	Ne sodeluje pri organiziranju	Vključevanje	Delovanje zaposlenih
J49	Saj zaradi zdravstvenega stanja ne zapuša postelje.	Ne zapuša postelje	Izhodi	Vpliv na lastno življenje

9.17 Priloga R: Osnovno kodiranje opazovanja z udeležbo

Tema: Prosti čas

- ❖ Socializacija
 - Druženje s prijatelji (G1, H1, H7)
 - Druženje z zaposlenimi (G2)
 - Druženje z družabnico (G3, H4, J44)
 - Druženje s stanovalci (H2, H6, I2, I11, J2, J43)
 - Druženje z vnukom (I1)
 - Druženje s partnerjem (J1, J11)
 - Pogovor z družabnico (J45)
- ❖ Hobii
 - Radio (G7, H10, I12, J10)
 - Televizija (G8, H9, I13)
 - Telefon (H8)
 - Klepetanje (J8)
- ❖ Preživljanje dni
 - Lastno odločanje (H24)
 - Dnevno počivanje (I10, J20)
 - Počivanje (J9)

Tema: Vpliv na lastno življenje

- ❖ Hrana
 - Hranjenje v sobi (G9, G10, H15)
 - Hrani se sam (G11, H16)
 - Določen jedilnik (H11, I14, J12)
 - Vse je (H12)
 - Jutranja kavica (H13)
 - Prilagajanje hrane (I15)
 - Pomoč pri hranjenju (I16, I39, J16)
 - Vse pojedla (J13)
 - Neokusen čaj (J14)
- ❖ Čas obrokov
 - Določen čas obrokov (G12, H14, I17, J15)
 - Prilagajanje časa hrane (I18)

- ❖ Izhodi
 - Zdravstveni dom (G13, H17, I20, J18)
 - Ne zapušča doma (I19)
 - Ne zapušča sobe (I33, J5, J17)
 - Ne zapušča postelje (J49)
- ❖ Zbujanje
 - Zbudijo zaposleni (G14, H18, I21)
 - Zbudi se sama (J19)
- ❖ Spanje
 - Lastno odločanje (G15, H20)
 - Dnevno spanje (I23)
 - Spanje po večerji (I24, J21)
- ❖ Oblačila
 - Oblačijo zaposlene (G16, H21, H23, I25)
 - Zaposleni določijo oblačila (H22, I26, J23)
 - Pomoč pri oblačenju (I43, J22, J39)
 - Čista oblačila (J24)
- ❖ Aktivnosti
 - Samoodločanje o gledanju televizije (G18, I28)
 - Samoodločanje o poslušanju radia (G19)
 - Pomoč pri prižiganju televizije (I29)
 - Aktivnosti v sobi (I34)

Tema: Participacija pri organiziranju

- ❖ Možnost vplivanja
 - Ne sodeluje (G20, H26, I30)
 - Ne vpliva (J25)

Tema: Udeležba dejavnosti

- ❖ Prisotnost pri dejavnostih
 - Ni prisoten (G4, G17, G21, G22)
 - Neudeležba aktivnosti (H5, H25, I27, I31, J28, J29)
 - Občasna udeležba (H27)
 - Alternativna rešitev udeležbe nastopa (I9)
- ❖ Možnost izbire
 - Nima možnosti izbire (G24, J26, J30)

- Odobritev udeleževanja aktivnosti (H29)
- Neodobravanje udeležbe predstave (I6)
- Ne sodeluje (J27)

❖ Lastna volja

- Želja po udeležbi (H28, I5, I32)

Tema: Oskrba

❖ Nega

- Umivanje (G26, H31, I35)
- Menjava plenice (G27, H19, I22, I36)
- Pomoč pri negi (G30, I40)
- Mazanje in povijanje (H32)
- Pomoč pri umivanju (I41)
- Premik iz postelje (J31)

❖ Organiziranje

- Zapuščanje sobe (G5, I8)
- Določen urnik nege (G28, H34)
- Določen urnik kopanja (H33)
- Določen urnik oskrbe (I37)

❖ Kopanje

- Zapuščanje sobe (G6, G25, I7, J32)
- Določeno tedensko kopanje (G29)
- Pomoč pri kopanju (G31, H30, I42)
- Tedensko kopanje (I38)

❖ Bolezen

- Težko verbalno izražanje (H3, H38, I47)
- Slab sluh (H39)
- V postelji zaradi bolezni (I49)
- Slepost (J6)
- Nesamostojna gibljivost (J7)

Tema: Delovanje zaposlenih

❖ Pomoč

- Vsakdanja pomoč (G32, G33, I44)
- Zaposleni pomagajo (H35)
- Zaposleni ponudijo pomoč (H41)

- Pomoč pri prižiganju radia (J40)
- Odpiranje okna (J41)
- ❖ Odnos
 - Spoštljivi zaposleni (G34, J42)
 - Preverjanje počutja (G35)
 - Razumevanje z družabnico (H36)
 - Različni odnos do zaposlenih (H37)
- ❖ Pogovor
 - Pogovarjanje z zaposlenimi (G36, I3, I45, J3, J46, J47)
 -
- ❖ Vključevanje
 - Ne sodeluje pri organiziranju (G37, G38, H40, I48, J48)

Tema: Dejavnosti v domu

- ❖ Praznovanje
 - Rojstni dnevi in godovi (G23)
- ❖ Predstave
 - Nastop otrok (I4, J4)
- ❖ Branje
 - Družabnica prebrala pesem (I46)